

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Sabina Kolenović

Sirijska državljanska vojna in problem migracij

Magistrsko delo

Ljubljana, 2014

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Sabina Kolenović

Mentorica: doc. dr. Maja Garb

Sirijska državljanska vojna in problem migracij

Magistrsko delo

Ljubljana, 2014

Šel sem v Božjo hišo in se vrnil.

Ni mesta podobnega domu.

(Arabski pregovor)

ZAHVALA

Mentorici, doc. dr. Maji Garb, najlepša hvala za strokovno in obenem tudi človeško pomoč pri pisanju magistrskega dela. Hvala za Vaš čas, koristne nasvete in nesebično pomoč.

Največja zahvala, pa gre družini, predvsem za neizmerno pomoč v težkih časih, za vse spodbude in dobronamerne graje in vero vame. Hvala tudi nečakinji Loreni za vso njeno otroško spodbudo, energijo in hudomušna doživetja.

Hvala Vam!

Sirijska državljanska vojna in problem migracij

Sirijo je v začetku leta 2011 po protestih zajel oborožen spopad. Štejemo ga k nizu protestov, vstaj in spopadov, imenovanemu arabska pomlad, ki se je začel leta 2010 z vstajami civilistov v Tuniziji, Jemnu in Libiji. Mladi in izobraženi ljudje so z mirnimi protesti izkazovali nezadovoljstvo z dolgoletnim avtoritarnim režimom stranke Baath. Režim je pod vodstvom Bašarja al Asada hitro in nasilno odgovoril na nemire v državi, zaradi česar se je Sirija po enem letu uporov znašla v primežu državljanske vojne. Štiri leta trajajoči oboroženi spopadi režima in opozicijske vojske so povzročili mračno sliko v državi ter množično notranjo razseljenost in migracije v države v regiji. V magistrski nalogi, ki je pred vami, sem preučevala vzroke toka migrantov iz Sirije v sosednje države v regiji in poskušala ugotoviti značilnosti migrantske populacije. Podrobna analiza političnega, varnostnega, gospodarskega in družbenega vidika Sirije je podala temelj za analizo sirskih imigracij pred letom 2011, ko je bila Sirija najpomembnejša država sprejemnica beguncev v regiji in emigracij po dogodkih leta 2011. Analiza migracij v Turčijo, Libanon, Jordanijo, Irak in Egipt nas opozarja, da smo priča največji krizi, s katero se danes srečuje svet in da speče stanje mednarodne skupnosti ne bo rešilo sirskega problema. Povzamem lahko, da vzroki za državljansko vojno segajo daleč nazaj v politično zgodovino Sirije in sektaške delitve naroda, medtem ko je sirski problem migracij veliko bolj kompleksen, kot nam se zdi na prvi pogled.

Ključne besede: Sirija, državljanska vojna, arabska pomlad, migracije, Baathska stranka.

The Syrian civil war and the migration problems

Syria in the early year of 2011 after protests engulfed armed conflict. Considered to be a series of protests, uprisings and conflict called Arab Spring, which began in 2010 with the insurrections of civilians in Tunisia, Yemen and Libya. Young and educated people with peaceful protests showed dissatisfaction with long authoritarian regime of the Baath Party. The regime led by Bashar al-Assad quickly and violently answered on the unrest in the country which resulting Syria one year after uprisings in the throes of civil war. Four years long armed conflict regime and the opposition armies led gloomy picture of the country and the massive internal displacement and migration in countries of the region. In this master's thesis, which is in front of you I have studied the causes flow of migrants from Syria to neighboring countries in the region and sought to identify characteristics of migrant populations. Detailed analysis of the political, security, economic and social point of view has made the foundation for the analysis of Syrian immigration before 2011, when it was the most important receiving country of refugees in the region and emigration after the events of 2011. Analysis of migration in Turkey, Lebanon, Jordan, Iraq and Egypt reminds us that we are witnessing the greatest crisis which the world is facing today and that sleeping state of the international community will not solve the Syrian problem. It can be concluded that the causes of the civil war go far back in the political history of Syria and the sectarian division of the nation while the Syrian problem of migration is much more complex that it seems at first glance.

Key words: Syria, civil war, The Arab Spring, migrations, The Baath Party.

Kazalo vsebine

SEZNAM KRATIC	7
1 UVOD	10
2 METODOLOŠKI OKVIR	12
2.1 Predmet in cilji proučevanja	12
2.2 Raziskovalna vprašanja	13
2.3 Metodologija	15
2.4 Temeljni koncepti in pojmi	16
2.4.1 Arabska pomlad	16
2.4.2 Državljska vojna	20
2.4.3 Migracije	22
2.4.4 Ilegalne migracije	25
3 MIGRACIJE IN DILEME VARNOSTI	29
4 SIRIJSKA DRŽAVLJANSKA VOJNA IN PROBLEM MIGRACIJ	45
4.1 Kratka analiza konflikta	52
4.2 Sirija in problem migracij pred izbruhom vojne	78
4.3 Vloga migrantov v sirijski državljanski vojni	88
5 MIGRACIJE V REGIJI	94
5.1 Migracije v Turčijo	97
5.2 Migracije v Libanon	102
5.3 Migracije v Jordanijo	106
5.4 Migracije v Irak	109
5.5 Migracije v Egipt	111
6 ODGOVORNOST EU IN ZDA DO SIRSKE BEGUNSKE KRIZE	113
7 MIGRACIJE V LETU 2014: UPAD ALI PORAST?	114
8 SKLEP	116
9 LITERATURA	120

PRILOGA A: POVEZOVANJE »ZAVEZNIKOV« IN »SOVRAŽNIKOV« SIRIJE _ 130

**PRILOGA B: POLITIKA VSTOPA DRŽAV GOSTITELJIC IN MOŽNOST
ZAPOSLOVANJA SIRSKIH BEGUNCEV _____ 131**

Kazalo tabel

**TABELA 5.1: ŠTEVILO PREBIVALSTVA GLEDE NA OCENO ŠTEVILK SIRSKIH
BEGUNCEV _____ 95**

**TABELA 5.2: PALESTINSKI IN IRAŠKI BEGUNCI PO DRŽAVAH
GOSTITELJICAH DO LETA 2013 _____ 96**

**TABELA 5.3: PORAZDELITEV V SIRSKIH BEGUNCEV V LIBANONU GLEDE NA
SPOL IN STAROST V % _____ 103**

SEZNAM KRATIC

AFAD	The Turkish Disaster and Emergency Management (Uprava za katastrofalne in krizne razmere)
BDP	Bruto domači proizvod
CARIM	Consortium for Applied Research on International Migration (Konzorcij za uporabne raziskave mednarodnih migracij)
CIRS	Center for International and Regional Studies (Center za mednarodne in regionalne študije)
CoI	Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic (Neodvisna mednarodna preiskovalna komisija za Sirsko arabsko republiko)
DČ EU	Države članice Evropske unije
DVR	Države v razvoju
ECHO	The European Commission's Humanitarian Aid Office (Urad EU za humanitarno pomoč)
EU	Evropska unija
FB	Facebook
FSA	Free Syrian Army (Osvobodilna sirska vojska)
GCC	Gulf Cooperation Council (Svet za sodelovanje v Zalivu)
GCIM	Global Commission on International Migration (Svetovna komisija za mednarodne migracije)
HRC	High Relief Committee (Visoki odbor za pomoč v Libanonu)
IASC	Inter-Agency Standing Committee (Stalni medagencijski urad za humanitarne zadeve)
ICG	International Crisis Group (Mednarodna krizna skupina)
ICRC	International Committee of the Red Cross (Mednarodni odbor Rdečega križa)
IDPs	Internally Displaced Persons (Notranje razseljene osebe)
IER	Inštitut za ekonomska raziskovanja
IHH	Humanitarian Relief Foundation (Humanitarna fundacija za pomoč)
ILO	International Labour Organisation (Mednarodna organizacija za delo)
IMF	International Monetary Fund (Mednarodni denarni sklad)

IOM	International Organization of Migration (Mednarodna organizacija za migracije)
ISIS	Islamic state of Iraq and Sham (Islamska država Iraka in Shama)
JAN	Jabhat al Nusra
J-RANS	Joint Rapid Assessment of Northern Syria (Skupno statistično ocenjevanje severne Sirije)
J-RANS II	Second Joint Rapid Assessment for Northern Syria (Drugo skupno ocenjevanje severne Sirije)
KYM	Turkish Non-Governmental Organization (Turška NVO)
MO	Mednarodne organizacije
MOSAL	Ministry of Social Affairs and Labor (Ministrstvo za socialne zadeve in delo)
MPC	Migration Policy Centre (Migracijsko politični center)
MRC	Migration Research Centre (Migracijsko raziskovalni center)
NPF	National Progressive Front (Nacionalni napredni front)
NRO	Notranje razseljene osebe
NVO	Nevladne organizacije
OCHA	Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (Urad za usklajevanje humanitarnih dejavnosti)
OECD	The Organisation for Economic Cooperation and Development (Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj)
OPCW	The Organisation for the Prohibition of Chemical Weapons (Organizacija za prepoved kemičnega orožja)
OPEC	Organization of the Petroleum Exporting Countries (Organizacija držav izvoznic nafte)
OSCE	Organization for Security and Cooperation in Europe (Organizacija za varnost in sodelovanje v Evropi)
OZN	Organizacija Združenih narodov
PICUM	International Cooperation on Undocumented Migration (Mednarodno sodelovanje za nedokumentirane migracije)
PKK	The Kurdistan Workers' Party (Kurdska delavska stranka)
PRCS	Palestine Red Crescent Society (Palestinski rdeči polmesec)
PYD	The Democratic Union Party (Sirska Kurdska demokratična unija)
RRP	Regional Response Plan (Regionalni načrt odgovornosti)

RSD	Refugee Status Determination (Določitve statusa begunca)
SAARC	South Asian Association for Regional Cooperation (Južno-azijsko združenje za regionalno sodelovanje)
SARC	Syrian Arab Red Crescent (Sirsko-arabski Rdeči polmesec)
SCP	Syrian Communist Party (Sirska Komunistična stranka)
SHARP	Syrian Humanitarian Assistance Responce Plan (Načrt za odziv za humanitarno pomoč za Sirijo)
SNAP	Syria Needs Analysis Project (Sirski program analize potreb)
SOPEMI	The Continuous Reporting System on Migration (Sistem sprotnega poročanja o migracijah)
SSNP	Syrian Social Nationalist Party (Sirska socialna nacionalistična stranka)
UAE	United Arab Emirates (Združeni arabski emirati)
UNDP	United Nations Development Programme (Razvojni program Združenih narodov)
UNHCR	United Nations High Commissioner for Refugees (Urad visokega komisarja ZN za pomoč beguncem)
UNICEF	United Nations International Children's Emergency Fund (Sklad ZN za pomoč otrokom)
UNRWA	United Nations Relief and Works Agency for Palestinian Refugees in the Near East (Agencija Združenih narodov za pomoč in zaposlovanje palestinskih beguncev na Bližnjem vzhodu)
UNSD	United Nations Statistics Division (Statistične delitve Združenih narodov)
USCIRF	U.S. Commission on International Religious Freedom (Komisija za mednarodne verske svobode pri Združenih Narodih)
USD	United States dollar (Ameriški dolar)
VB	Velika Britanija
VK	Visoki komisariat
WFP	World Food Programme (Svetovni program za hrano)
WHO	World Health Organization (Svetovna zdravstvena organizacija)
ZDA	Združene države Amerike
ZK	Združeno kraljestvo
ZN	Združeni narodi

1 UVOD

»Vojna v Siriji in njenih deset milijonov žrtev predstavljajo največjo humanitarno krizo v generaciji. V vseh svojih tridesetih letih delovanja pri mednarodnih organizacijah še nisem videl česa podobnega temu množičnemu in prisilnemu preseljevanju ljudi. Priznati moramo, da nismo niti blizu zaščiti, pomoči in upanju, ki bi ga morali nuditi ljudem, bivajočim v neprestanem navzkrižnem ognju«
(The UN Refugee Agency 2014).

Ljudje ne moremo bivati v temačnem prostoru. Tudi v zaprtem ne. Potrebujemo prostor, možnost svobodnega zborovanja, priznane nam morajo biti osnovne človekove pravice in svoboščine, vključno s pravico nenadzorovanega življenja. A ni povsod in vedno tako. Bližnji vzhod je regija, katero so relativni tokovi demokratizacije v 70-ih in 80-ih zaradi stroge roke režimov tamkajšnjih voditeljev obšli. Posledično je prebivalstvo na koži občutilo težje pogoje za življenje in ko je nepravica postala tiho uradno pravilo, je vsesplošni upor civilistov postajal dolžnost.

Prva lastovka arabske pomladi je v Sirsko arabsko republiko priletela v začetku leta 2011. Sirijo je po protestih zajel oborožen spopad, ki ga štejemo k nizu protestov, vstaj in spopadov, imenovanemu arabska pomlad, ki se je začel leta 2010 z vstajami civilistov v Tuniziji, Egiptu, Jemnu in Libiji (Salman 2012, 1–2). Glavne etnične skupine v državi so Arabci, Kurdi in Armenci. To je v glavnem delu muslimanska država, kjer sunitski muslimani predstavljajo 74 %, Alaviti, Šiiti in Druzi okoli 16 % in kristjani 10 % populacije celotnih 20 milijonov sirskih državljanov (Shafie 2003, 1). Sirija leži v jugovzhodnem delu sredozemskega bazena in meji na Jordanijo, Libanon, Irak, Turčijo in Izrael (Shafie 2003, 1). V Siriji so mladi ljudje v februarju 2011 z mirnimi protesti izrazili svoje nezadovoljstvo s trenutnim avtoritarnim režimom predsednika Bašarja al Asada s protestnim sloganom '*Sirskega prebivalstva ne bodo poniževali*'. Temu izgredu je 18. marca sledil še zabeležen grafit na eni od šol v južnem delu mesta Daraa, ki se je glasil '*dol z režimom*', s to potezo pa se je uradno začela neke vrste sektaška vojna oziroma vojna skupin, ki imajo različna politična prepričanja (Olwan in Shiyab 2012; Kawakibi 2013, 1–3). Tako kot drugod so se tudi v Siriji sprva in na videz zelo miroljubni protesti kaj kmalu prelevili v državljansko vojno (Fargues in Fandrich 2012).

Pri analizi oboroženih konfliktov moramo biti še prav posebej pozorni na enega izmed njegovih akterjev – družbo (Gažević 1972, 257). Pri tem imamo v mislih vse akterje, ki so vključeni v pojav konflikta, na tiste, ki pomagajo pri samem reševanju in nazadnje na nič manj pomembne tiste, ki so najbolj ranljivi in jih konflikt najbolj prizadane (Department for international development 2002, 13–14). Ponavadi mednje vključujemo verske in lokalne voditelje, begunce, razseljene osebe, lokalne nevladne skupine, lokalne medije, regionalne skupine, trgovske skupine, skupine študentov, kriminalne organizacije in mreže, varnostne sile, oborožene skupine, lokalne in nacionalne politične voditelje, ugledne javne uslužbence, podjetja, mediatorje v konfliktu, diasporo, sosednje države, države donatorke, druge za konflikt zainteresirane države, medvladne organizacije, transnacionalne korporacije, humanitarne organizacije in organizacije, ki si prizadevajo za človekove pravice (prav tam). Med vsemi naštetimi akterji imamo lahko begunce oz. nasploh vprašanje beguncev in razseljenih oseb v konfliktu za pomembnejšega akterja oz. pomembnejše vprašanje. Državlјanska vojna lahko na to skupino akterjev vpliva neposredno s fizičnim in psihičnim nasiljem, smrtjo, boleznijo, uničenjem domov in drugimi oblikami kršenja človekovih pravic. Ljudje so zaradi takšnih situacij primorani zapuščati domove. Prihaja do tako imenovanih prisilnih migracij, ki rušijo stanje miru v državi, kjer se konflikt odvija, pa tudi v celotni sosednji regiji (Seeberg 2012, 1). Migracije razumemo kot posledico neprimernih in nekakovostnih eksistenčnih razmer. Dejavniki, ki povzročajo in spodbujajo množično preseljevanje, pa so velikokrat med seboj prepleteni (Malešič 2000/2001, 227).

Začetni miroljubni upori v Siriji, ki so posledica dolgoletnega političnega zastraševanja civilistov, so bili zelo hitro in nasilno zatrti. Režim Bašarja al Assada je na mirne upore odreagirал z mučenjem političnih zapornikov, javnimi napadi na civilno prebivalstvo, z uporabo kemičnega orožja in celo s posilstvi. Takšno nasilje je Sirijo zaznamovalo kot izjemo arabske pomladi, saj je po enem letu spopadov (leta 2012) država zdrsnila v državljansko vojno, za katero lahko rečemo, da izpolnjuje vse mere apokaliptične katastrofe in da kakor rdeča nit krvavih luž po državi kot po tekočem traku producira število razseljenih oseb in beguncev. Dinamično širjenje spopadov je samo še poslabšalo že tako slabe življenjske razmere v državi. Sirija, ki je bila nekoč najpomembnejša država sprejemnica iraških in palestinskih beguncev v regiji, je po letu 2011 prva država na svetu po številu produciranja notranje

razseljenih oseb (NRO) in beguncev. Zaradi nenehnih uporov, konfliktov, spopadov med državno vojsko, ki je ostala zvesta predsedniku države, in po drugi strani novo nastalo Sirsko osvobodilno vojsko (vojska ljudstva) ter neizprosno spiralo represije, se je sprožil velik prisilni tok migracij v sosednje države v regiji, predvsem v Irak, Jordanijo, Libanon, Turčijo in Egipt. Iz svojih domov se je na silo izselilo kar 7 milijonov ljudi, vključno s 4.5 milijona NRO in 2.5 milijona beguncev, ki so zbežali v tujino (OCHA v Fargues 2014, 1). Neznano število pa jih je obtičalo na mejah s sosednjimi državami. Ti podatki govorijo o mračni sliki in o dejstvu, da smo priča največji humanitarni krizi in prisiljenim migracijam po drugi svetovni vojni. Poraja se vprašanje, ali so se tisti, ki so uspeli pobegniti državljanski vojni, res rešeni in preskrbljeni. Kakšno življenje jih čaka v državah v regiji? Se bodo sosednje države še vnaprej držale politike odprtih meja in dopuščale velike tokove migracij na svoje ozemlje? Bodo množični migracijski tokovi zbudili spečo mednarodno skupnost in jo pripeljali do točke, ko bo morala zrelo razmisliti o bremenu odgovornosti te begunske katastrofe?

2 METODOLOŠKI OKVIR

2.1 Predmet in cilji proučevanja

Cilj mojega magistrskega dela je razumeti vzroke in posledice izbruha državljanske vojne v Siriji s pomočjo izbranih akterjev konflikta, to je migrantov in razseljenih oseb. Migration Policy Centre Team (2013, 1) ugotavlja, da je bila Sirija vse do sirske krize leta 2011 najpomembnejša gostujoča država beguncev in notranje razseljenih ljudi v regiji. Svoje imigrante je delila na begunce, delovne migrante in prehodne migrante. Največjo skupino so sestavljali begunci. Leta 2013, torej po treh letih trajajoče vojne, je bila Sirija s svojimi migranti peta država na svetu po ilegalnem vstopu v EU takoj za Afganistanom, Pakistanom, Albanijo in Bangladešem, danes, ko se piše leto 2014, pa kraljuje na prvem mestu (Fargues in Fandrich 2012a, 7). Cilj magistrskega dela je tudi ugotoviti, kakšno populacijo tvorijo sirski migranti in na kakšen odziv gostujočih držav naletijo.

Magistrsko delo bo razdeljeno na dva dela, teoretičnega in empiričnega. Cilj teoretičnega dela je definirati pojme Arabske pomladi, državljanske vojne, migracij in ilegalnih migracij. V mednarodni skupnosti postajajo množične migracije vedno bolj predmet resnih varnostnih dilem in razprav, zato bom eno poglavje namenila tudi analizi migracij kot varnostnim dilemam (Klinar 1985, 5; Medica 2007, 127). Ta del preučevanja ima pomen tudi v tem, da poleg humanitarne razsežnosti krize, ki povečuje stopnjo nestabilnosti, splošnega nasilja, nenehnega pritiska in bega ljudi v varnejše države, zajema tudi percepcijo varnostne razsežnosti (Malešič 2000/2001, 226; The UN Refugee Agency 2014). V teoretičnem delu bosta moja cilja poleg predstavitve temeljnih konceptov in pojmov tudi teoretična analiza migracij kot varnostne dileme in analiza njihovih varnostnih razsežnosti. Na podlagi analize teoretičnega dela bom pripravila empirični del, ki bo posvečen vojni v Siriji in problematiki migracij v zvezi z njo. V drugem delu magistrske naloge bom predstavila pet teoretskih pristopov Jorga M. Dostala, ki opravi študij o Siriji kot del obsežnega projekta v okviru razvoja nove politike EU v letu 2014 (zaradi posledic arabske pomladi) do Bližnjega vzhoda in Severne Afrike. Dostalov okvir z analizo sirskega problema predstavlja tudi izhodišče za nadaljno analizo sirske problematike v okviru tega dela. Cilj drugega dela magistrske naloge bo zelo na kratko predstaviti potek državljanske vojne v Siriji, problem migracij pred izbruhom vojne in nato empirično analizirati vlogo migrantov v sirijski državljanski vojni, njihove migracije, življenje v regiji, ugotoviti kakšno odgovornost nosi EU v odnosu do sirske begunske krize ter postaviti morebitne koncepte migracij v tekočem letu 2014.

2.2 Raziskovalna vprašanja

Na podlagi proučevane literature bom v magistrskem delu poskušala odgovoriti na dve raziskovalni vprašanji, in sicer:

Sirski konflikt je primer vojne, kjer gre za največje kršitve človekovih pravic v svetovnem merilu. Zaradi ameriških groženj sirskega predsedniku Asadu, uperjenih proti njemu zaradi programa oboroževanja s kemičnim orožjem in neuspešnimi pogajanjmi v Ženevi, je civilno prebivalstvo še vedno tisto, ki najbolj trpi. Združeni narodi poročajo, da je kar 9.3 milijona ljudi znotraj države potrebnih nujnih

življenjskih dobrin, a jim je zaradi trenutnega državnega režima nemogoče pomagati (Human rights first 2013; Becker 2013, 3–4). Mednarodni politični akterji se strinjajo, da je sirskega prebivalstvu nujno potrebno nuditi pomoč, a vse dokler Assadov režim ne pade, jim na dolgi rok ne morejo pomagati (Ferris in drugi 2013). Ker me zanima, ali so migrantski tokovi iz Sirije res predvsem posledica pomanjkanja nujnih življenjskih dobrin zaradi oboroženih spopadov, se moje prvo raziskovalno vprašanje glasi:

Raziskovalno vprašanje 1: »Kateri so primarni vzroki toka migrantov iz Sirije v sosednje države v regiji, Evropo in ZDA ter kakšne značilnosti ima ta migrantska populacija? «

Študije namreč kažejo, da kadar ljudje niso ranljivi z vidika revščine, ampak bolj z vidika nasilja, lahko prav tako prihaja do migracij, vendar ne iz humanitarnih, ampak političnih ali ekonomskih razlogov (Justino 2009, 19).

Kot smo že omenili, je Sirija država, ki je že v svoji zgodovini gostovala migrante. Gre predvsem za palestinske in iraške migrante, obstajajo tudi podatki, da Sirija gosti tudi turške poslovne migrante. Kljub temu da je Sirija desetletja gostujoča država, ne moremo mimo podatka, da je edino Turčija (poleg nje sirski migranti odhajajo še v Libanon, Jordanijo, Egipt in Irak) država v regiji, ki je podpisnica Konvencije o statusu beguncev iz leta 1951, in še ta se sklicuje na geografsko omejitev. Turčija je bila tudi prva država v regiji, ki je pozvala vse preostale države, naj pustijo odprte meje in omogočijo tok beguncev v varnejše države (Cagaptay 2013, 2). V vseh ostalih gostujočih državah v regiji so sirski imigranti brez uradnega statusa begunca (Ozden 2013, 4–5). Moje drugo raziskovalno vprašanje se tako glasi:

Raziskovalno vprašanje 2: »Ali bi lahko enačili življenje sirskih migrantov po letu 2011 v taboriščih in izven njih z življenjem sirskih imigrantov pred sirske krizo leta 2011?«

2.3 Metodologija

Znanstvene discipline, na katerih temelji magistrsko delo, so sociologija, mednarodni odnosi, politologija in obramboslovje.

Glede na izbrano temo proučevanja, zastavljene cilje in raziskovalna vprašanja mojega magistrskega dela bo najbolj primeren tip raziskave kvalitativno raziskovanje¹. Ko govorimo o tej vrsti raziskave, mislimo na induktivno metodo raziskovanja, kjer se zaključki in ugotovitve postavijo neposredno na osnovi informacij, ki jih le-te dajejo (Flick 2006, 10–11). Kvalitativno raziskovanje je zelo pomembno za raziskovanje družbenih odnosov predvsem v času pluralizacije življenjskega stila. Flick (2006, 11–12) pravi, da je to raziskovanje induktivno, saj je spodbujeno in osnovano na teoretičnem znanju. Uporabljala bom sekundarne vire², torej podatke, ki so jih ljudje že pridobili. Sklicevala se bom na že obstoječe študije drugih avtorjev, uradne statistične izdelke in podatke, medije in množična občila, vladna poročila ter zgodovinska dela (Haralambos in Holborn 2005, 857).

V prvem, teoretičnem delu magistrske naloge, bom uporabila metodo analize vsebine. Gre za razčlenjevanje sestavljenih delov miselnih stvaritev na njihove enostavnejše dele ter preučevanje vsakega dela ločeno in v odnosu na druge dele. Tako bom podrobneje opisala temeljne koncepte in pojme (arabska pomlad, državljanska vojna, migracije in ilegalne migracije) ter posamezno s pomočjo metode analize in metode deskripcije³ analizirala poglavje migracij in dilem varnosti. V drugem, empiričnem delu magistrskega dela, bom uporabila študijo primera⁴, kjer bom s kratko analizo vsebine analizirala vojno v Siriji. S pomočjo sekundarne analize humanitarnih, vladnih, mednarodnoorganizacijskih poročil in študij avtorjev bom opisala problem migracij pred vojno. Z analizo statističnih podatkov bom analizirala migracije v regiji

---

¹ Kvalitativni podatki so za razliko od številčnih kvantitativnih podatkov predstavljeni z besedami (Haralambos in Holborn 2005, 822). To je lahko opis skupine ljudi in predstavlja celovito in poglobljeno poročilo o njihovem načinu življenja. Kvalitativne podatke imamo za bolj življenjske, bogatejše in bolj poglobljene. So resnična slika načina življenja, človeških izkušenj, stališč in prepričanj (Haralambos in Holborn 2005, 822–823).

² Z analizo sekundarnih podatkov lahko zelo pogosto prihranimo čas in denar. Ti podatki so zelo dragoceni, a jih je nujno potrebno previdno uporabljati. Včasih sta lahko veljavnost in zanesljivost teh podatkov vprašljivi in posledično ne zagotovijo natančnih informacij (Haralambos in Holborn 2005, 857).

³ Deskripcija je postopek opisovanja dejstev, procesov, predmetov v naravi in družbi ter njihovih odnosov.

⁴ Študija primera pomeni podrobno preučevanje enega samega primerka stvari - institucije, skupnosti, družbene skupine, zgodovinskega dogodka ali edinstvenega družbenega dejanja (Haralambos in Holborn 2005, 841).

in izven nje ter z analizo medijskih objav⁵ ugotavljala mednarodno pomoč in predvidene možne vloge migrantov v sirski krizi.

2.4 Temeljni koncepti in pojmi

Da bi v empiričnem delu magistrskega dela lažje razumeli dogajanje v Siriji, bom v ta namen najprej orisala pojem *arabske pomladi*. Na ta način bom teoretično analizirala sam pomen, pojav in bistvo arabske pomladi in s tem posledično dogajanje v Siriji vse od leta 2011. Ker je arabska pomlad bistvenega pomena in je dejansko povod za to, da se je Sirija eno leto po arabski revoluciji znašla v krvavi *državljski vojni*, bom definirala tudi ta koncept in pojav. Z osrednjim delom proučevanja akterjev vojne, specifično izbrane skupine ljudi - migrantov, ki jih vojna najbolj prizadane, bom podrobneje definirala tudi pojav, ki se ob nemirih v državi pojavi – pojav preseljevanja oziroma *migracij*. Ker pa migracije niso vedno legalne in so v primerih vojn večkrat edini način, s katerim si prebivalstvo samo skuša rešiti življenja, lahko govorimo še o tako imenovanih *ilegalnih migracijah*. Ker so tudi te pomembne za razumevanje dogodkov v državljanski vojni v Siriji, jim bom namenila posebno podpoglavje k analizi temeljnih konceptov in pojmov.

2.4.1 Arabska pomlad

Bližnji vzhod je regija, ki se je relativno hitri tokovi demokratizacije v 70- ter 80-ih letih 20. stoletja niso dotaknili, saj je kazal močno odpornost proti demokraciji (Jones v Miklič 2013, 28). Voditelji tamkajšnjih držav so postali lastniki le-teh. Arabsko ozemlje je bilo tako obdano z neligitimnostjo, diktatorskimi režimi in predvsem nezadovoljnim prebivalstvom (Ajami v Miklič 2013, 29). Osman (2012, 1–2) navaja, da je implementacija sistema demokracije v arabskem svetu še vedno v 21. stoletju povsem tuja reč. Občasni svobodni shodi, ki so se dogajali pred začetnimi arabskimi protesti, so bili lažni in so bili samo odraz maske, ki je služila kot predstava preostalemu svetu kot odraz demokracije v arabskih državah. V resnici so prav

---

⁵ Medijske objave je potrebno pazljivo analizirati. Smotno se uporabljajo za analizo ideologij tistih, ki jih pripravijo. Uporabnik takšnih vrst informacij jih mora biti več pravilno interpretirati Haralambos in Holborn 2005, 862).

nasprotno diktatorski režimi ves čas uporabljali vsa sredstva za popolni nadzor nad ljudmi. S sprejetjem sebi na kožo pisanega vojnega prava so ustanavljali varnostne sisteme in enote vedno, ko so želeli doseči svoje cilje, zatirati so gospodarstvo (z razvojem gospodarstva bi se dvignila tudi moč ljudi in njihova vloga v sami državi), razvoj zdravstva in izobrazbe ter nenazadnje tudi razvoj človekovih pravic in svoboščin (prav tam). Ljudje so si hrepeneče želeli videti neke druge, nove obraze, ki bi vodili njihove države. Naveličali so se enih in istih ljudi, ki so trideset let in več pospešujoče uničevali blaginjo ljudi. Dedovanje oblasti, ki se je v vseh teh državah prenašalo iz očeta na sina, je trajalo več generacij. Brezno med načinom življenja med bogatimi in revnimi se je samo poglobljalo, kar je bila posledica strogega diktatorskega režima. Ljudje so bili na ta način prisiljeni razmišljati v skupni smeri k boljšemu življenju (Osman 2012, 2).

Zasičeni s težkimi družbenoekonomskimi pogoji, kot so zelo visoka stopnja nezaposlenosti, vedno višji stroški življenja, neenakost družbenih razredov, korupcija, cenzura in podobna potlačenja prebivalstva, so zakoreninili dolgoletna ponižanja in lasten strah (Allagui in Kuebler 2011, 1436). Kot državljani arabskih držav nisi bil nikoli svoboden. Vedno je bil nekdo, ki te je opazoval. Vlade držav v arabski regiji so imele podkupljene vohune, ki so se družile z ljudmi in za njimi vohunile. Ljudje so postajali nejevoljni, zato so se upori, ki so se začeli odvijati po državah, delovali kot na novo izumljeno zdravilo za dolgo trajajočo bolezen. Zato pa je kot sol na rano po drugi strani delovala kruta realnost – sprva miroljubni protesti, ki so se dogajali v prvotnih državah upora, so bili s strani vlad zatrti z nasiljem in hudim mučenjem zajetih nasprotnikov v zaporih (Malik in Awadallah 2013, 1–2). V upanju prebuditve demokracije, iskanju gospodarskih priložnosti, večje zaposlenosti in politične svobode, so se na ulicah začeli upirati dolgoletnim voditeljem, vladni korupciji in diktatorskim režimom (Cornell University Library Guides 2013). Revolucionarne vstaje so bile priljubljene, brez voditelja, in so brezkompromisno zahtevale popolno spremembo (prav tam). Vstaja je bila vsesplošna – protestniki so tudi z uporabo družbenih medijev, blogov in z uporabo lastnih video posnetkov pozivali ljudi k svobodnemu izražanju nezadovoljstva z življenjem v mestih po vsej državi (Lotan in drugi 2011, 1376). Predvsem z začetkom pozivanja ljudi k protestim prek Facebooka (v nadaljevanju FB) in Twitterja v Egiptu lahko govorimo o »FB in Twitter revoluciji« že v ranem začetku arabske pomladi (Abusharif 2014, 25). V Tuniziji so

tako zaradi nezmožnosti uporabe interneta člani mreže razvili revolucionarne mobilne aplikacije, kjer je na primer Al-Jazeera odigrala pomembno vlogo pri pridobivanju novih simpatizerjev za pridružitve k vstaji (Allagui in Kuebler 2011, 1436).

Za začetek arabske pomladi štejejo samosežig šestindvajset letnika Mohameda Bouazizija iz Tunizije. Mohamed, mlad in univerzitetno izobražen moški, se kljub izobrazbi ni mogel zaposliti ter se je preživljal s prodajo zelenjave. 17. decembra 2010 se je v znak protesta in obupa nad razmerami v Tuniziji javno zažgal. Nato je nekaj dni za opisanim dejanjem zaradi posledic opeklin preminil, njegovo dejanje in smrt pa sta na ulice pognala na tisoče ljudi. Jasno so zahtevali reforme in pogoje za boljše življenje ter odstop predsednika države Zina el Abidina Ben Alija (BBC News 2013a). Samomor mladega prodajalca zelenjave je navidezno deloval kot čisto nepovezan upor tamkajšnjim oblastem, kaj kmalu pa je postal iztočnica nizu vstaj in uporov proti avtoritarnim režimom v arabskem svetu (Campante in Chor 2012, 167). Protesti proti zatiralski vladi so 14. januarja 2011 k sestopu prisilili tunizijskega predsednika Zina Al Abidina Ben Alija (Petročnik 2012, 6). Tunizija je posledično ratificirala ključne mednarodne pogodbe s področja varstva človekovih pravic, konec marca 2011 pa je prenehala veljati ustava iz leta 1959. Nacionalni ustavodajni skupščini je bilo zaupano oblikovanje nove ustave utemeljene na človekovih pravicah in pravni državi (prav tam). Odraž življenja v Tuniziji je prezrcaljen tudi v drugih arabskih državah, zato so protestniki pozvali k vsesplošni družbeni dinamiki vstaj in uporov ljudstev, ki že desetletja živijo v avtoritarnih državah z zelo slabimi življenjskimi pogoji in brez kakršnih koli človekovih pravic (Anderson 2011, 1–2). Od tod se je arabska pomlad kot orkan začela širiti še v preostale države arabskega sveta.

Povsem nepresenetljivo je, da sta zibelki največjih protestov Tunizija in Egipt, saj imata med regionalnimi arabskimi državami najnižjo stopnjo neizobraženih (Ajami v Miklič 2013, 29). Je pa zelo nepričakovano, da se je izbruh protestov kot erozija širil tudi v mesta, ki so bila do takrat privržena vladajočim režimom in so tokrat jasno izrazila zaskrbljenost nad monarhijami in vladajočimi sistemi (Burger 2011, 2–3). Zahod je izrazil zelo veliko začudenje, ko je sprevidel, da je tudi Libija zastrupljena z revolucionarnimi paradigmi, saj slednja vse do takrat ni nikoli kazala oblikovanja kakršnih koli protestnih skupin (Dixon 2011, 311).

Po tunizijskem zgledu se je niz arabskih uporov proti diktatorskim režimom, kot smo že omenili, prezrcalil v Egipt. Protesti v drugi državi arabske pomladi so se pričeli 25. januarja 2011, in to v središču Egipta. Trajali so 18 dni in so kljub poskusom egiptovske vlade, da bi zatrli upor z omejevanjem dostopa do medmrežij, revolucionarno strmoglavili tridesetletno vladavino predsednika Mubaraka. Junija 2012 je bil izvoljen novi egiptovski predsednik Morsi, ki je bil že naslednje leto ob protestu več kot tisočih ljudi odstavljen. Decembra 2013 je Egipt dobil novo ustavo, ki je nadomestila tisto iz leta 2012 (BBC News 2013b).

Egiptu so februarja 2011 sledili upori v Libiji, kjer se je tamkajšnje prebivalstvo uprlo vladavini Moamerja Gadafija. Spopadi med uporniško opozicijo in Gadafijevimi silami so bili tako siloviti, da je spopad za mesto Tripoli iz minute v minuto terjal enormna človeška življenja, posledično so začeli odstopati državni diplomati. V silovitih uporih so revolucionarji avgusta 2011 na begu umorili dolgoletnega voditelja Gadafija, oblast v Libiji pa je prevzel Narodni prehodni Svet, s čimer se je oktobra 2011 libijska državljanska vojna tudi končala (BBC News 2013c).

Vzporedno z egiptovskim uporom se je odvijala jemenska revolucija. Arabska pomlad v Jemnu je državljane vzpodbudila k uporom proti triintridesetletni vladavini Ali Abdulaha Saleha. Junija 2011 je bil slednji močno poškodovan v bombnem napadu na mesto Sana, zaradi česar je bil prisiljen oditi na zdravljenje v tujino. Novembra 2011 je bil prisiljen k podpisu pogodbe, s čimer je oblast v državi prevzel njegov naslednik Abdrabbuh Mansour Hadi, ki je bil zadolžen za oblikovanje vlade narodne enotnosti. S tem podpisom se je končalo tudi obdobje nemirov v Jemnu (BBC News 2013č).

Omenjene tri države so izvedle volitve, ki naj bi bile prvič v zgodovini izvedene demokratično in pošteno, a so to še vseeno šibke države, ki so še danes nezmožne vzpostaviti red in mir.

Nasprotno z opisanimi državami pa je **Sirija** država arabske pomladi, ki je po enem letu protestov in uporov zdrsela v krvavo državljansko vojno, ki traja še dandanes. Malik in Awadallah (2013, 1–2) edini razlog za arabsko revolucijo vidita v nezmožnosti samostojnega razvoja zasebnega sektorja, brez vmešavanja države, in nesposobnosti povezovanja z globalnimi trgi. Regija trpi zaradi nesorazmernosti demografskega dejavnika z ekonomskim. Mladih, visoko izobraženih, ki predstavljajo

demografski dejavnik, je vse več, medtem ko je po drugi strani ekonomski dejavnik oziroma zaposlitvena možnost ista ali pa čedalje slabša. Podatki kažejo, da v Siriji kar 70 % izobraženih ljudi, mlajših od 30 let, predstavlja nedelujočo delovno silo, medtem ko demografski dejavnik očitno hitro raste in se ekonomski dejavnik neprimerno odziva na potrebe naraščajoče populacije (prav tam). Po štirih letih sirske krvave bratomorne vojne so bile 3. junija 2014 zopet izvedene povsem nelegitimne volitve, kjer je mandat ponovno dobil dolgoletni diktator Bašar al Assad, medtem ko je vojna v štirih letih njenega delovanja terjala že več kot 160.000 življenj, več kot 10.000.000 ljudi pa je notranje razseljenih. Kljub štiriletnem delovanju državljanske vojne znakov umirjanja intenzivnosti njenega delovanja ni videti (BBC News 2014).

Zaradi slabih življenjskih razmer, korupcije, kršenja človekovih pravic in svoboščin ter diktature so po vzoru vstaj v Tuniziji, Egiptu, Libiji, Jemnu in **Siriji** sledile še vstaje v Bahrajnu, Alžiriji, Iraku, Jordaniji, Kuvajtu, Maroku, Libanonu, Mavretaniji, Omanu, Savdski Arabiji, Sudanu, Zahodni Sahari in na obmejnem območju Izraela (Podlesnik 2012, 30). Bremmer (prav tam) je mnenja, da je arabska pomlad začetek novega poglavja v boju za demokracijo na Bližnjem vzhodu, saj je na glavo postavila domneve, da v tem delu sveta vlada vsesplošna potrpežljivost. Na dogodke, ki so se odvijali, se je odzvala tudi mednarodna skupnost. Evropska unija je pozdravila arabsko pomlad in poudarila, da je dosedanjo politiko potrebno zamenjati z novo, ki bo države popeljala po demokratični poti v korist skupne blaginje vseh. Vseeno pa se je izkazalo, da je Evropska unija s svojo evropsko politiko do težav Bližnjega vzhoda pokazala samo svojo zmedenost, neodločnost, nemoč ter napako v svojem delovanju (Nirenstein 2011, 222; Hollis 2012, 81).

2.4.2 Državljska vojna

Vojna enciklopedija (Gažević 1972, 257) definira državljansko vojno kot oborožen spopad med razredi, narodi, političnimi ali drugimi nasprotujočimi si skupinami znotraj ene države, za doseganje določenih političnih in ekonomskih ciljev, medtem ko jo Encyclopedia Britannica (1958, 322) definira kot vojno med vlado in uporniškimi ali vstajniškimi skupinami znotraj ene države. Giddens (1987, 330) državljansko vojno vidi kot bratomorno vojno, v kateri se spopadejo dve ali več

nasprotujočih se skupin znotraj države. Vzroki, ki v takšno vrsto vojne lahko privedejo, so različni. Lahko govorimo o verskih, političnih in gospodarskih nasprotjih, o iskanju moči ter vprašanju teritorialnih povečanj. Nadalje vojno definira kot konflikt med političnimi enotami, v katerem posamezniki sodelujejo toliko časa, dokler se odrekajo svojemu civilnemu statusu in delujejo kot agenti države. Collier in Hoeffler (2006, 16) se strinjata še z zelo staro Huntingtonovo tezo Spopada civilizacij, ki pravi, da sta neenakost in upor medsebojno pogojena vzroka oboroženih konfliktov. Geller (1998, 31) je prepričan, da o izidu konflikta velikokrat odločita le domnevi o razumnosti in nerazumnosti vojne.

Gerovitz in Kriger (2013, 3) v svoji študiji, ki jo namenita analizi državljanske vojne, pravita, da gre pri tem pojavu za politično organiziran, visoko intenziven in dolgotrajen fizično-nasilni spopad, ki se pojavi v državi med številčno in pomembno skupino prebivalcev ali državljanov nad absolutnim nadzorom fizične sile v državi. Države, kjer pride do državljanske vojne, imajo ponavadi na oblasti vlade, ki nimajo samo absolutnega nadzora nad državo, ampak tudi nad mesti, kjer protestniki poskušajo izraziti svoje nezadovoljstvo s stanjem v državi. Govorimo najprej o majhnih skupinah ljudi, ki na ulice prihajajo sprva z namenom mirnih protestov, če pa govorimo o pravi državljanski vojni, pa je povečanje števila upornikov ključnega pomena. Uporniki sprva težijo k osvoboditvi izpod državnega nadzora le nekaj mest, potem pa vse bolj k zavzemu celega državnega ozemlja. Njihovi cilji morajo biti že na začetku zmožni izvedbe, sicer so upori zelo hitro zatrti. Pomembno je ločiti, da pri državljanski vojni ne gre za skupino ljudi, ki bi državni oblasti brez razlogov delala probleme in burila državno in regijsko varnost, temveč gre za upor političnemu nasilju, ki zavira razvoj družbe in briše z obličja Zemlje vse svoje drugače misleče nasprotnike (Gerovitz in Kriger 2013, 4). Takšno politično vladanje je predvsem razširjeno v osiromašenih državah, kjer se avtorski načini vladanja in trda roka ravnanja z lastnim prebivalstvom širijo kot gobe po dežju (Kalyvas 2007, 418). Kalyvasova je prepričana, da je glavna metoda definiranja državljanske vojne proučevanje statističnih analiz podatkov o državah od leta 1945 dalje. S tem misli na gospodarski razvoj, politično nestabilnost, etnično raznolikost, prisotnost obilnih naravnih virov, zgodovino konfliktov, nagnjenost k vojni in nedemokratično sosedstvo, visoko stopnjo smrtnosti, oblikovanje majhnih vojaških organizacij, režimov, ki niso niti diktatorski niti avtorski, gorati teren, velika populacija,

diaspora in proizvodnja nafte. Ti dejavniki so se že v šestdesetih letih izkazali tako geografsko kot tudi časovno zelo pomembni predvsem za območje Bližnjega vzhoda in Severne Afrike (prav tam).

Doyle in Sambanis (2000, 780) državljansko vojno definirata kot oboroženi spopad, ki naj bi izpolnjeval sledeče kriterije: vojna naj bi terjala več kot tisoč žrtev, predstavljala naj bi izziv suverenosti za mednarodno priznane države, vojna je privedla do priznanja uradnih meja države, v vojni je država eden ključnih borcev, uporniki morajo biti zmožni oblikovanja vojaške opozije in sposobni povzročiti znatne posledice za državo. Zanimivo študijo vojne opravi tudi Sambanis (2004, 821), ki pravi, da bi za pojmovanje oboroženega konflikta v enem letu spopada v državi s pol milijona ljudi življenje moralo izgubiti 500 ljudi. Konflikt z isto stopnjo intenzivnosti pa naj bi v državi z 20 milijoni ljudi terjal 20. 000 človeških življenj. Kriterij smrti naj bi na teh dveh primerih pogojeval, ali gre v neki državi res za državljansko vojno ali ne (prav tam). Te definicije sem se dotaknila z namenom, saj je več kot primerna za opisovanje državljanske vojne moje študije primera – Sirije. Sirija je namreč država z 20 milijonskim prebivalstvom, v kateri je v štiri letni državljanski vojni, ki še vedno traja, življenje izgubilo že več kot 160. 000 ljudi. Poseben prostor tej tematiki bom namenila nekoliko kasneje, ko bom analizirala konflikt v Siriji.

2.4.3 Migracije

Zaradi boljše in svetlejši prihodnosti so se ljudje že od nekdaj selili bodisi, so za to izkoristili hude čase v državi ali pa so se samozavestno odločili, da si bodo nedokumentirano, s kršenjem zakonov, poskušali zagotoviti boljše življenje (Mehdi Sikander 2010, 7). De Haas (2007, 148) v povezavi s hrepenenjem po boljšem življenju opozarja na »migracijsko hibo«, ki je povsem običajen del procesa gospodarskega razvoja, odkar je potreben določen prag bogastva, ki bi ljudem omogočal soočanje z bremeni posledic in tveganj, ki jih za sabo prinesejo selitve in migracije. Prav zaradi takšne teže pojava so mednarodne množične migracije v mednarodni skupnosti vse pogosteje predmet resnih varnostnih razprav (Klinar 1985).

Mednarodna organizacija za migracije (International Organization for Migration – IOM) v svojem Slovarju o migracijah (Perruchoud in Redpath-Cross 2011, 62–63) migracije definira kot gibanja, ki se dogajajo bodisi čez državne meje ali pa znotraj ene države. Gre za kakršne koli vrste gibanja ljudi, ne glede na trajanje, obliko ali vzroke. Mednje štejemo tudi vse premike beguncev, razseljenih oseb, ekonomske migrante in osebe, ki so bile prisiljene zapustiti svoje domove. Podobno definicijo poda še Slovar tujk (Verbinc 1974, 452), ki migracije oriše kot preseljevanja oziroma selitve zlasti ljudi v mejah ene države ali v drugo državo. Takšno preseljevanje ljudi ali skupin v geografskem prostoru lahko pripelje do trajne spremembe kraja bivanja. V primeru selitev ljudi znotraj ene države govorimo o notranjih migracijah, poznamo pa tudi mednarodne migracije, kjer ljudje prestopajo pragove državnih meja (Inštitut za ekonomska raziskovanja 2004, 3).

Pri meddržavnih selitvah gre za emigracijo ali izselitve, imigracije ali priselitve in remigracije ali vrnitve. Ko pride do realiziranja vseh omenjenih procesov, govorimo o migracijskemu krogu. Nekoč ustaljeni tokovi od Juga proti Severu in od Vzhoda proti Zahodu ne veljajo več. Danes je stopnja nepredvidljivosti migracijskih tokov vse večja. Smeri se vse bolj prekrivajo in migracije vedno bolj potekajo v smereh Jug-Vzhod-Zahod in Vzhod-Jug-Sever (Medica 2007, 126). Inštitut za ekonomska raziskovanja (v nadaljevanju IER) pojasnjuje, da je tako migrant oziroma selivec lahko izseljenec ali priseljenec, raba teh dveh pojmov pa je odvisna od tega, s katere perspektive je opisan selitveni kontekst - s stališča države izselitve ali države priselitve (Inštitut za ekonomska raziskovanja 2004, 3). Ta definicija IER je za nas zelo pomembna, saj bomo v nadaljevanju analize državljanske vojne poskušali razumeti, kako so bili sprejeti in kako se je ravnalo z sirskimi imigranti v Siriji pred letom 2011 in z sirskimi emigranti, ki so bežali v druge države, po začetku državljanske vojne, torej po letu 2011.

Glede na zgoraj omenjene oblike migracij IER (2004, 3–4) ob rabi različnih kriterijev loči posebne skupine znotraj populacije migrantov:

- Glede na trajanje bivanja v tujini:časne in trajne migracije.
- Glede na organiziranost jih deli na: organizirane in neorganizirane, posamične ali skupinske ter verižne migracije. Slednje so realizirane ob pomoči

prijateljskih ali sorodstvenih mrež. V analizi primera v Siriji bomo ugotavljali tudi prisotnost ali odsotnost verižnih migracij.

- Pravno-politični status imigrantov v novi državi definira, ali gre za legalne ali za ilegalne selitve. Definiranju ilegalnim migracijam bomo v nadaljevanju namenili posebno podpoglavje. Na tem mestu samo na kratko pojasnim, da gre za ilegalni prehod meje ali nedovoljeno bivanje po izteku dovoljenja.
- Vzroki selitev pogojujejo politične ali ekonomske migracije. Med »politično« skupino azilcev sodijo iskalci azila⁶, begunci⁷, ljudje z začasnim zatočiščem. Ko govorimo o ekonomskih selitvah v današnji dobi, ne moremo mimo tematike izobražencev in pomembnosti znanj. Za to kategorijo se je danes z vidika migracij uveljavil pojem bega možganov. Tega na tem mestu samo omenjamo, saj presega okvir tega magistrskega dela.

Zgornje delitve migracij IER-a so vezane na idealno-tipski model, ki je snovan na »push-pull« teoriji⁸. Med dejavnike odbijanja oziroma »negativne« dejavnike štejemo padec standarda, ekonomsko stagnacijo, zmanjšanje nacionalnih virov, brezposelnost, nizek osebni dohodek ter politične in ostale diskriminacije. »Pozitivni« dejavniki oziroma dejavniki privlačenja pa so: ekonomska prosperiteta, dvig standarda, višji osebni dohodek, poklicna promocija, ustrezna zaposlitev in izobraževanje. Mišljeno

---

⁶ IOM (Perruchound in Redpath-Cross 2006, 10) iskalce azila definira kot osebe, ki si prizadevajo vstopiti v državo kot begunci. Na odločitve o svojih vlogah za status begunca čakajo v skladu z ustreznimi mednarodnimi in nacionalnimi predpisi. Če dobijo negativen odgovor in je njihova vloga zavrnjena, morajo nujno zapustiti državo; v nasprotnem primeru so lahko tudi prisilno odstranjeni. To velja tudi za vse preostale tujce z neurejenim statusom. Prihaja lahko do izjem, in sicer v primeru, ko oblasti bivanje taki osebi izrecno dovolijo zaradi humanitarnih ali drugih podobnih razlogov.

⁷ Begunci so osebe, ki so se nezmožne in nevoljne vrniti domov v prvotno državo zaradi domačega strahu, verskega nasilja, članstva v določenih političnih skupinah in različnega mnenja (Suny Levin Institute 2013). IOM (2004, 53) loči med mandatnimi in priznanimi begunci. Mandatne begunce definira z osebami, ki izpolnjujejo kriterije, ki so postavljeni s strani Statuta Visokega komisariata Združenih narodov za begunce in so posledično upravičeni do zaščite ZN, ki jih zagotavlja Visoki komisariat (VK) neodvisno, ali se nahaja v državi podpisnici Konvencije o statusu beguncev iz leta 1951 in Protokola o statusu beguncev iz leta 1967 in ni odvisno, ali ga je država gostiteljica priznala kot begunca v skladu z navedenima dokumentoma. Priznanega begunca pa IOM (Perruchound in Redpath-Cross, 2004, 53) v Slovarju o migracijah označi z osebami, ki »zaradi utemeljenega strahu pred preganjanjem, osnovanem na rasi, veri, narodni pripadnosti, pripadnosti določeni družbeni skupini ali določenem političnem prepričanju, nahaja izven države, katere državljan je, in ne more, ali zaradi takšnega strahu noče uživati varstva te države«. Neke vrste beguncev so tudi notranje razseljene osebe, ki so žrtve spopadov, nemirov, državljanskih vojn znotraj države, a z razliko od begunskega statusa nimajo velikih koristi od kakršne koli posebne pravne ureditve. Dodeljena jim je samo pomoč skozi nekatere določbe mednarodnega humanitarnega prava (Naufal 2012, 10).

⁸ Migracije se pogostoma analizirajo po modelu 'odbijanja in privlačenja'. Ta model razlaga selektivnost, razloge, obseg selitvenih gibanj in razloge s podporo dejavnikov odbijanja, ki ljudi ženejo od doma in dejavnikov privlačenja, ki ljudi pritegnejo v novo državo (Perruchound in Redpath-Cross 2011, 76).

je, da naj bi bili dejavniki odbijanja in privlačenja v izvorni družbi znani. Nasprotno naj bi bila kultura priselitve povezana s predstavami o njej. Opisani so klasični vzroki, ki ljudi silijo v migracijo. V primeru vojn ali naravnih katastrof je potrebno upoštevati še veliko več prisilnih vzrokov, zaradi česar se klasični model te teorije veliko bolj razširi in zaplete (prav tam).

Ne smemo pozabiti, da migracije niso vedno legalne (poznamo že omenjene ilegalne migracije) in tudi ne vedno prostovoljne. Govorimo tudi o prisilnih ali pa neprostovoljnih migracijah, ki so odgovor na kompleksno mešanico političnih dejavnikov, kot so strah pred preganjanjem, množične kršitve človekovih pravic, posledice gospodarskih in okoljskih vidikov. Ljudje zapuščajo svoje domove zaradi posledic konfliktov, državljanskih vojn ali pa naravnih katastrof (Bešter 2003, 88–89; Torres Bermudez 2005).

Migracije rušijo stanje miru v državi, kjer se konflikt odvija, pa tudi v celotni sosednji regiji (Seeberg 2012, 1). Sirija je trenutno vodilni »proizvajalec« migrantov v MENA-regiji in takoj za Afganistanom druga v svetovnem merilu. Migracije tako v obdobju 21. stoletja zaradi svojega anarhističnega značaja postajajo izziv za nacionalno varnost in pod vprašaj postavljajo suverenost države (prav tam). Zaradi opisanih značajev lahko migracije razumemo tudi kot posledico neprimernih in neakovostnih eksistenčnih razmer. Dejavniki, ki povzročajo in spodbujajo množično preseljevanje, pa so velikokrat med seboj prepleteni (Malešič 2000/2001, 227).

2.4.4 Ilegalne migracije

Ko ni možno doseči legalnih »glavnih dostopov« oziroma »glavnih vrat«, in ko se kljub pripravljenosti migrantov, da se prilagodijo, zdijo nedosegljiva tudi legalna »stranska vrata«, so vse bolj v rabi nezakonita oziroma ilegalna »zadnja vrata« (Mertuk 2009, 38).

Kopač (2007, 201–202) ugotavlja, da migracije same po sebi niso nelegalne. Takšne postanejo v trenutku, ko posamezniki sami ali ob pomoči tihotapcev skušajo z izogibanjem mejni kontroli ali ukradenih in ponarejenih identifikacijskih dokumentov

ilegalno prestopiti državo mejo. Za ilegalne migracije se vedno bolj pogosto uporabljajo tudi izrazi nedovoljene, nezakonite ali pa nedokumentirane migracije. Vzrokov za takšno početje je več, največkrat pa je za to odgovorno veliko povečanje prebivalstva, revščina, zmanjšan dostop do naravnih virov (predvsem vode) ali pomanjkanje varnosti v teh državah (Mertuk 2009, 38).

Svetovna komisija za mednarodne migracije (Global Commission on International Migration – GCIM) opozarja, da so ilegalne migracije zapleten in raznolik koncept, ki zahteva zelo natančno definiranje. Najprej moramo ločiti med pojmom »*irregular flow*« (ilegalni tok migracij⁹) in »*irregular stocks*« (ilegalna populacija migrantov¹⁰). Ilegalni tok migracij predstavlja izzive nadzorovanja in upravljanja nad tokom ilegalnih migracij, skupaj s skrbjo varnosti in dostojnosti ilegalnega premikanja ljudi. Nasprotno pa politični odgovor na ilegalno populacijo migrantov poskuša odgovoriti s pomočjo ureditve njihovega položaja ali pa z morebitnimi deportacijami domov (Koser 2005, 6).

GCIM v študiji Ilegalnih migracij ter državne in človeške varnosti izpostavlja tudi pomembnost zavedanja obstoja različnih poti ilegalnosti. Ilegalne migracije vključujejo ljudi, ki v določeno državo, vstopijo brez dovoljenja pristojnih organov (na primer zaradi nezakonitega vstopa in izstopa s pomočjo ponarejenih dokumentov); ljudje, ki ostanejo v državi v nasprotju z določili pristojnih oblasti (v primeru, ko jim viza ali pa določena delovna dovoljenja že potečejo, s pomočjo porok ali pa lažnih posvojitvev otrok, kot lažni študentje ali pa lažno samozaposleni) in pa nenazadnje tisti, ki se v državo priselijo s pomočjo tihotapcev ter trgovin z ljudmi, ali pa tisti, ki namerno zlorabljajo azilni sistem (Koser 2005, 6).

Pri razlagi kompleksnega pojmovanja ilegalnih migracij GCIM (Koser 2005, 6) opozarja, da je koncept azila potrebno izvzeti iz razprave širšega pojmovanja ilegalnosti. Iskalci azila in begunci se lahko zatečejo k tihotapcem in lahko posegajo po ilegalnih sekundarnih premikih. Istočasno ljudje, ki niso nujno potrebni

---

⁹ Slovar migracij (Perruchoud in Redpath-Cross 2006, 47) ilegalni tok migracij definira kot število ilegalnih migrantov, ki se ilegalno gibljejo v državi ali iz nje oziroma za to nimajo dovoljenja, niti da bi se zaposlili ali nastanili za določen čas.

¹⁰ Slovenska izdaja Slovarja migracij (Perruchoud in Redpath-Cross 2006, 47) angleškemu izrazu "irregular stocks" poda prevod *ilegalna populacija migrantov*. Pri slednji gre za število ilegalnih migrantov, ki v določenem trenutku prebivajo v državi.

mednarodne zaščite, v upanju začasnega ali trajnega obstoja v tujini lahko zaprosijo za azil. Posledično v medijih in očeh javnosti tako postaja meja med ilegalnimi migranti, prosilci za azil in begunci vse bolj zabrisana. Razlik med nadzorom migracij in zaščito beguncev skoraj da ni več. Zaradi teh dejstev je predvsem potrebno zaščititi prosilce azila in begunce, da zaradi svoje pripadnosti mešanemu toku migracij ne izgubijo osnovnih pravic mednarodne zaščite.

Kot zadnji, četrti del kompleksnosti ilegalnih migracij GCIM, opozarja na razliko med tihotapljanjem migrantov in trgovanjem z ljudmi (Koser 2005, 7). Združeni narodi (ZN) s pomočjo Protokola za preprečevanje, zatiranje in kaznovanje trgovine z ljudmi, zlasti žensk in otrok, ki dopolnjuje konvencijo ZN proti mednarodnemu organiziranemu kriminalu trgovanje z ljudmi, definira kot »novačenje, prevoz, premestitev, dajanje zatočišča ali sprejemanje oseb zaradi izkoriščanja z grožnjo, uporabo sile ali drugimi oblikami prisile, ugrabitvijo, goljufijo, prevaro, zlorabo pooblastil ali ranljivosti ali dajanjem ali prejemanjem plačil ali koristi, da se doseže soglasje osebe, ki ima nadzor nad drugo osebo« (Battistella 2008, 203–204).

Drugače pa ZN s pomočjo Protokola ZN proti tihotapljenju migrantov po kopnem, morju in zraku, ki dopolnjuje Konvencijo ZN proti mednarodnemu organiziranemu kriminalu, definira tihotapljenje migrantov kot »posredovanje pri nezakonitem vstopu v državo pogodbenico osebe, ki ni njen državljani oziroma v njej nima stalnega prebivališča, zaradi neposredne ali posredne pridobitve finančne ali druge premoženjske koristi« (Battistella 2008, 204).

Takšno umeščanje ljudi v zeleno destinacijo ima prav za slednje velikokrat negativne posledice. Po navadi izgubijo življenje prav s strani mednarodne tihotapske mreže, ki jim je navodno pomagala ali pa jim kasneje grozila, da jih bo odkrila. Ilegalni migrantje se velikokrat po ilegalnem prečkanju meje znajdejo v še hujših težavah in so tako prepuščeni usodi. Bade (2005, 446–448) opisuje, da so se zaradi strahu pred odkritjem in deportacijo pripravljali prevažati v smrtno nevarnih prevoznih sredstvih ali pa celo nepredušno zaprtih zabojnikih in ladjah, ki niso v nobenem primeru primerne za plovbo. Tega sem se dotaknila z namenom, ker so se tudi migrantje iz Sirije posluževali prav slednjega načina ilegalnih migracij. In še vedno se.

Kot zadnji del pojava kompleksnosti ilegalnih migracij GCIM izpostavlja dejstvo, da se status begunca lahko zelo hitro spremeni. Tako lahko na primer migrant v državo vstopi ilegalno, potem pa s pomočjo prošnje za azil ali pa s pomočjo programa zakonske ureditve položaja spremeni svoj status. Nasprotno pa lahko migrant vstopi legalno in naknadno s pretekom delovnega dovoljenja ali iztekom vize preide v ilegalno bivanje v državi. Prosilci azila lahko v primeru zavrnitve prošnje oblasti za azil in ob njihovem še nadaljnjem bivanju v državi, kjer so za azil zaprosili, postanejo ilegalni migrantje. Tihotapljanje migrantov pa se lahko sprevrže v trgovino z ljudmi (Koser 2005, 7).

Merjenje tako številčnega, demografskega, kot tudi družbeno-ekonomskega profila ilegalnih migracij, je pogosto zelo zastrašujoče. Podatki držav so pogostoma nerealni in ponavadi tudi časovno med državami neprimerljivi. Tako različne države ilegalne migrante različno pojmujejo za velik problem; temu potrjuje tudi že omenjena možnost hitrega spreminjanja statusa begunca. Meritve ilegalnih migracij otežujejo tudi bolj praktični problemi. Prosilci azila so lahko zabeleženi kot takšni, potem pa je njihova vloga zavrnjena ali pa zmedo pri merjenju povzročajo tisti, ki kljub zavrnitvi želijo prečkati mejo z neustrezno dokumentacijo in so ob tem zaustavljeni in prijati. Problem ilegalnih migracij je prav v tem, da zabeleženi odstotki merjenja ilegalnih migracij v realnosti predstavljajo le odstotek vsega nezabeleženega deleža ilegalnih gibanj ljudi. Drugi problem merjenja ilegalnih podatkov je dostop do podatkov. Večina držav, ki s pomočjo organov pregona za svoje potrebe opravlja merjenje ilegalnih premikov, svojih ugotovitev ne objavlja javno. Nedostopnost javnih virov je problem tudi na mednarodnem sodelovanju pridobivanja podatkov. Ne obstaja nobeden uradni vir s podatki o svetovnih trendih in številčnemu gibanju ilegalnih migracij. Tiste študije, ki so na voljo, pa niso tako zelo izčrpne, kakršne bi dandanes v namen merjenja potrebovali. Tako Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj (The Organisation for Economic Cooperation and Development – OECD) s svojim Sistemom sprotnega poročanja o migracijah (The Continuous Reporting System on Migration – SOPEMI) zbira podatke iz različnih industrijskih držav, ki ponavadi vključujejo ocene trenutnega stanja ilegalnih migracij. Statistične delitve Združenih narodov (United Nations Statistics Division – UNSD) zbirajo podatke svetovnih trendov migracij, ki vključujejo podatke o ilegalnih migracijah, IOM pa redno

osvežuje podatke trgovine z ljudmi, ki predstavljajo le določen odstotek vseh ilegalnih migracij (Koser 2005, 8).

Zbiranje in predstavljanje podatkov ilegalnih migracij je neke vrste dvorezen meč. Po eni strani so številke nedvomno pomembne in predstavljajo srž podžiga nadaljnih medijskih in javnih reakcij na pojav. Če pa so po drugi strani ti podatki vpeti v svoj okvir niti ni nujno, da so ilegalne migracije tako velik problem, kot so pogosto predstavljene (Koser 2005, 8).

3 MIGRACIJE IN DILEME VARNOSTI

Migracije in varnost: besedi, ki sodita skupaj. Posedujeta medsebojno naklonjenost in sobivata precej naravno. Kakor pravo in zakoni ali pa mir in stabilnost, korakata vzporedno z roko v roki. Da bi se tega zavedali, je potrebno le zamenjati demokracijo z varnostjo. Vseeno pa se besedi 'migracije in varnost' slišita nekoliko neubrano in neskladno. Izraza se v skupni rabi srečujeta manj pogosto, kot se njuna fenomena v realnosti. Zdi se, kot bi bila pogovorno zelo srečen par, kot bi bila ustvarjena drug za drugega (Walters 2010, 217–218).

Nacionalno varnost lahko definiramo kot svobodo države, kateri ne pretijo nobene grožnje, ki bi zatresle tlo pod nogami preživetju, državnemu ter gospodarskemu razvoju in družbeni varnosti. V najširšem pomenu pa jo lahko definiramo kot obrambo fizične in psihološke varnosti gospodarskih interesov jezika in kulture (Ceccorulli 2009, 4). Katalog vrednosti, ki zajema neko pojmovanje nacionalne varnosti, se je v zadnjem času povečal. Tako ne govorimo več samo o starih tradicionalnih grožnjah varnosti – tem se v zadnjih desetletjih v velikem obsegu dodajajo nove, netradicionalne grožnje. Če so imele države nekoč edino nalogo ohranjanja državnih integritet in politične neodvisnosti, se jim je danes dodala še kopica ohranjanja drugih vrednot. Govorimo o ohranjanju gospodarske neodvisnosti, neodvisnosti kulturne identitete in družbene stabilnosti (Aniol v Kicinger 2004, 1). Koncept tradicionalnega vojaškega ogrožanja¹¹ mednarodne varnosti danes

---

¹¹ Pri vojaškem ogrožanju referenčni objekt varnosti predstavlja država, za katero je značilno, da ji pretijo predvsem zunanje grožnje. S poskusom doseganja posebnega statusa za državo, od koder

izpodrivajo nove, netradicionalne grožnje varnosti. V zadnjih desetletjih kljub brezprimernemu povečanju intenzivnosti tega pojava postajajo največja grožnja mednarodni in nacionalni varnosti predvsem množične migracije (Kicinger 2004, 1). Migracije kot varnostno vprašanje so se pojavile v zvezi z zaznamovanjem geopolitičnih motenj, povezanih s koncem hladne vojne in tudi širšim družbenim in političnim vidikom, povezanim z globalizacijo. Kot take trenutne razprave okoljskih migracij in varnosti odražajo spremembe tako v naravi migracij, kot tudi v naravi razmišljanja o migracijah. Medtem ko so prej veljale za družbeni in gospodarski pojav, ki je pripadal področju socialno-ekonomske zgodovine, zgodovinske sociologije in antropologije, so migracije sedaj ključnega pomena v razpravah glede globalne politike (Castles in Miller 1993; Soysal 1994, Sassen 1996; Sayad 1999; Castles in Davidson 2000 v Huysmans in Squire 2009, 1).

V Evropi in Severni Ameriki te zaradi hitro naraščajočega fenomena postavljajo novi razpored na listi groženj varnosti in se postavljajo na prvo mesto mednarodnih razprav o ogrožanju varnosti (Tallmeister 2013, 1). Percepcija migracij kot groženj nacionalne varnosti je postala v preteklih desetletjih, ko se je raven množičnih migracij po svetu neznatno povečala. Po podatkih je v letu 2005 izven svoje matične države živelo 191 milijonov oseb, v letu 2010 pa se je število zunaj živečih migrantov zvišalo na 214 milijonov ljudi (IOM v Tallmeister 2013, 1). V svojem najširšem pomenu besede pomeni varnost odsotnost pojava groženj. Skozi to perspektivo gledano je država referenčni objekt, katero je potrebno obvarovati pred ogrožajočimi dejavniki, predvsem pred vojno. Kakorkoli že, varnostne študije so po obdobju hladne vojne definirane ogrožanja varnosti z ravni vojaškega ogrožanja prenesle na višjo raven. Barry Buzan, ustanovitelj Kopenhavenske šole o varnostnih študijah argumentira, da se varnostne študije ne bi smele osredotočati samo na vojaški sektor ogrožanja, temveč tudi širše, predvsem na družbeno, okoljsko, ekonomsko in politično varnost (Peoples in Vaughan-Williams v Tallmeister 2013, 1). S širitvijo koncepta varnosti in

---

prihajajo (status neodvisnosti, samostojnosti in demokracije), ali pa po drugi strani s poenotenjem države gostiteljice, lahko migrantje ogrožajo vojaško varnost na tri načine. Prvič, ko uporabljajo ozemlje države sprejemnice za začetek vojaške dejavnosti proti svoji domovini. Tako lahko gostujoča država odgovarja za takšne aktivnosti svojih imigrantov kljub temu, da jih politično ni podpirala. Drugič, begunci lahko vplivajo in prepričajo državo sprejemnico k izvedbi neposrednih tožb proti svoji domovini. In ne nazadnje, državi sprejemnici je lahko v interesu izpodbijanje režima matičnih držav migrantov in jih lahko uporabi kot sredstvo za doseganje tega cilja (Stivachtis 2008, 16).

množičnih vprašanj, ki so v povezavi z okoljem in revščino, so bile mednarodne migracije označene s tveganjem in grožnjo varnosti. Namesto vprašanja varnosti referenčnega objekta države se v ospredje vedno bolj postavlja vprašanje varnosti nedržavnih referenčnih objektov, kot so človeštvo, kulturna identiteta in varnost posameznika (prav tam).

Na migracijsko-varnostno povezavo lahko na splošno gledamo iz vidika varnostnih in iz vidika migracijskih študij. Zaradi tega se področji sporno zelo razlikujeta, saj sta strukturirana v skladu z različnimi raziskovalnimi programi. Dejansko sta področji varnostnih študij in študij migracij zelo zapleteni in večplastni. Znotraj varnostnih študij lahko varnost razumemo bodisi v strateškem smislu kot vrednoto ali stanje, ki ga je potrebno doseči, lahko pa se varnosti v kritičnih pogojih približmo kot znanju, diskurzu, tehnologiji in praksi. V okviru študij o migracijah pa lahko migracije opredeljujemo relativno ozko v okviru ekonomskih migracij, ali pa jih definiramo bolj široko in vključimo prisilno preseljevanje. Tako študije migracijskih raziskav razširimo še na študije o beguncih in migracijah delovne sile. To kaže na zelo sporna splošna pojmovanja migracij in varnosti, ki se uporabljajo za identifikacijo različnih praks za artikuliranje različnih utemeljitev (Huysmans in Squire 2009, 169).

Obstaja veliko vidikov povezav med migracijami in varnostjo. Aniol (v Kicinger, 2004) navaja, da lahko mednarodne migracije v povezavi z mednarodno varnostjo igrajo naslednje vloge:

- Mednarodne migracije so lahko posledica drugih varnostnih groženj, kot so kršitve človekovih pravic, etničnega konflikta ali pa državljanske vojne.
- Mednarodne migracije kot take lahko v primeru množičnih premikov in migracij nekontroliranega značaja predstavljajo grožnjo mednarodni varnosti.
- Mednarodne migracije lahko povzročijo še druge oblike varnostnih groženj, kot sta na primer ksenofobija in rasno nasilje.

Kicinger (2004, 2) je poskušala ugotoviti, katere vrednote, ki so zaščitene kot sestavni del varnosti, so zaradi mednarodnih migracij lahko ogrožene in kakšne so njihove posledice. Te komponente varnosti naj bi bile:

- Družbena stabilnost, ki je lahko ogrožena, ko so toki migracij povezani s povečevanjem ksenofobije in pomanjkanjem integracije.

- Mednarodne migracije lahko vplivajo tudi na demografsko varnost. Pri visokih stopnjah emigracij lahko te poglobijo proces upadanja in staranja prebivalstva, zlasti v srednje- in vzhodnoevropskih državah.
- Mednarodne migracije lahko predstavljajo nevarnost za kulturno identiteto. Takšno situacijo lahko ilustriramo s primerom »afere naglavnih rut« v Franciji ali pa priljubljenostjo skrajnih desničarskih strank kot odgovor na visoko stopnjo imigracij.
- Mednarodne migracije lahko predstavljajo grožnjo tudi sistemu socialne varnosti in filozofiji socialne države. Ljudje morda ne bodo pripravljeni plačevati visokih davkov, če ne bodo čutili, da imajo enako dolžnost plačevanja in ob tem iste koristi kot vsi ostali. To velja predvsem ob primerih ekonomsko neaktivnih imigrantov in prosilcev za azil, ki živijo na račun socialne podpore (Goodhart v Kicinger 2004, 2).
- Mednarodne migracije lahko povzročajo tudi grožnjo notranji varnosti. Po mnenju Kicingerjeve (2004, 2–3) se to kaže z višjo stopnjo kriminala med imigranti kot pa med avtohtonim prebivalstvom, mednarodnimi kriminalnimi mrežami, ki se ukvarjajo z drogami, orožjem in trgovino z ljudmi ali pa prek teroristov, ki naj bi uporabljali tako zakonite kot nezakonite migracijske poti za prodor v državo.

Politične grožnje z ogrožanjem nacionalne identitete in organiziranjem ideologij kot tudi ustanov, ki jih izvajajo, lahko resno oslabijo organizacijsko stabilnost države. Loescherjeva (v Malešič 2000/2001, 227) opozarja tudi na politično razsežnost migracij, ki jo vidi v tesni povezavi z njeno varnostno razsežnostjo. Migracijski problemi lahko postanejo izrazito politični, kadar množične selitve prebivalstva ustvarjajo notranjepolitično nestabilnost, meddržavne napetosti in ogrožajo mednarodno varnost (prav tam). Problem politične razsežnosti se kaže tudi v tem, da se primeri begunstva in množičnega preseljevanja prepogosto obravnavajo samo kot predmet mednarodnega človekoljubja in humanitarnosti, premalo pa se upošteva njihova politična in varnostna razsežnost (Malkkijeva v Malešič 2000/2001, 227). Po mnenju Nadiga (v Huysmans in Squire 2009, 170) je zato potrebno v okviru normativnih in etičnih pogojev narediti odmik od države kot subjekta varnosti in delovati bolj na poudarku varnosti ljudi, predvsem tistih, ki migrirajo. Takšen

poudarek pomeni predvsem humanitarni pristop, ki je bil ponovno potrjen v odnosu do beguncev in prosilcev za azil, kot tudi v zvezi s trgovino (predvsem žensk in otrok) migrantov (Nadig 2002 in Clarke 2003 v Huysmans in Squire 2009, 173).

Politični sektor lahko državi predstavlja tako notranjo kot zunanjo grožnjo. Notranje grožnje lahko nastanejo kot posledice vladnih ukrepov, ki predstavljajo grožnjo in pritiske na posameznike ali skupine. Upor proti vladi in prizadevanja za spremenitev njihove politike, trud za strmoglavitev vlade, razni nizi gibanj, katerih cilj je samostojnost in neodvisnost vseh, ogrožajo državno stabilnost in krepijo državno negotovost (Stivachtis 2008, 16).

Tudi begunci in migranti lahko predstavljajo notranje politično tveganje za državo gostiteljico. Vlade se včasih namreč bojijo, da bi ji begunci in imigranti pod njeno zaščito obrnili hrbet, če jim le-ta ne bi bila pripravljena pomagati v njihovi opoziciji proti vladi njihove izvirne države (Weiner 1990, 18).

Zunanji politični vidiki lahko državi predstavljajo grožnjo skozi ideologije drugih držav, na primer nacionalizma, fundamentalizma, liberalne demokracije ali pa komunizma. Ker so protislovja ideologij osnovna, se lahko ideologija ene države počuti s strani dobro predstavljene ideje ideologije drugih predstavnikov zelo ogrožena. V tem smislu se lahko zgodi, da ko imajo migranti in države gostiteljice podobne ideje, lahko le-te predstavljajo politično grožnjo ideologiji domovini imigrantov. Nasprotno pa je v primeru, ko so imigranti nosilci drugačne ideologije kot pa je tista, ki velja v državi sprejemnici, zato so slednji tisti, ki predstavljajo grožnjo ideologiji te države (Stivachtis 2008, 16).

Zunanja politična grožnja se lahko zelo hitro spremeni v notranjo. Tako lahko na primer grožnje nacionalni identiteti vključujejo poskuse povečevanja ločitev etno-kulturnih identitet skupin znotraj ciljne družbe. Če ima gostujoča država različno ideologijo od države, iz katere migranti prihajajo, lahko država sprejemnica postane objekt zunanjih groženj. Grožnje lahko prejema s strani matične države migrantov ali pa kakšne druge tekmujoče države. Za dosego svojih ciljev in interesov lahko katera koli od njiju poskuša povečevati obstoj konkurenčnih ideologij v državi gostiteljici (Stivachtis 2008, 16–17).

Do groženj politični varnosti držav lahko pride tudi v primerih, ko migranti delujejo proti vladajočemu režimu svoje domovine in so aktivno vključeni v delovanje proti trenutnemu režimu na ozemlju države gostiteljice. V odgovor takšnim aktivnostim

migrantov so lahko domače emigrantske države prisiljene apelirati na obveščevalno dejavnost v tujini tako, da jo prosijo za pomoč spremljanja dejavnosti njenih emigrantov v tujini, lahko pa ambasada zagotovi spodbudo svojim podpornikom znotraj etnične diaspore (Stivachtis 2008, 17). To pomeni, da se lahko tokrat na ozemlju gostujoče države razvije konflikt med imigranti in režimom njihove države. Takšni konflikti, ki se drugače lahko zgodijo tudi na ozemlju domače države, so internacionalizirani. Poleg tega lahko etnične diaspore postanejo sovražne do države gostiteljice, s svojimi dejavnostmi pa lahko resno ogrozijo notranjo stabilnost gostujoče države. Nenazadnje lahko imigranti ogrožajo politično varnost matične države z zagotavljanjem finančne in vojaške pomoči uporniškim skupinam ali pa ranžirajo mednarodno javno mnenje s pomočjo promocijskih kampanj v mednarodni skupnosti in na posameznih mednarodnih institucijah. Te dejavnosti in interesi so lahko v ostrem nasprotju s tistimi iz države prejemnice (prav tam). Zaradi vseh naštetih vzrokov se strah rojeva tudi pod vplivom sodobnih političnih sprememb, tako na nacionalni kot tudi na mednarodni ravni (Medica 2007, 127).

Kar se tiče okoljskega področja je spekter možnih referenčnih objektov preučevanja varnosti zelo velik. Obstajajo še vedno osnovni pomisleki o tem, kako so ljudje povezani s preostankom biosfere. Veliko primerov je dokazalo, da begunska razseljenost lahko predstavlja resno okoljsko grožnjo varnosti gostujoči državi. Sovražnost do beguncev in imigrantov nastaja in se stopnjuje, ko začnejo pojmati velike količine vode in drugi strateški naravni viri ter ob nastajanju in kopičenju nesnage in odpadkov. Imigracije lahko razumemo kot grožnjo varnosti okolja, v kolikor imigranti delujejo brezbrizno do predpisanih okoljskih standardov ali potreb gostujoče države in ne upoštevajo splošno sprejetih določil obnašanja glede prijaznosti do okolja (Stivachtis 2008, 17).

Koncept družbene varnosti se v prvi vrsti ukvarja z vprašanjem kolektivne identitete. Družbena varnost se nanaša na sposobnost družbe ohranjanja svojih bistvenih značajev identitete v času spreminjajočih se razmer in morebitnih ali dejanskih groženj. V odnosu na mednarodne migracije mislimo na ohranjanje kulturnih, nacionalnih, verskih in jezikovnih vrednot, ki so pogostoma lahko velikokrat ogrožene s strani imigrantov. S tega stališča so nacionalne vrednote države gostiteljice referenčni objekt ogrožanja varnosti (Weiner v Tallmeister 2013, 1). Imigracije so

tiste, pa naj so to prostovoljne ali pa prisiljene, legalne ali ilegalne, ki skozi različni jezik, kulturo in religijo predstavljajo izziv identiteti državam sprejemnicam.

Predvidena grožnja, ki jo imigracije družbeni varnosti države predstavljajo, ni tip univerzalne ali ciljne grožnje. Predstavlja prej neke vrste subjektivno nevarnost, odvisno od načinov, s katerimi se država gostiteljica opredeljuje. Na primer, med tem ko ene države vidijo multikulturalizem kot neželjeno stanje, se druge države počutijo ponosne na svojo kulturno raznolikost. Za povojno obdobje velja, da so se tako nekatere države iz splošno homogenih držav (državljeni so bili z isto kulturno in etnično identiteto zelo povezani) preoblikovale v heterogene države, sestavljene iz večnacionalnih skupnosti. V takšnih primerih, ko imigracije vplivajo na spremembo tradicionalnih državnih pripadnosti in sprememb vrednot, lahko govorimo o njih kot o družbenih grožnjah varnosti države. Prav tako je tudi imigrantska nezmožnost vključevanja in asimiliranja v novi družbi obravnavana kot negativni učinek na domačo družbo in stabilnost vlade.

Po drugi strani pa obstajajo države gostiteljice, ki na imigracije gledajo drugače. Kanada je primer države, ki na imigracije gleda bolj tolerantno. Še več, z imigracijami v svojo državo poskuša okrepiti politiko multikulturalizma. Medtem ko Kanada krepi imigracijsko politiko kot bistveno taktiko razvoja države, Nemčijo kot posledično nadaljevanje zgodovine še vedno preplavljajo delovni migranti, prosilci za azil in begunci. Vsaka zgodovina države vpliva na svojevrstno imigracijsko politiko in na to, ali bodo imigracije grožnja za njihovo družbo ali ne. Praktično: medtem ko Kanada že od leta 1971 dalje podpira razvoj multikulturalizma v svoji državi, si po drugi strani Nemčija prizadeva za čimprejšnjo asimilacijo svoje imigrantske populacije (Esses in drugi v Tallmeister 2013, 2).

Poleg tega sta etnična in kulturna vez družbeno zgrajeni. Dokaz za to so kulturne in etnične skupine, ki so bile ogrožene, a se skozi čas niso spremenile. Primer, da to, kar v eni državi predstavlja grožnjo družbeni varnosti lahko v drugi predstavlja priložnosti, ponazarja dejstvo, da migracije predstavljajo prej subjektivno kot pa objektivno grožnjo družbeni varnosti, ki se med državami lahko razlikuje ali pa se čez čas celo spremeni (Huysmans v Tallmeister 2013, 2). Kulture se razlikujejo glede na to, kako se opredeljujejo, kdo jim pripada ali koga je mogoče sprejeti v njihovo skupnost. Te norme določajo, koga bodo sprejeli medse, kakšne pravice in privilegiji jim bodo dodeljeni in ali bo gostujoča kultura gledala na skupnost migrantov kot na

potencialne državljane. V družbo ponavadi vključujejo tiste, ki sprejmejo in se zlijejo s prevladujočo podobo o rastoči blaginji, tehničnih novostih in utegnejo biti še pomembni za produktivnost družbe (Medica 2007, 128). Kršitev teh norm (z velikimi toki migracij v določeno državo) se pogosto obravnava kot grožnja temeljnim vrednotam in v tem smislu se migracije dojemajo kot grožnja nacionalni varnosti (Weiner 1990, 20). Predstavljanje imigracij kot groženj družbenim varnostim je problematično, saj v prvi vrsti na rob družbe potisne imigranta, ga avtomatično izključi iz družbe in ga dojema kot »drugega« (Huysmans v Tallmeister 2013, 2). Okvir imigracij kot groženj družbeni varnosti ustvarja politični mit, da so homogene nacionalne skupnosti ali zahodne civilizacije obstajale v preteklosti in se danes lahko ponovno vzpostavijo z izključitvijo tistih migrantov, ki so identificirani kot kulturni tujci. Dojemanje varnostnega vprašanja groženj družbeni varnosti je bolj ogrožujoče kot pa migracije same. Posledično sta rezultata negativnega dojemanja predvsem vidna skozi vse večji rasizem in ksenofobijo, ki vodita v družbeni razpad v državi. Migranti so in bodo večno izključeni, po drugi strani pa so veliko bolj povezani kot pričakujemo, saj elita vedno služi na njihov račun. Delo ilegalnih in predvsem revnih imigrantov in beguncev domača elita vedno izkorišča za ustvarjanje lastne blaginje (Medica 2007, 128).

Drugi vidik ogrožanja, ki ga migracije predstavljajo državam gostiteljicam, so grožnje državnim nacionalnim interesom, ki se kažejo skozi gospodarske grožnje za državo. Imigracije so vedno in bodo imele še naprej velik pomemben gospodarski vpliv na izvorno in gostujočo državo. Medtem ko imigracije lahko prinašajo tako prednosti kot gospodarske slabosti, pa ekonomske grožnje varnosti predstavljajo velik varnostni izziv. Ekonomski migranti, begunci in prosilci azila so tisti, ki predstavljajo grožnjo ekonomski varnosti.

Delovne migracije lahko predstavljajo grožnjo gospodarski varnosti izvorne države migranta in države gostiteljice. Ko govorimo migracijah visoko kvalificiranih ljudi, ki se selijo iz juga proti severu, ne moremo mimo tako imenovanega bega možganov. Posledično dobijo razvite države še več visoko izobraženih ljudi izvorne oziroma v tem primeru države v razvoju (DVR) pa izgubijo še enega nadarjenega človeka več (Guild in Weiner v Tallmeister 2013. 2). V povratnem toku migracij imajo DVR tudi koristi, ko se njeni imigranti čez določeno obdobje vrnejo domov.

Prineseni denar, ki ga migranti iz diaspore po določenem obdobju prinesejo nazaj domov, pomembno vpliva na gospodarsko rast in razvoj izvorne države. Po poročanju Svetovne banke so takšna nakazila leta 2012 presegala 406 bilijonov dolarjev, predvidoma pa se je ta številka v letu 2013 povečala še za 8 % (World Bank v Tallmeister 2013, 2). Študije kažejo, da ima ta kapital, ki pride nazaj v DVR, po vrnitvi njenih emigrantov blažujoč in pozitiven finančni učinek na gospodarstvo države. Z učinkom »prinesenega« kapitala izseljencev v matično državo se je v nekaterih DVR zmanjšal delež prebivalstva, ki je živel pod pragom revščine: za 11 % v Ugandi, 6 % v Bangladešu in 5 % v Ghani. V takšnem primeru se gospodarska in družbena varnost prekrivata: tak aspekt imigracij ima pozitiven učinek ne samo na gospodarstvo države pošiljateljice, temveč tudi na njeno psihično in finančno stanje. Delovne migracije kot varnostni izziv imajo v tem primeru pozitivne rezultate za določeno družbo.

Takšne vrste imigracij lahko predstavljajo grožnjo ekonomski varnosti države gostiteljice in lahko zelo negativno vplivajo na njen delovni trg. Guild (v Tallmeister 2013, 2) se zato sprašuje, ali lahko delovne migracije vplivajo na zmanjšanje plač v razvitih državah ter ali s posledičnim zaposlovanjem delovnih imigrantov službe izgublja domače prebivalstvo. Javno mnenje pogosto podpira tezo, da so delovne migracije tiste, ki so povzročile zmanjševanje plač v razvitih državah, izgubljanje služb prvotnega prebivalstva, kar vodi v domače gospodarske probleme (Somerville in Sumption v Tallmeister 2013, 2). Te trditve temeljijo bolj na zaznavanjih kot pa na empiričnih dejstvih. Chomsky (v Tallmeister 2013, 2) je prepričan, da je teorija, ki zagovarja tezo, da število ljudi pogojuje število služb, ena velika zmeta. Nasprotno prepričan je, da imigracije olajšujejo populacijsko rast, ki ustvarja nova delovna mesta, hkrati pa ljudem omogoča zavzetje le-teh.

Medtem ko so gospodarski vplivi imigracij v različnih državah različni in so odvisni od gospodarskih pogojev v določenem času, vidimo, da imajo imigracije velikokrat pozitivne učinke na raven zaposlovanja države gostiteljice (Islam v Tallmeister 2013, 3). Primer študije o povezavah med imigracijami in nezaposlenostjo v Kanadi ponazarja, da migracije niso vplivale na porast nezaposlenosti v državi. Medtem ko lahko v nekaterih primerih samo začasno poveča odstotek brezposelnih, ki pa se v daljšem obdobju po gospodarskem okrevanju razprši, saj se država začne prilagajati na povečanje ponudbe delovne sile. Na dolgi rok se tako poveča povpraševanje po delovni sili, plače se prično sorazmerno prilagajati, delovni trg se prestrukturira, vse

to pa posledično pozitivno vpliva na avtohtono kanadsko prebivalstvo (Islam v Tallmeister 2013, 3). Somerville in Sumption (prav tam) teorijo Chomskya dopolnjujeta s trditvami, da imajo kljub različnim imigracijskimi vplivi v različnih državah migracije minimalni vpliv na plače. V primeru Velike Britanije (VB) prebivalstvo ni utrpelo negativnih posledic delovnih migracij oziroma so imeli od tega še koristi. Očitno ekonomske migracije ne predstavljajo groženj gospodarski varnosti držav gostiteljicam. Drugi faktorji, kot sta izobrazba in demografske spremembe, imajo veliko večji vpliv na priložnosti trga delovne sile v imigracijskih gostujočih državah. Avtorja se strinjata, da se percepcije javnega mnenja o tem, da so imigracije grožnja varnosti služb zahodnih držav, zmanjšanju plač in povečanju stopnje nezaposlenosti zmotne in da imajo lahko zelo ublažujoč učinek na povečanje službenih priložnosti in okrepitev gospodarstva gostujočih držav.

Predmet razprav so tudi težnje, da lahko imigranti, predvsem begunci in prosilci za azil, predstavljajo grožnjo družbeni varnosti države in ogrožajo dobro počutje domačega prebivalstva. S tega stališča predstavljajo imigracije probleme in ne priložnosti. Begunci in prosilci azila so prikazani kot dobičkarji in priskledniki, ki ilegalno izkoriščajo sistem socialnega varstva gostiteljice, ki je nezmožen vzdržati pod navalom imigracijskega pritiska (Huysmans v Tallmeister 2013, 3). Imigranti so videti kot zelo številčni in revni ljudje, ki predstavljajo veliko gospodarsko breme za gostujočo državo. Posledično pride do pomanjkanja potrebnih prostih stanovanj, težjih pogojev do izobraževanja, dražjega prevoza, slabših sanitarnih pogojev in nižjih kakovostnih komunikacijskih storitev (Weiner in Stivachtis v Tallmeister 2013, 3). Posledično zagotavljanje državnih socialnovarstvenih storitev migrantskim delavcem in beguncem pogosto povzroča zamero domačega prebivalstva znotraj lokalne skupnosti. Splošno prepričanje je, da novo naseljeni imigranti poleg prevzema služb domačemu prebivalstvu jemljejo še socialne prejemke (Huysmans v Tallmeister 2013, 3).

Predstavljanje imigrantov kot groženj socialnim transferjem za državo ni nov fenomen. O njem se je že razpravljalo in še dolgo se bo. Huysmans (v Tallmeister 2013, 3) opozarja, da raba metaforičnih izrazov »poplav« in »invazij« prihodov beguncev ter prosilcev za azil oblikuje percepcijo ustvarjanja mišljenja, da slednji predstavljajo grožnjo ekonomski varnosti gostujoče države. S tem povečuje izzive, ki jih predstavljajo imigrantski tokovi, nam pa se tako zdijo begunska in azilska imigracijska vprašanja veliko bolj nevarna kot v resnici so. Študija o medijskem

načinu prikazovanja beguncev in prosilcev za azil v Londonu zaključuje, da netočno in neuravnovešeno poročanje o tem vidiku migracij, ki se pogosto sklicuje na »prevelik« pritek beguncev in prosilcev azila, privede do občutka strahu in nevarnosti s strani lokalne avtohtone skupnosti in negativnih predstavah o imigrantih (ICAR v Tallmeister 2013, 3). Prepoznavno in vedno bolj opazno je, da poskušajo imigrante predstaviti kot grešne kozle, odgovorne za grenkobe širših socialno-ekonomskih izzivov in sprememb. Gospodarsko omejenost, zaznavanje sprememb neugodnih družbenih razmer, institucionalno preobremenitev in druge opažene vire ogrožanja, ki se dogajajo in se še bodo, so opisovali kot posledico obsežnih imigracij. Tako so naštetih problemi, ki jih lahko razumemo kot varnostno grožnjo socialni varnosti, pripisani prisotnim imigrantom. Na ta način jih povzdigujejo na raven odgovornih za probleme socialne varnosti (Heisler in Layton-Henry v Tallmeister 2013, 3).

Družbena in ekonomska varnost sta tesno povezani. Pogled na imigrante kot na gospodarsko breme skupaj z njihovimi različnimi kulturnimi značilnostmi jih velikokrat označuje kot neke »druge«, tuje in nepripadajoče k avtohtonemu prebivalstvu.

Očitno sta napačno dojetje problema kot tudi razširjenost stereotipov o tujcih v veliki meri pripomogla k dojetju imigrantov kot ekonomski grožnji države. Medtem ko naraščajoči tokovi migrantov predvsem beguncev in prosilcev za azil nedvomno predstavljajo izziv fiskalnim spremembam, s katerimi se mora država spopadati, pa so vplivi migracij na socialne transferje med državami različni in se čez čas lahko spremenijo (Tallmeister 2013, 3). Poleg tega pa dolgoročnih gospodarskih koristi toka beguncev ne bi smeli zasenčiti možni kratkoročni stroški (Stevenson v Tallmeister 2013, 4). Na primer, študije o vplivu beguncev v Avstraliji kažejo, da so se začetni stroški, ki so nastali zaradi pomoči prilagajanja imigrantom prek prejemanja socialnih transferjev, povrnili nazaj v obdobju desetih let (prav tam). Vprašanje imigracij in predstavljanje imigrantov kot nevarnostim za preživetje socialnega sistema države posledično privede do izključitve slednjih iz kroga upravičencev pomoči socialnega sistema gostujoče države (Tallmeister 2013, 4).

Poleg socialnega in ekonomskega vidika ogrožanja varnosti se imigracije kot ogrožajoč fenomen pojavljajo tudi v povezavi z ogrožanjem notranji varnosti. Huysmans (v Tallmeister 2013, 4) pojasnjuje, da se imigracije kot grožnja notranji varnosti zdijo že od leta 1980 naprej. Huysmans (prav tam) je mnenja, da sta

Schengenski sporazum in Konvencija iz Dublina imigracije povezala s terorizmom, mednarodnim kriminalom in mejnim nadzorom. Po terorističnih napadih 11. septembra so migracije postale prva točka dnevnega reda v boju proti terorizmu. Vlade so začele poostrovati politike priseljevanja in imigracije povezovati s terorističnimi dejanji (Spencer v Tallmeister 2013, 4).

V Združenih državah Amerike (ZDA) so migracije takoj postale vprašanje nacionalne varnosti. Predsednik Bush je nemudoma ukazal oblikovanje strategije za boj proti terorizmu v okviru politike priseljevanja. Urad Združenih držav za priseljevanje in Urad za nevtralizacijo sta takoj prešla pod novo ustanovljeno Ministrstvo za domovinsko varnost, institucijo, ki se je z migracijami začela ukvarjati kot z grožnjami notranji varnosti. Šest tednov kasneje je bil sprejet in podpisan Zakon o združevanju in krepitvi Amerike z zagotavljanjem ustreznih orodij za preprečevanje ovir v boju proti terorizmu (Uniting and Strengthening America by Providing Appropriate Tools Required to Intercept and Obstruct Terrorism Act – USA PATRIOT ACT). Zakon določa povečanje nadzora nad mejami, poostritev nadzora nad tujimi državljani v ZDA in dovoljuje vladi možnost zadržitve, pregona in deportiranja oseb osumljenih terorističnega obnašanja in dejanja (Lebowitz in Podheiser v Tallmeister 2013, 4). Politika priseljevanja in nadzor nad mejami sta postala glavna inštrumenta v »vojni proti terorizmu« (Adamson v Tallmeister 2013, 4). Številni strokovnjaki se strinjajo z idejo, da je potrebno politiko priseljevanja omejiti zaradi potreb varovanja notranje varnosti države sprejemnice. Stoffman ugovarja, da glede na visoko stopnjo imigracij v Kanadi ni možno tolikšne vstopajoče mase dodobra pregledati. Posledično bo v državo zelo olajšan vstop tudi nevarnim ljudem. Najboljšo rešitev za preprečevanje vstopa neželjenih migrantov je možno doseči z znižanjem letnega vnosa priseljevanja (prav tam). Medtem ko terorizem nedvomno predstavlja resno grožnjo notranji varnosti držav po svetu, je njegova povezava z imigracijami postavljena pod vprašaj (prav tam)

Mueller prepričljivo zavrača argument, da je odsotnost terorističnih napadov v ZDA po 11. septembru posledica povečanega nadzora meja in strožje politike priseljevanja (prav tam). Medtem ko imajo teroristi lahko otežen vstop v državo ali pa za vstop potrebujejo več časa, na stotine milijonov imigrantov vsako leto legalno vstopijo v ZDA in med 1000 do 4000 ilegalnih imigrantov vsakodnevno. Prepričan je, da je pojmovanje groženj bodisi nacionalnega ali imigrantskega terorizma močno pretirano. Podobno Sauxova študija o ilegalnih migracijah in terorizmu v Španiji zatrjuje, da je

poveza med ilegalnimi migracijami in terorizmom bolj konstruktivne narave kot pa stvar objektivne realnosti. Saux se opira na moralno-panično teorijo, ki pravi, da zaznavanje nevarnosti terorizma v ljudeh povzroča ustvarjanje določene skupine ljudi, ki jo označujejo kot sovražnika in ustvarjanje delitev med »nami in njimi«. Po terorističnih napadih 11. septembra v ZDA, bombnem napadu na vlak v Madridu leta 2004 in bombnimi napadi v Londonu 2005, so imigranti in prosilci azila postali označeni kot sovražniki in ključna grožnja varnosti (Saux v Tallmeister 2013, 4).

V medijskih člankih, komentarjih, reportažah, intervjujih in pismih bralcev je možno identificirati percepcijo nacionalne varnosti in odnos med mediji in javnostjo. Z medijskim in pogovornim političnim enačenjem migrantov z grožnjami družbeni in ekonomski varnosti, podpihovanjem sovražnega odnosa do imigrantov in posploševanjem povezav med imigracijami in terorizmom, postaja tovrsten diskurz vtakan v vse sfere vsakdanjega življenja, zlasti pa spodbuja ustvarjanje nove ogroženosti, »nenehne nevarnosti«, svojevrstnega kroga panike (Medica 2007, 128; Saux v Tallmeister 2013, 4). V obdobju omenjenih terorističnih napadov v ZDA, Madridu in Londonu so španski časopisi poudarjali povezavo med imigracijami in kriminalnim obnašanjem ter s tem vplivali na politične ukrepe in javno mnenje (Saux v Tallmeister 2013, 4). Po napadih 11. septembra je v medijih in javnem mnenju prevladovala moč glasu, da je politiko priseljevanja potrebno nujno poostri. Tudi v VB so dogodki v ZDA močno vplivali na to, da so imigrantje in prosilci azila splošno začeli vplivati na angleško politično definiranje problema terorizma. Jasno je, da se je dotlej povezava med imigracijami in terorizmom skozi prakso diskurza že okrepila in močno zasidrala v javnopolitičnem mnenju. Ko govorimo o vlogi medijev v odnosu do migracij, pa po drugi strani ne moremo mimo dejstva, da z ustvarjanjem slike o boljšem življenju drugje sami posredno stimulirajo migracije, predvsem ilegalne (Medica 2007, 128). Podobe bogatega Severa in Zahoda, ki jih globalne medijske mreže idealizirajo, ljudem na Vzhodu in Jugu niso le porabniške, temveč tudi migracijske spodbude (prav tam).

Griswold (v Tallmeister 2013, 4) oporeka, da gre pri imigracijah in nadzoru meja za dve povsem ločeni vprašanji: teroristični napadi tujcev niso posledica liberalnih in odprtih politik priseljevanja, ampak so posledica napačnega poskusa zadrževanja majhne kopice tujcev izven meja svoje države, saj naj bi ti predstavljali grožnjo njihovi notranji varnosti. Podobno Spencer (prav tam) ugotavlja, da je problem v

napačnem pojmovanju in razumevanju imigracij. Tudi nekateri strokovnjaki so se zmotili pri razlikovanju med »imigranti« in »tujci«. V primeru terorističnih napadov 11. septembra na ZDA teroristi niso bili imigranti, ampak so v državo vstopili s pomočjo začasnih viz (prav tam). Na splošno, pojmovanje imigracij kot groženj notranji varnosti ne upošteva dejstev, da so imigranti tisti, ki pridejo v državo z namenom trajne priselitve. Kot takšni tvorijo majhen delež celotnega števila tujcev v državi (prav tam). Tvorjenje povezav med terorizmom in migracijami je problematično. Povzamemo lahko, da je to privedlo do odtujenosti, izključenosti in rasnega profiliranja imigrantov predvsem tistih, ki se identificirajo kot Arabci in muslimani. To pa ima še toliko bolj oprijemljiv vpliv na družbo (Adamson v Tallmeister 2013, 5).

Podobno kot se fenomen razumevanja migracij pojavlja v povezavi s terorizmom, se tako govori tudi o povezovanju migracij s povečanjem kriminalitete. Posledično naj bi migracije predstavljale grožnjo javni varnosti. Vprašanje, ali imigracije posledično za sabo prinesejo tudi povečano stopnjo kriminala, je zopet vprašanje percepcije v primerjavi z realnostjo (Tallmeister 2013, 5). Medtem ko javnost postaja vedno bolj zaskrbljena zaradi povišane stopnje kriminala, ki naj bi jo povzročale imigracije, in teorij o tem, da imigranti povzročajo grožnjo javnemu redu, so ti pomisleki empirično nezreli (Wang v Tallmeister 2013, 5). V nasprotju s splošnim mnenjem so številne študije o državah pokazale, da ne moremo govoriti o močnih povezavah med migracijami in povišano stopnjo kriminala (Tallmeister 2013, 5).

Ne moremo zanikati, da v nekaterih državah obstaja povezava med povečanim tokom migracij in povišanimi stopnjami kriminala. Iz prakse je razvidno, da imajo mesta in države z višjo kriminalno stopnjo tudi večjo imigrantsko populacijo. Študije na primer kažejo, da je bil v letu 2011 v Španiji delež zaporne populacije, rojene v tujini, kar petindvajsetkrat večji od deleža imigrantske zaporne populacije (Westbrook v Tallmeister 2013, 5). Westbrook zatrjuje še, da ima to dejstvo veliko bolj opraviti z demografskimi dejavniki kot pa preprosto s priznanim statusom imigranta. V primeru Španije je večina imigrantov tistih, ki imajo največjo incidenco kaznivih dejanj. To so predvsem samski moški med 18 in 35 letom starosti. Pri preučevanju razmerja med imigracijami in kriminalom je torej potrebno upoštevati tudi demografske spremenljivke (prav tam).

Obstaja obilo dokazov, ki kažejo na to, da je korelacija med imigracijami in kriminalom zelo šibka ali neobstoječa. Študija analiziranja treh ameriških sosesk je ugotovila, da na splošno imigracije ne povzročajo povečevanje ravni umorov med latinskimi in afriškimi Američani. V drugi študiji podobno Butcher in Piehl (v Tallmeister 2013, 5) opisujeta, da migracijski tokovi nimajo vpliva na kriminalno stopnjo v mestu. Bell je s pomočjo drugih avtorjev (prav tam) raziskoval odnos med imigracijami in kriminalom v času velikih migracijskih tokov v dveh določenih obdobjih v Združeno kraljestvo. Med obdobjem vala prosilcev za azil leta 1990 in na začetku leta 2000 ter v obdobju priliva ekonomskih imigrantov iz držav pristopnic k EU, ki se začne v letu 2004. Rezultati raziskave kažejo, da niti imigracijski val ni vplival na višjo stopnjo kaznivih dejanj, niti da bi bila stopnja imigracijskih aretacij višja od stopnje aretacij avtohtonega prebivalstva (prav tam). Medtem ko je širša javnost mnenja, da imigracije ogrožajo javno varnost države, je v ospredje postavljena grožnja, ki ne temelji na empiričnih dejstvih (Bell v Tallmeister 2013, 5).

Poleg zgoraj opisanih sektorjev, s katerimi lahko migracije na različne načine vplivajo na morebitno ogrožanje različnih vrst varnosti države, ne moremo mimo državnih sodelovanj v soočanju z grožnjami varnosti. Pri soočanju z nevarnostimi, ki lahko pretijo varnosti, mislimo na oblikovanje strategij in vključevanje v zakup tistih akterjev, ki so za ohranjanje stabilnosti v neki državi ali pa regiji ključni. Oba elementa se dandanes zaradi transnacionalnega značaja obravnavanih groženj težko razodkrijeta (Ceccorulli 2009, 4). Ko zgoraj analizirani primeri ogrožanja varnosti dejansko predstavljajo grožnjo varnosti za eno državo in začnejo grožnje presegati državne meje, se posledično v reševanje problemov vpletejo še drugi akterji. Na ta način pride do širših vzorcev reševanja problema, torej med sodelovanjem med akterji. Globalno upravljanje se v nekaterih primerih zdi nesmiselno, a vseeno, ko se z nekaterimi grožnjami ukvarja le nekaj akterjev in se te grožnje varnosti kažejo na različne načine po svetu, se manjše sheme sodelovanja zdijo bolj obetavne (Buzan in Waever v Ceccorulli 2009, 4). Razlog tega je, da se večina groženj lažje razširi v okolici kot pa v bolj oddaljene kraje. Na podoben način in podobni grožnji varnosti so tako najbolj izpostavljeni sosednji akterji oziroma v tem primeru sosednje države. To pomeni, da pride do nastanka neke vrste »varnostne soodvisnosti«, kar naredi države zelo občutljive na določbe politik bližnjih sosednjih držav (Lake in Morgan v Ceccorulli 2009, 5). Akterji v regiji so tako v izogib skupnim varnostnim težavam

nagnjeni k sodelovanju in usklajevanju svojih delovanj. Buzan in Waever v svoji teoriji 'varnostnega kompleksa' razložita, da niso samo grožnje varnosti tiste, ki na podoben način vključijo še sosednje akterje, ampak tudi določbe politik za soočanje z njimi in širjenjem njihovih učinkov na posebnih področjih (Ceccorulli 2009, 5). Če varnostna soodvisnot pomeni, da nobena država ne more sama skozi krizo groženj, ki preti, se potem poraja tudi dvom v problematiko procesa sodelovanja. Glede na zahtevnost izziva groženj varnosti bi temeljita uskladitev postopkov znotraj grozda marginalizirala učinke varnostne soodvisnosti, medtem ko bi bila za vizijo reševanja problemov potrebna večja udeležba akterjev, ki bi se z varnostnimi izzivi spoprijela s trdnejšo roko (prav tam). Kljub temu varnost otežuje proces nastanitve, saj noben akter ni pripravljen na kompromis plačila obresti, kar pa je bistvenega pomena. Sodelovanje se bo nadaljevalo, dokler se bo krepila varnost držav zaveznic, medtem pa ne bo bistveno vplivalo na notranje ureditve vsake posameznice. Države so torej tiste, ki so kljub zavezniškem delovanju za ohranjanje varnosti v regiji še vedno najpomembnejši nosilke politike. Države so še vedno agenti, prek katerih se sproža in financira struktura vlade, z njeno pomočjo pa so prizadevanja teh struktur v veliki meri realizirana (Webber in drugi v Ceccorulli 2009, 9). Tako lahko skupni pristop k soočanju s problemi kaže neskladja ali vrzeli, ki poskušajo nadoknaditi različne nacionalne interese.

Kratke teoretične analize sodelovanja sosednjih držav oziroma držav v regiji v boju proti grožnjam varnosti, ki jih državi lahko prinesejo migracije, sem se dotaknila z namenom uvoda v empirični del, ko bom preverjala, kako so države dejansko sodelovale in si pomagale v primeru velikega toka migracijskih beguncev, ki bežijo iz državljanske vojne v Siriji v sosednje države in državo v regiji Turčijo, Libanon, Jordanijo, Irak in Egipt.

4 SIRIJSKA DRŽAVLJANSKA VOJNA IN PROBLEM MIGRACIJ

Pri študiju o sirskih zadevah je potrebno mednarodno in domačo raven analize obravnavati skupaj. Kljub temu pa se lahko najbolj obetavni politični pristopi, ki izhajajo iz politologije, delijo na tiste, ki po eni strani poudarjajo posebna sirska vprašanja, po drugi strani pa na tiste, ki se osredotočajo na Sirijo v okviru mednarodnega sistema. Dostal (2014, 146) za lažje razumevanje sirskega problema ponudi pet teoretskih pristopov k študiji o Siriji kot najvišji analitični pripomoček, s katerim se premika od določenega upoštevanega analitičnega okvira v Siriji proti tistim bolj splošno uporabnim (Dostal 2014, 146–147):

- teorija populistične avtoritarnosti;
- poudarek na sektaški lojalnosti in šibki narodnosti/državnosti;
- analiza postkolonialnih 'držav zakupodajalk', ki temelji na izkoriščanju nafte in »zakupov/najemnin« drugih virov ter analiza 'državnega razreda', ki se je izoblikoval v okviru politične ekonomije »zakupnega/najemniškega« gospodarstva za napredek avtonomnih družbenih interesov, ki se razlikujejo od interesov vladajočih skupin v gospodarsko vodilnih državah;
- neo-Gramscijev teoretični pristop v teoriji mednarodnih odnosov;
- klasična geopolitična analiza.

Teorija populistične avtoritarnosti pojasnjuje nastanek sodobne sirske države kot rezultata mobilizacije favoriziranih družbenih razredov, ki so izzvali in premagali starodavni režim. Po umiku francoske kolonialne velesile iz Sirije je Sirska postkolonialna država med letoma 1946 in 1963 najprej delovala zgolj kot izvršni odbor zemljiškega trgovskega vladajočega razreda (Khatib v Dostal 2014, 147). To se je začelo spreminjati s pojavom populistične avtoritarnosti, ki je temeljila na politični mobilizaciji novih srednjih razredov in kmetov (Dostal 2014, 147). Baathska stranka je delovala kot politično sredstvo mobilizacije po zmagi konkurenčnih političnih sil, kot sta Sirska socialna nacionalistična stranka (Syrian Social Nationalist Party – SSNP) in Sirska komunistična stranka (Syrian Communist Party – SCP) v boju za prevlado častnikov v Sirski vojski. Baathska stranka je prevzela nadzor nad sirsko vojsko in na novo zbrane častnike zadolžila za preoblikovanje stare države. Teorija populistične avtoritarnosti tako kaže, da se Baathska stranka ukvarja z nadzorovanjem

mobilizacije favoriziranih družbenih sil *'od zgoraj'* za uveljavitev družbenih sprememb, kot so na primer odtujitev tradicionalnega meščanstva od politične moči in razvijanje socialnih reform, ki bi podprle favorizirani družbeni razred (Hinnebusch v Dostal 2014, 147). Med najpomembnejše dosežke avtoritarnega populizma štejemo zemljiško reformo (razdelitev zemljišča na favorizirane sektorje na podeželju) in preoblikovanje države s pomočjo širjenja novega političnega sektorja, ki dolguje svoj dostop do virov, in navzgor usmerjeno socialno mobilnost izključno novemu političnemu režimu. V začetku je sirskega populističnemu avtoritarizmu primanjkovalo stabilnosti, kazali so se celo znaki *'avanturizma'*. Slednje se je nanašalo na obdobje neo-Baatha med 1966 in 1970, ko je režimu predsedoval Salah Jadid (Dostal 2014, 147). Njegov poudarek na radikalnih družbenih spremembah je temeljil na delovanju omejitev pritožb na Baathsko stranko. Od leta 1970 dalje je novemu voditelju Hafizu al Assadu uspela ponovna stabilizacija avtoritarnega populizma, ki je temeljila na ustvarjanju bolj celovitega političnega zavezništva. Pod njegovim vodstvom so bili nekateri sektorji tradicionalne buržoazije vabljeni, da se ponovno pridružijo režimu, korporativistični politični organi, kot so kmečke organizacije, sindikati in drugi množični članski organi so bili ponovno vzpostavljeni, medtem ko se je radikalizem družbene preobrazbe začel rušiti (prav tam). Dvig Sirije kot države zakupodajalke je temeljil na dovolitvi izkoriščanja nacionalnih naftnih virov na račun širjenja javnega sektorja in omejene industrializacije, medtem ko so politični in strateški zakupi/najemnine omogočali režimu sodelovanje pri izgradnji nacionalne varnosti države. Že od leta 1990 je populistični avtoritarni režim občutil strukturno krizo zaradi stagnacije in upada zunanjih zakupov nafte, ki so bili ključnega pomena za gospodarsko širitev 70- in 80-ih letih. To je sprožilo krizo v smeri populistične avtoritarnosti, ki vključuje izbiro med neoliberalno politiko gospodarskih reform, ki temelji na premiku v smeri novega domačega meščanskega in mednarodnega kapitala in alternativnih prizadevanj za ohranitev zavezništev med državo in favoriziranimi sektorji. Država zakupodajalka se je znašla v krizi, ko se je težko soočala s pomanjkanjem trajnih virov in zato je bilo težko ohraniti obstoječo pokroviteljstvo oziroma zakup naftnih virov države zakupojemalke, obenem tudi ni bilo mogoče nuditi nobenih dodatnih koncesij favoriziranim sektorjem (prav tam).

Drugi teoretični pogled na Sirijo se osredotoča na sektaštvo (Dam v Dostal 2014, 147). Ta linija analize kaže, da strukturni vrh sheme sirske države tvorijo člani

manjšinske sekte Alavitov v neformalni koaliciji skupaj z drugimi manjšinami, kot so kristjani in Druzi. Ta koalicija manjšin selektivno kooptira s predstavniki sunitske večine v vladajočem bloku, vendar so represivne sile v državi (posebne vojaške enote in varnostne službe) prej v rokah sektaške zvestobe kot pa drugih možnih virov nadzora, kot sta na primer ideologija in koalicija družbenih razredov (Dostal 2014, 147). Zagovorniki te interpretacije o Siriji kažejo na to, da so bili stari konflikti za oblast v stranki Baath in vojski navidežno ideološke oblike, v resnici je prevlado oblasti določila sektaška linija. Vzpon na oblast Hafiz al Assada leta 1970 in vzpostavitev sožitja državnih struktur je določal tesno vez med vladajočo elito, ki izhaja iz kohezije vsaj nekaterih sektorjev Alavitske skupnosti, ki je njegovo vladavino tudi podpirala (prav tam). Širša razlaga te interpretacije pojasnjuje, da Sirija ni nacionalna država in da bo trenutna državljanska vojna pripeljala do razcepitve politične elite na vrhu države. Zagovorniki tega vidika kažejo, da je 'državni nacionalizem' v Siriji propadel in da lahko pričakujemo delitev Sirije poleg sektaških in etničnih linij tudi na manjše sunitske, alavitske in potencialno kurdske ter družovske entitete. Proti tej strogi etnični in sektaški razlagi Sirije se zoperstavlja dejstvo, da so vse postkolonialne države v regiji prej '*države nacionalnosti*' kot pa '*nacionalne države*' (Breuilly v Dostal 2014, 147). Poleg tega bi razpad katere koli arabske države v regiji povzročil intervencijo od zunaj, kar bi povzročilo posledice daleč preko meja Sirije.

Tretja, morda bolj splošna teorija gospodarskega razvoja, je tudi zelo koristna za boljše razumevanje sirske države. Gre za razširitev teorije populističnega avtoritarizma v Siriji na splošni teoretski okvir države zakupodajalke in državnega razreda (Elsenhans v Dostal 2014, 148). V DVR ni akumulacije kapitala ali pa je v svojem obsegu zelo omejena in nima zmogljivosti za uveljavljanje učinkovitega davčnega sistema. Vendar pa takoj, ko so DVR v položaju za izkoriščanje naravnih virov v velikem obsegu, država v prvi vrsti ne sme več dohodka ustvarjati na domačem trgu (Luciani v Dostal 2014, 148). Namesto tega začne dohodke črpati iz zakupov, ki so bili pridobljeni s prodajo nafte in drugih virov iz tujine. Tako je v državah proizvajalkah nafte odnos med državo in gospodarstvom storniran, saj državni dohodek določa bruto domači proizvod (BDP) in ne obratno. Zato neposredna sredstva prihodkov, ki jih država prejema s pomočjo zakupov tujih držav pomeni, da birokracija ne potrebuje legitimnega nadzora za upravljanje z viri v njihovi interakciji

z drugimi družbenimi razredi, kar privede k oblikovanju posebnega razreda – *državnega razreda* (Eckelt v Dostal 148). Elsenhans (v Dostal 2014, 148) je prepričan, da državni razred sestavljajo vsi tisti, ki so zaposleni na vodilnih vlogah v državnem aparatu, državnih podjetjih in državno vodilnih političnih in družbenih organizacijah. Ta skupina je torej sestavljena iz višje ravni državne birokracije, državnih podjetij, vojske in podobnih organov pod vodstvom države, ki uživajo višje prejemke od povprečnih dohodkov, prestiž in možnosti za politično participacijo. Bistveno je, da je državni razred elitni razred, ki se razlikuje po činu in kartoteki od ostalih zaposlenih v javnem sektorju. Kasneje ti postanejo bolj stranke kot pa člani državnega razreda. Poleg tega državni razred zajema konkurenčne segmente, za katere so značilni povratni razkoli, ki jih povzročijo narodnost, družine, plemena, vere, ideologija in izobrazba. Vladajoči segmenti državnega razreda ponavadi pritegnejo k sodelovanju najpomembnejše druge družbene razrede in s pomočjo pridobljenih zakupov gradijo zavezništva, ki temeljijo na pokroviteljsko-strankarskem odnosu. Ključno je, da država zakupodajalka uporablja korporativistične institucije v izogib odprtemu stopnjevanju političnega konflikta. Odnos države do različnih družbenih razredov se ne razkriva skozi davčno ampak skozi socialno politiko. Državni razred se legitimira v konkurenci z drugimi segmenti za izboljšanje življenjskih pogojev prebivalstva na splošno (Elsenhans v Dostal 2014, 148). Analitično gledano je zgodovinska naloga državnega razreda organizirati prehod preproste delitve zakupnine med različne skupine (v začetni fazi) proti bolj produktivni in inteligentni uporabi zakupnin. V primeru uspeha bi lahko država lokalni kmetijski presežek skupaj z dohodkom zakupnine uporabila za prizadevanje financiranja industrializacije in se usmerjala v izvozno industrijsko politiko za napredovanje položaja države v mednarodni delitvi dela (Elsenhans v Dostal 2014, 148). Vseeno pa v sirskega primeru ta prehod razdelitve zakupnin k bolj produktivni uporabi le-teh ostaja še vedno zelo sporen. Še zlasti sirske zakupnine iz izkoriščanja nafte in plina so zelo omejene v primerjavi z glavnimi proizvajalci Organizacije držav izvoznic nafte (Organization of Petroleum Exporting Countries – OPEC), merjeno v smislu dostopnosti virov na vsakega prebivalca (Basedau in Lay v Dostal 2014, 148). Prihodki od zakupov, ki so bili na voljo, so bili uporabljeni za subvencioniranje vseh vrst domače gospodarske dejavnosti, vključno s kmetijstvom medtem, ko je bil velik delež tudi neproduktivno uporabljen za nacionalno varnost države. Zagovorniki teorije poudarjanja državnega razreda zato zagovarjajo tezo, da bi morali države zakupodajalke obravnavati bolj

široko. Zakup nafte in plina je le eden od možnih virov prihodkov državnega razreda, medtem ko mora biti v strateškem in političnem zakupu upoštevan tudi prostor za ohranitev pokroviteljsko-strankarskega odnosa na domačem trgu (Dostal 2014, 148). Tako teorija države zakupodajalke morda poudarja nekatere temelje vedenja sirskega državnega razreda, ki so v skupni rabi z drugimi državami. Prav tako nam je v pomoč razumevanje, zakaj je zemljepisna širina za preostanek razvitosti sirskega virov (in pravice dostopa do njih) ključna politična spremenljivka (prav tam).

Četrta teoretična šola vredna omembe, ko govorimo v okviru sirske zadeve, je neo-Gramscijeva perspektiva teorije mednarodnih odnosov (Cox v Dostal 2014, 148). Ta teoretični pristop presega okvire tradicionalnega poudarka na državah kot ključnih akterjih v mednarodnih odnosih in se namesto tega osredotoča na sodelovanje med državami, gospodarskimi sistemi in civilno družbo (Dostal 2014, 148). Glavni poudarek teorije je na moči družbenih razredov in njihovih političnih sredstvih za izpodbijanje vodenja in hegemonije na nacionalni in mednarodni ravni. Nastala dominantna politika se kaže v okviru kombinacije državne in razredne moči. Na primer tako imenovani integrirani liberalizem iz obdobja hladne vojne ter vzpon neoliberalnega kapitalizma od sredine 1970-ih sta v skladu z neo-Gramscijevo analizo elitnega konsenza, ki nastane šele po obdobju hudih razrednih konfliktov (vzpon voditeljev kot sta Reagan in Thatcher, ki se osredotočata na izključitev organizirane delovne sile iz oblikovanja politik na nacionalni ravni). Pri takšnem pristopu bi hegemonija lahko občasno temeljila na navzkrižno zavezniškem sodelovanju, kot so politično sodelovanje socialdemokratskih strank in gibanj sindikatov za časa liberalizma hladne vojne (prav tam). V drugih časih bi hegemonija lahko temeljila na bolj ozki elitni koaliciji, kot je v zadnjem obdobju navidezne prevlade finančnih interesov nad drugimi razrednimi silami (tako imenovani delničarski kapitalizem). Hudson (v Dostal 2014, 149) navaja, da v tem kontekstu tako rezultati spora med zagovorniki družbenih sprememb in neoliberalnih politik znotraj mednarodnih organizacij v veliki meri določa vzpon in padec hegemonij v mednarodnem sistemu. V Siriji državna elita s strategijo maksimiranja ohranja svojo avtonomijo v odnosu do mednarodnih organizacij že od leta 1990. Z veliko razliko od mnogih drugih držav v razvoju Sirija uživa tako relativno avtonomijo zaradi svoje samozadostnosti na področju kmetijstva kot tudi odsotnost zapisovanja dolga pri zahodnih državah ali zahodnih dominantnih mednarodnih organizacijah, kot sta Mednarodni denarni sklad

(International Monetary Fund – IMF) in Svetovna banka (Dostal 2014, 149). Zato se v Siriji niso ukvarjali z zgledovanjem programov strukturnega prilagajanja po IMF, čeprav so nekateri od domačih varčevalnih ukrepov, ki so bili sprejeti leta 1990 zaradi ukinitve sovjetske pomoči in upada prihodkov zakupov od nafte in plina, sprožili zelo podobne družbene posledice za najrevnejše sloje prebivalstva. Pod vodstvom Bašarja al Asada je vodstvo v državi začelo eksperimentirati z bolj sprejemljivim političnim okvirom pod okriljem neoliberalnega kapitalizma (prav tam). Nekdanji sirski podpredsednik vlade, minister za gospodarstvo Abdulah al Dardari (ministroval je od leta 2003 do 2011), je bil najbolj izrazit pobudnik političnih neoliberalnih reform v Siriji. V skladu s priporočili Svetovne banke se je posvetil zmanjšanju subvencij za kmetijske proizvajalce, odpravo carinskih zaščit in zvišanje domačih cen subvencioniranih proizvodov, kot sta plin in gorivo. Te ukrepe lahko razumemo kot sirsko širjenje sprejemanja mednarodnega neoliberalnega gospodarskega dogajanja. Hinnebusch (v Dostal 2014, 149) je prepričan, da so s tem želeli oslabiti sirske korporativistične institucije, ki so izrazile interes mediacije in socialnega kompromisa na nacionalni ravni. Kljub temu pa interpretacija neo-Gramscijeve teorije kaže, da je Sirija država, za katero je značilen neposredni politični nadzor nad ekonomskimi politikami, kar je tudi osrednja značilnost zakupodajalskih držav. Režim tako po eni strani še vedno krmari med silami ekonomske liberalizacije, ki predstavlja zasebni kapital na domači in mednarodni ravni ter na drugi strani »korektivno krilo«, ki predstavlja sirski javni sektor in ljudske sile.

Zadnjo, peto teoretično perspektivo o Siriji pogojuje klasična geopolitična misel, ki je opredeljena kot vpliv geografskih dejavnikov na politiko in mednarodne odnose. V okviru sodobnega Bližnjega vzhoda si Združene države Amerike prizadevajo prevzeti vlogo edine države, ki bi imela pravico veta pri vodenju arabske regionalne politike v okviru vseh konkurenčnih pristojnosti (Dostal 2014, 149). Ameriška politika uveljavljanja in zagovarjanja veta izhaja iz prevzema nekdanjemu evropskemu (francoskemu in britanskemu vplivu v regiji) po drugi svetovni vojni. V tem kontekstu je bil najpomembnejši korak storjen s sporazumom iz leta 1944, sklenjenim med ameriškim predsednikom Rooseveltom in savdskim kraljem Ibn Saudom, ki je ustanovil strateško povezavo med ZDA in Savdsko naftno monarhijo (prav tam). Zatem je ZDA v veliki meri nadomestila britanski in francoski vpliv v regiji, dopustila je le nekaj manjših pooblastil zastopanosti (gre za povezave med

maronitskimi kristjani v Libanonu in Franciji ter nekaj povezav med jordanskim kraljem in Veliko Britanijo). Ameriški podpis zaveznitva s savdskim kraljem je ZDA omogočil izkoriščanje savdskih naftnih polj kot nenavaden vir strateške moči in enega največjih materialnih nagrad v svetovni zgodovini (Merriam v Gendzier v Dostal 2014, 149). Ameriška regionalna politika izključevanja strateškega vodenja je bila formalizirana z Eisenhowerjevo doktrino, ki šteje vsak poseg konkurenčnih sil na Bližnjem vzhodu kot nesprejemljiv: ZDA je v poznih 1950-ih od Francije prevzela vlogo zaščitnika Izraela. Vzporedno je posredovanje ameriških vojakov v Libanonu leta 1958 dokazalo ameriško pripravljenost vzpostavite neposrednega vojaškega nadzora, s čimer je ponovno poudarila geopolitični padec Francije v regiji. Vendar so se ZDA pozneje soočile z geopolitičnim protiudarcem zaradi uspešne politike egiptovskega voditelja Gamala Abdel Nassera, kateremu je uspelo prvič poraziti skupno francosko-britansko in izraelsko invazijo s taktično uskladitvijo z ZDA v času krize Sueškega prekopa leta 1956 pred pomikanjem Egipta k zaveznitvu s Sovjetsko zvezo (Haykal in Yaqub v Dostal 2014, 149). Ta ameriški poraz v Egiptu se je obrnil po Nasserjevi smrti, vendar je ZDA pozneje, ko je bil Shah odstranjen z oblasti v času iranske revolucije leta 1979, še enkrat izgubila nadzor nad pomembnimi regionalnimi zavezniki. Iz sirskega vidika gledano je lokalna geopolitika Siriji ponudila položaj »države zibelke« v regionalnih političnih zadevah, kar ji je omogočilo, da si sama izbere zaveznitva s preostalimi tremi glavnimi regionalnimi arabskimi silami, in sicer Egiptom, Irakom in Savdsko Arabijo (Yaqub v Dostal 2014, 149). Sirija se je v okviru Nasserjeve politike najprej uskladila z Egiptom, pozneje, po njegovi smrti leta 1970, pa je bila ta povezava med njima prekinjena s strani ZDA. Posledično z njeno izolacijo od arabskega sveta je Sirija po iranski revoluciji leta 1979 naknadno oblikovala obrambno zaveznitvo z Islamsko republiko Iran (brez arabske pomoči) in posledično s šiitsko stranko Hezbolah v Libanonu leta 1980 (Dostal 2014, 149). To tako imenovano zaveznitvo »os odpornosti« je pridobilo še dodaten pomen zaradi gospodarskega in političnega vzpona Rusije in še posebej Kitajske. Almond in Brzezinski (v Dostal 2014, 149) pojasnjujeta, da je sodobni interes Kitajske na Bližnjem vzhodu povezan z interesom po naftnih virih (ti so pomembni za energetske potrebe Kitajske in za njeno ohranjanje vodilne industrializacije in visoke stopnje rasti), ki pa hkrati tudi pojasnjuje ameriško tekmovalnost in obnašanje v tej regiji. Kar se Sirije tiče, so njeni državni voditelji poskušali v letu 1990 vsaj dvakrat izboljšati odnose z ZDA. Hafiz al Asad se je ukvarjal z vztrajnimi pogajanjmi z George H. W.

Bushom v času druge zalivske vojne leta 1991 in z Billom Clintonom v okviru Madridskega mirovnega procesa sredi leta 1990. V obeh primerih je sirska vojska prišla do izkupička pogajanj, ki je kazalo na to, da si sirska elitna diplomacija ni uspela pridobiti ameriških oblikovalcev politik na svojo stran v podporo legitimnim sirske vojske zahtevam zlasti povračila izraelske okupacije Golanske planote Siriji. Povzamemo lahko, da je obnašanje vlade Bašarja al Assada od leta 2000 naprej in njegov močan poudarek nadalje, ki je temeljil na regionalnih in mednarodnih zavezništvih med sirske vojsko in podpornimi zunanji silami (Iran, Rusija in Kitajska), strogo definiran z dolgoletnimi izkušnjami in obnašanjem ZDA v regiji (Dostal 2014, 149–150).

Ugotovimo, da je možno le s pomočjo kombiniranja različnih teoretičnih pristopov, ki imajo po eni strani poudarek na strukturi materialnih interesov, družbenih sil in etničnih razkolov ter na drugi strani poudarek na zavesti o interakciji med sirske vojske domačimi silami in regionalnim mednarodnim sistemom, zajeti kompleksnost sirske politike. V resnici je vzdržljivost sirske države pod pritiskom, ki se je sprožil marca 2011 poudaril, da režim še vedno ostaja globoko zakoreninjen v sirske vojske družbi (Dostal 2014, 150).

4.1 Kratka analiza konflikta

Z analizo petih predstavljenih teoretičnih pristopov k študiju Sirije sem ustvarila podlago k lažjem razumevanju kompleksnosti sodobnega sirskega državljanskega konflikta, ki sega daleč v sirske politično zgodovino. Državljsko vojno v Siriji, ki se je začela leta 2011 in je po njenih štirih letih delovanja še vedno intenzivna, je zaradi njene kompleksnosti in sirske izjeme v nizu arabske pomladnih oboroženih spopadov nemogoče razumeti brez predstavitve njenega zgodovinskega političnega ozadja. V kratki analizi sirske krize in predstavitvi konflikta se ne bom posebej posvečala analizi oboroženih spopadov v državljanski vojni, temveč bom konflikt v Siriji leta 2011 analizirala skozi lupo varnostnih, političnih, družbenih in ekonomskih vidikov v Siriji, s pomočjo katerih je poleg nasilja, ki ga povzroči vojna, možno razumeti problem migracij, do katerih je prišlo zaradi izbruha apokaliptične katastrofe v državljanski vojni v Siriji.

Zgodovina sodobne Sirije izhaja iz delitve Levanta (arabsko Bilad al Sham, kar označuje državo Sirijo) po padcu Otomanskega imperija leta 1918 na manjše države, ki so bile formalno neodvisne ali pa so bile razdeljene kot mandati Lig narodnih sistemov Veliki Britaniji in Franciji. Ta delitev je bila neposredna posledica tajnega sporazuma Sykes-Picot iz leta 1916 med VB in Francijo, ki je Levant razdelil na britansko in francosko cono interesov. V času francoske vladavine v Siriji (1920-1946) in Libanonu (1920-1944) so se francoske oblasti osredotočile na politiko »razdeli in vladaj« po etničnih in verskih linijah (Dostal 2014, 150). Najprej je Francija Libanon odrezala od sirskega ozemlja in ustanovila Večji Libanon, zaradi francoske odločitve pripojitve ozemlja vzhodno od Gore Libanona v novo libanonsko državo. Ta odločitev je ustvarila demografsko ravnovesje med maronitskimi kristjani ter sunitskimi in šiitskimi muslimani v Libanonu, kjer bi v politični državi večina Libanoncev svojo primarno zvestobo dolgovala njihovim verskim sektam in ne narodu (Yaqub v Dostal 2014, 150).

Podobni vidiki francoskega pravila so bili vzpostavljeni tudi na območju Sirskega mandata. Tu so se Francozi uskladili in povezali z Alavitsko manjšino in manjšino Druzov, ki so bili favorizirano vključeni v francoske kolonialne oboržene sile. Francoske strategije so bile navdušene nad eksperimentiranjem po vzoru kantonskega sistema porazdelitve sirskega ozemlja (Dostal 2014, 150). Zato so prenesli pooblastila na različne lokalne voditelje, da bi ustvarili ravnotežje moči, ki bi temeljilo na sektaških in regionalnih delitvah, ki bi omejevale pozive nastajajočega arabskega političnega gibanja k zahtevam neodvisnosti Sirije od Francije. Leta 1938 je turška vojska vstopila v sirske pokrajine Alexandretta (obalno območje v severozahodnem zgornjem kotu Sirije) in izgnala del lokalnega arabskega in armenskega prebivalstva. Ozemlje je bilo kasneje pripojeno Turčiji kot 63. turška provinca Hatay. Ta izguba sirskega ozemlja je bila priznana s strani francoske kolonialne sile zaradi želje po izboljšanju odnosov s kemalistično Turčijo, vendar Sirija izgubo ozemlja še vedno izpodbija (prav tam).

Z vidika pretežno sunitskega muslimanskega vodstva arabskega nacionalnega gibanja v letih 1920-1930 je francoska politika »razdeli in vladaj« temeljila na prizadevanjih za umetno ločevanje Libanona od Sirije. Medtem ko so si kolonialne oblasti želele majhnih političnih subjektov za izvajanje učinkovitega nadzora, so pan-arabska

nacionalistična gibanja nasprotno poudarjala enotnost arabskega naroda. Devlin (v Dostal 2014, 150) pravi, da je arabski nacionalizem prej definirala skupna raba arabskega jezika in ne teritorialna enotnost arabskega polotoka. Prav zaradi tega premika v smeri kulturnega nacionalizma so se začeli Egipt in države Megreba povezovati s pan-arabskimi nacionalističnimi težnjami. Ko Sirija leta 1946 postane neodvisna država, je bila kljub temu kot postkolonialna država še vseeno izjemno šibka. V nasprotju z Libanom, kjer je Nacionalni pakt med sunitsko muslimansko politiko Riad el Solh in maronitsko krščansko politiko Bishara al Khourija leta 1943 dovoljeval vzpostavitev političnega režima, ki je temeljil na načelu delitve oblasti med različnimi sektami, pa v Siriji ni prišlo do nebene takšne vzpostavitve oblasti med različnimi sektami (Seale v Dostal 2014, 150). Posledično je postkolonialna politika ostala v rokah tradicionalnih veljakov in veleposestnikov. Poleg tega je regionalizem (konflikt med političnimi voditelji Damascusa in Aleppa) in izključitev favoriziranih sektorjev iz učinkovitega sodelovanja v politiki prispeval k še bolj plitvi državnosti (Dostal 2014, 150).

Med leti 1946 in 1963 se je Sirija znašla v obdobju izgube regionalne in globalne moči in je bila celo objekt študije proučevanja in vmešavanja ZDA in sosednjih arabskih držav v v notranjo politiko Sirije (Copeland in drugi v Dostal 2014, 150). V politični znanstveni literaturi je bila Sirija v tem času označena kot »delna odlika državnega udara«, ki je doživela več kot deset vojaških prevratov v državi. Zaradi šibke suverenosti se je sirska vojska hitro izkazala kot najučinkovitejše orodje za uveljavljanje politične moči. Ker je bila vojska v zgodovini obravnavana kot nesprejemljiva poklicna izbira za pripadnike sirskega višjega razreda, so novo moč vojske našli v mladih častnikih iz nizkih in nižjih srednjih sektorjev in etničnih manjšin v pozicijah, ki bi jim kasneje omogočale izpodbijati to oblast (Seale v Dostal 2014, 151).

Poleg strukturne moči vojske je Sirijo zaznamoval vzpon novih političnih strank, zaznamovan z ideologijami favoriziranih sektorjev. Tri najpomembnejše sile so bile stranka Baath, SSNP in SCP. Njihove ideološke razlike so se nanašale na vprašanja pan-arabske enotnosti in vprašanje socializma: Baathska stranka se je ideološko zavezovala k pan-arabski enotnosti, medtem ko se je SSNP pod vodstvom grškega pravoslavnega Antuna Saadeha zavzemala za širši sirski nacionalizem, ki bi združeval

rodovitni polmesec, ki bi segal od Cipra do Iraka v enotno državo, ki bi skupaj temeljila na kulturni dediščini, ki bi se razlikovala od ostalih Arabcev in bi omogočila ustanovitev večje Sirije (Dostal 2014, 151). Kot je za socializem značilno, se je Baathska stranka zavzemala za enotnost, svobodo in socializem, vendar ni bila nikoli marksistično usmerjena. SSNP je prvotno v svojem delovanju delovala kot nelevičarska vendar je kasneje postala bolj socialno-populistična, medtem ko je Komunistična stranka v glavnem sledila zgledu SZ in tako trpela notranje razkole, ki so bili nemalokrat povezani s odnosom stranke s člani stranke Baath (prav tam).

Zgodovina Baathske stranke dokumentira, da je bila organizacija ustanovljena s strani pravoslavnega Christiana Michela Aflaqa (rojenega leta 1910) in sunitskega muslimana Salah Al Din Bitara (rojenega leta 1912). Stranka je zahtevala združitev vseh Arabcev, ki so bili po pripadnosti opredeljeni v smislu skupnega jezika in kulture v eno arabsko državo (Dostal 2014, 151). V začetku je stranka želela razviti organizacijske stranke v vseh arabskih državah s katero je bilo strankarsko vodstvo razdeljeno med tako imenovana »nacionalna poveljstva« (vsearabska vodilna struktura, ki je na nacionalni ravni odgovorna za celotno stranko) in »regionalne zapovedi« (strukture vodenja, ki se ukvarjajo s sirskimi zadevami). Vendar se je po vzponu Nasserja v Egiptu in vsearabskega Nasserističnega gibanja zgodovinsko vodstvo stranke Baath pod vodstvom Aflaqa sprejelo vodilno vlogo Nasserja, s katero se je stranka začela pripravljati za združitev Egipta in Sirije med Združene arabske republike (razglasitev v letu 1958 in razpad z izstopom Sirije v letu 1961). Po neuspehu tega kratkoročnega političnega eksperimenta z Arabsko unijo je Baathsko stranko poostreno nadzoroval Vojaški odbor sirskih vojaških častnikov, ki je vključeval tudi Hafiz al Assada (prav tam).

Po državnem udaru 8. marca 1963 je stranka Baath v skladu z nacionalnim vodstvom Aflaqa in Bitarja ponovno prevzela oblast v Siriji. Vendar pa sta bila oba voditelja po drugem državnem prevratu 23. februarja 1966, tako imenovanem neo-Baathizmu, potisnjena na stranski tir (Dostal 2014, 151). Posledično je državni udar povzročil zamenjavo oblasti in vzpona kolektivnega telesa baathskih vojaških častnikov pod vodstvom Salaha Jadida, ki je bilo večinoma alavitskega izvora, v katerem je Hafiz al Asad deloval kot obrambni minister. Pod Jadidovim vodstvom je Baathska stranka sprejela levičarsko prepoznavnost in se ukvarjala z zemljiško reformo zaplembe

zemlje velikim lastnikom zemljišč. Eckelt (v Dostal 2014, 151) je prepričan, da je bila ta poteza podprta z ustanovitvijo Kmečke unije 1964. leta in je tako postala steber vpliva stranke Baath na podeželju. V zvezi z regionalnimi arabskimi zadevami je Jadidovo vodstvo predlagalo sodelovanje z »vojno ljudstva« v namen osvoboditve Palestine. Palestinskim skrajnežem je bil celo pripravljen ponuditi vojaško podporo v njihovem konfliktu z jordansko državno oblastjo. Kljub temu pa ta drža ni pomagala k izogitvi vojaškega poraza Egipta in Sirje v vojni z Izraelom leta 1967, v katerem je Sirija utrpela izgubo strateško in gospodarsko pomembne Golanske planote, ki jo je zasedel Izrael (Dostal 2014, 151).

16. novembra 1970 je Hafiz al Asad vodil drugi udar, imenovan »popravljalno gibanje«, s katerim je z oblasti odstranil bolj radikalne dele stranke Baath, ki jo je takrat še vodil Jadid. Ta poteza se je pokazala za odločilno prelomnico v zgodovini sodobne Sirije (Dostal 2014, 151). V nasprotju s prejšnjimi voditelji Baathske stranke je Hafizu al Assadu uspelo zgraditi stabilni politični sistem, ki je sirski državi prvič omogočil postati vpliven regionalni akter (Dostal 2014, 152). Da bi razumeli preoblikovanje države in družbe, je potrebno skupaj razložiti pomembne gospodarske in politične dejavnike. Na ekonomski ravni je Sirija v letu 1970 doživela svoj vzpon kot država zakupodajalka (s povečanjem naftnih ter političnih in strateških zakupnin). To je dosegel s pomočjo zvišanja cen nafte in z izboljšanjem odnosov z bogatejšimi zalivskimi arabskimi državami, kar je omogočilo hitro širitev sirskega javnega sektorja. Posledično so imeli tako zaposleni v javnem sektorju privilegirani dostop do socialnih politik, kot so zagotavljanje delovnih mest, brezplačna zdravstvena oskrba, starostne pokojnine, brezplačni javni prevoz, socialne storitve in nekatere javne stanovanjske objekte (Eckelt v Dostal 2014, 152). Poleg vsega tega je država začela nadzorovati cene osnovnih dobrin, kot so gorivo, bencin, kruh in nekaterih drugih osnovnih živil. Na podeželju je država porabila tudi nekaj denarja od zakupa nafte, da bi zagotovila jamstvo cenam kmetijskim proizvajalcem in tako podeželskim delavcem omogočila dvig življenjskega standarda. Začetek Hafiz al Assadovega vodstva stranke Baath označuje leto 1970, za katerega je značilna hitra urbanizacija in prehod na trg dela. Eckelt (v Dostal 2014, 152) kljub temu opozarja, da je na začetku tega desetletja eden od dveh Sircev delal v kmetijstvu, medtem ko je že v letu 1980 delal le še samo eden izmed štirih Sircev.

V zvezi z reorganizacijo Hafiz al Assadovega političnega sistema v Siriji je najbolj izrazita sprememba potekala s smeri »palačnega tipa« političnega organa, ki je nadomestil prejšnji sistem vodenja (Dostal 2014, 152). Nov sistem je definiral dominanten položaj predsednika, ki je prevzel položaj nadzornika vseh drugih institucij. Baroutt (v Dostal 2014, 152) v tej potezi vidi Hafiz al Assadov navdih iz uspešne reorganizacije voditelja Nasserja v Egiptu, ki je bil uspešen pri stabilizaciji svoje vladavine z angažiranjem delitve vlog med druge glavne uradnike in s svojim pripisovanjem izključne pravice političnega usklajevanja. V skladu z novo nastalim predsedniškim sistemom je sirska država postala opredeljena z naslednjimi glavnimi institucijami: (1) osrednjo vlogo predstavlja lik predsednika države; (2) predsednik je zadolžen za predsedovanje Sirski Arabski Republiki, kar namensko povzroča zabrisanje meja; (3) vojsko; (4) varnostne sile delujejo neodvisno druga od druge in brez kakršnega koli medagencijskega usklajevanja; (5) formalne državne institucije so sestavljene iz vlade in ministrov s premierom na čelu in pomaga parlamentu (ljudski skupščini); (6) režimske korporativistične institucije kot je stranka Baath je druge pravne politične stranke, kmečka združenja, sindikate in ostala podobna telesa organizirala v Nacionalni napredni front (National Progressive Front – NPF), ki je bil ustanovljen leta 1972 (Dostal 2014, 152).

Najpomembnejša značilnost sirskega političnega sistema je koncentracija moči predsedstva. Sirski predsednik je vrhovni poveljnik oboroženih sil, nadzoruje varnostne službe in je tudi generalni sekretar Baathske stranke. Medtem ko je bila politična dominacija predsednika definirana s sirske ustavo iz leta 1973, pa se je Hafiz al Assad odločil, da bo svojo pozornost usmeril na tuje politike in obrambe, proces upravljanja sirskega gospodarstva in drugih domačih vprašanj pa zaupal bližnjim pomočnikom (Dostal 2014, 152). Svojo odločitev je zagovarjal s tezo, da je »vodja države in ne parlamenta« (Assad v Dostal 2014, 152).

Glede na dejansko izvajanje oblasti so opazovalci sirske zadeve poudarjali, da so neformalni varnostni aparati, ki so temeljili na sektaški zvestobi in neposredni odgovornosti predsedniku, podpirali formalne državne institucije. Tako so številni državni uradi delovali malo več kot le fasada dejanskih nosilcev moči. Povedano drugače: državni uradnik Sirije je del sirskega režima vednar, a ni nujno, da sodi v jedro moči elite (Dostal 2014, 152). Različne formalne in neformalne institucije se

med seboj prekrivajo in medsebojno krepijo. Vojska tako na primer uživa privilegirano zastopanje v vodstvu stranke Baath, ki je osnovana hierarhično in je oblikovana v dogovoru s predsednikom v vlogi voditelja stranke. Odkar je stranka Baath z amandmajem sirske ustave 2012 vodilna stranka v družbi in državi (8. člen sirske ustave iz leta 1973), je zopet postala zadolžena za delovanje institucij javnega sektorja v gospodarskem in izobraževalnem področju kot tudi za vojsko. Skratka, izjemno močna vloga sirskega predsednika praktično onemogoča ostalim formalnim organizacijam izvajanje nadzora, uravnavanje ravnotežja ali podajanje veta nad predsedniškimi ukrepi (Dostal 2014, 153).

Če želimo zelo na kratko povzeti glavne dogodke dolgoletne vladavine Hafiz al Assada, se moramo osredotočiti na gospodarska in politična vprašanja. V okviru gospodarskih zadev je imela sirska država vedno večji dostop do naftnih, političnih in strateških zakupnin. Ti zakupi bi bili lahko v skladu s političnimi cilji uporabljeni predvsem za potrebe vojske, drugih državnih institucij in javnega sektorja (Dostal 2014, 152). Glavni problem z vidika upravljanja z zakupninami je bil, da so naftne zakupnine utrpeli škodo zaradi padca cen nafte od leta 1980, medtem pa so bile politične in strateške zakupnine zelo nestabilne in odvisne od sirskega geopolitičnega okolja (Dostal 2014, 152–153). Tako je Sirija uživala obdobja, v katerih so ji bile bogate arabske članice pripravljene zagotoviti državno pomoč (tako tudi v vojni z Izraelom 1973. leta) in trpela obdobja, v katerih so se politične in strateške zakupnine zniževale. Sirsko vodstvo je prejelo tudi veliko gospodarsko in vojaško pomoč iz Sovjetske zveze pred in po vojni leta 1973 z namenom podpore Sirski doktrini o strateški enakosti na vojaškem področju z Izraelom. Kljub temu da se je sirska vojska pozneje razvila v eno izmed najmočnejših regionalnih vojska, ni bil temelj sirskega gospodarstva nikoli tako močan, da bi dosegli cilj strateške enakosti (Dostal 2014, 153).

Z vidika upravljanja sirskega domačega gospodarstva je Assad začel svoje predsedovanje v letu 1971 s poskusom vzpostavitve boljšega odnosa s predstavniki tradicionalne mestne sunitske buržoazije. V celotnem obdobju njegove vladavine vse do leta 2000, se je na eni strani gospodarska politika premaknila med poloma povečane gospodarske liberalizacije kot predstavnikov tradicionalne in na novo režimsko odvisne buržoazije ter javnega sektorja baathskih zahtev »popravnih

ukrepov« v podporo javnega sektorja na drugi strani (Dostal 2014, 153). Ta polarizacija je sprožila ciklično konkurenco: kadar se dohodek državnih zakupov zniža, krilo ekonomske liberalizacije napreduje, medtem, pa baathski javni sektor v času porasta zakupov utrdi svoj politični položaj. Takšna proporcija je pomagala obdržati tako levo kot tudi desno krilo političnega režima. Posledično so dosegli delitev moči in upravljanja drž, ki izhajajo znotraj režima. Upoštevati moramo tudi dejstvo, da je takšen proces privedel do večje moči liberalizma v času različnih političnih prelomnic v prid poudarku liberalizacijskega krila (prav tam). Po prvih javnih nastopih Hafiza al Assada je bila najpomembnejša odskočna deska poteza za prehod iz osrednje vodilne vloge javnega sektorja na gospodarski pluralizem v vseh javnih, zasebnih in skupnih sektorjih. Kljub temu se sistem ni nikoli povsem obrnil proti svojemu osrednjemu javnemu sektorju, saj sama narava zakupodajalskih držav zahteva, da se država uči na vodenju, ki temelji na politiki javnega sektorja in vzdrževanju korporativističnih institucij. Tako poskusi liberalizacije gospodarstva ostajajo popolnoma pod političnim poveljstvom državnega razreda, saj si ta s tem zagotavlja svoje lastno politično preživetje (prav tam).

Za potrebe političnih integracij je Hafiz al Assad razširil mrežo korporativističnih političnih organizacij pod vodstvom vladajoče stranke Baath. Ta se je nanašal na proces »povezovanja od zgoraj« in pokrival Nasserjeve in komunistične organizacije. Ti stranki sta bili povabljeni k združitvi v NPF in sta dobili tudi predstavništvo v Ljudskem zboru (parlamentu), čeprav sta bili edini NPF stranki z veliko stopnjo javne podpore dve frakciji komunistične partije (Dostal 2014, 153). Kljub temu si je kurdska manjšina pridobila parlamentarno zastopstvo in leta 1990 je bilo novi buržoaziji dovoljeno uporabljati zbornico kot organ lobiranja v interakciji z vlado (prav tam).

Vendar pa je bila taka »integracija od zgoraj« sporna s strani opozicije od spodaj. Glavne sile sirske vladne anti-vladne opozicije leta 1970 so bile sekularne levičarske stranke in Muslimanska bratovščina. V prvem primeru so levičarske skupine utrpele intenzivno režimsko represijo v začetku leta 1980, od katere si niso nikoli opomogle. V drugem primeru pa je bila Muslimanska bratovščina opredeljena kot bolj zmerno in radikalno krilo, ki je bilo razdeljeno tudi po regionalnih in generacijskih linijah. Zaradi različnih zunanjih dogodkov, kot so bile intervencije Sirije v libanonski

državlanski vojni leta 1976 sprva na strani maronitskih kristjanov, je radikalno muslimansko krilo dobilo na prevladi in začelo svoj prehod z agitacijo proti sekularnemu baathskemu režimu v smeri oborožene sektaške kampanje proti Alavitski manjšini med leti 1976-1982 (Khatib in Lobmeyer v Dostal 2014, 153). Tem spopadu je bila Muslimanska bratovščina prvotno sposobna pridobiti določeno stopnjo podpore v socialnih volilnih enotah, ki je vključevala obrtnike, trgovce in elemente tradicionalne sunitsko urbane buržoazije. Prav tako so bile tudi nekatere poklicne organizacije zdravnikov, inženirjev in pravnikov na različnih točkah pod vplivom Bratovščine. Kljub temu je radikalna in oborožena bratovščina v boju z režimom izgubila bitko. To je bila posledica dejstva, da je bila stopnja podpore Muslimanski bratovščini v sirski družbi v svojem obsegu vedno omejena in je bila na najvišji točki v poznih 70-ih letih ocenjena na približno ali pa manj kot 30.000 simpatiterjev (Daraj in drugi v Dostal 2014, 153).

Po drugi strani pa mestni delavci zaposleni v javnem sektorju, kmetje in prebivalci na podeželju v splošnem niso širili nobene precejšnje stopnje podpore Muslimanski bratovščini (Lobmeyer v Dostal 2014, 153). Poleg tega Bratovščina ni ohranila prizadevanj za gradnjo širše politične koalicije z drugimi opozicijskimi silami. Na kratkoročnem političnem zavezništvu z levičarsko sekularno opozicijo v začetku leta 1980 ji je primanjkovalo kredibilnosti in se je v resnici kazalo v globoki cepitvi med islamisti in sekularisti, katerih skupna točka je ostala omejena samo na skupno sovražstvo do vladajočega režima (Lobmeyer v Dostal 2014, 153). Seale (v Dostal 2014, 154) ugotavlja, da je Bratovščina sprejela finančno in vojaško pomoč predvsem s strani Sadama Huseina iz Iraka, Jordanije, Savdske Arabije in konservativnih zalivskih držav za začetek kampanje urbanega terorizma proti Assadovemu režimu. Kampanja nasilja se je stopnjevala in kmalu je naraščalo število umorjenih predstavnikov režima, vključno s pro-režimskimi sunitskimi verskimi učenjaki. Bilo je nekaj prizadevanj za ustavitev nasilja, vključno s prizadevanji Assadovega režima za doseganje dogovora z Bratovščino, a so vsa ta prizadevanja propadla. Leta 1982 je sirski vojski uspelo popolnoma brutalno poraziti Bratovščino v mestu Hama in s tem pokončala državljansko uporništvu in povzročila poraz organizacije v polnem obsegu (Dostal 2014, 154).

Politični in vojaški poraz bratovščine je poudaril, da se Assadov režim lahko zanese na dovolj veliko koalicijo domačih podpornikov in da samo-izolacijska politika bratovščine in njen oboroženi napad na državo ni uspel. Neuspeh Bratovščine se je tako zgodil kljub veliki stopnji zunanje pomoči, ki je bila bratovščini ponujena s strani velike koalicije od zunaj, ki si je prizadevala za odstranitev Assadovega režima in sirskega ečitnega družbenega razreda z oblasti. Kasneje, po letu 1982 in do konca svojega življenja, si je Assad prizadeval za izboljšanje odnosov s sunitško skupnostjo na splošno in s sunitškimi verskimi vodji posamično (Dostal 2014, 154). Ta politika prilagajanja je temeljila na prizadevanjih spodbujanja zmerne verskega vodstva, kateremu je ponudila velika državna sredstva za program izgraditve verskega objekta mošeje. Khatib (v Dostal 2014, 154) opozarja, da je eden od rezultatov naporov te politike ohranjanja dobrih odnosov z vsemi drugimi verskimi skupinami v Siriji znatno izboljšal odnose med državnim vodstvom in verskimi voditelji (kar pa je prej močan laični pogled stranke Baath vedno postavljaj na stranski tir).

Skratka Assadovo dolgoletno vodenje najbolj oriše izoblikovanje sirskega državnega razreda med leti 1970 in 2000. Prvo desetletje njegovega vodenja je bilo najbolj dinamično v ekonomskem smislu, z visokimi stopnjami rasti, ki so značilne za države v prehodu iz kmetijstva v smeri industrijskega in storitvenega gospodarstva. Te gospodarske politike niso predstavljale niti popolnega uspeha niti popolnega neuspeha (Dostal 2014, 154). Z vidika gospodarskih reform je bil obseg razširjenosti zemljišč preveč omejen, medtem ko so prizadevanja za povečanje kmetijske produktivnosti proizvodnje producirala delni zmerni uspeh. Kar se tiče prizadevanj za industrializacijo kopičenje državnih industrij ni bilo zadovoljivo, da bi ustvarili močno povezavo med sektorji, zato je posledično številna javna industrija že v samem začetku prinašala in ustvarjala izgubo (prav tam). Kljub temu pa je politika krepitev gospodarske samostojnosti države in domačega socialnega kompromisa temeljila na širjenju javnega sektorja. Sirija se je še vedno sklicevala na dohodek od zakupov prodaje nafte in političnih in strateških zakupnin. Skozi vso svojo vladavino je Hafizu al Assadu uspelo ohraniti visoko stopnjo avtonomije državnega razreda. Sirska država je ostala praktično neodvisna od mednarodnih finančnih institucij, sirsko članstvo v IMF in Svetovni banki pa ni povzročilo nobenega znatnega gospodarskega sodelovanja s tema organoma. Sirski voditelji so vedno uživali veliko stopnjo

avtonomije pri stikih tako s svojimi zavezniki kot tudi s svojimi nasprotnikimi (prav tam).

Počasi, a precej vztrajno, je bilo vidno upadanje prizadevanja državnega razreda za vzpostavitev celovite socialne politike, ki bi na splošno sirski družbi in rangiranemu prehodnemu delu državnega razreda (zaposleni v javnem sektorju, ki niso del elite) omogočili premikanje navzgor po družbeni lestvici. Eden od kazalcev upada notranjega družbenega reformizma je bila relativna izguba povprečne vrednosti plače zaposlenega, kar je bilo ocenjeno na podlagi življenjskih stroškov (Dostal 2014, 154). Ta pojav je bil dobro orisan v razpravi notranjih razkolov znotraj državnega razreda. Terc (v Dostal 2014, 154) argumentira, da so opazovalci že leta 1980 opazili porast takratnega tako imenovanega »novega razreda« ali »vojaško-trgovskega kompleksa« predstavnikov režima, ki so se začeli združevati s sunitskim damaskovskim razredom, ki se je povezal z vključevanjem pripadnikov iz različnih družbenih izvorov okrog novo spodbujene gospodarske dejavnosti. Izoblikovala se je nova razredna struja, ki je kasneje napovedala svoje ekonomske zahteve v okviru globalnega neoliberalizma, ki je zahteval večjo svobodo podjetništva in zasebnih interesov kapitala, s čimer bi postavil pod vprašaj notranjo enotnost državnega razreda (Dostal 2014, 154).

Pristop k sirskemu predsedovanju Bašarja al Asada, po smrti v pisarni svojega očeta Hafiza al Assada 10. junija 2000 je poudaril, da sirska vladajoča elita ne želi nobenega odprtega izpodbijanja moči med predstavniki starejše generacije vodstva (Dostal 2014, 154). Tako je Hafiz al Assadova politika vladavine, ki je preprečevala kateremu koli izmed njegovih tesnih družabnikov vlogo naravnega naslednika, delovala v korist njegovega sina in mu omogočila dostop do najvišje pozicije. Hinnebusch (v Dostal 2014, 155) zapiše, da je novi predsednik Bašar al Assad (funkcijo je nastopil s 34 leti starosti) simboliziral generacijsko spremembo in odprl vrata države novim tehnologijam in kulturnim vplivom, kot so internet in širitev pouka v angleškem jeziku v izobraževalnem sistemu. Neposredno po sirskemu dedovanju moči so se zahodni komentatorji večinoma osredotočili na vprašanje, ali je Bašar sploh izpolnjeval obstoječe zahteve za prevzem oblasti. Kljub temu je pozneje prišlo do resnične moči in generacijske spremembe režima ter na novo imenovanih kar dveh tretjin šestdesetih najpomembnejših pozicij do leta 2003 (Abboud v Dostal 2014, 155). Na najpomembnejše funkcije v državi je postavil predvsem svojo družino

in zaveznike, ostala delovna mesta je popolnil s krogom svojih najboljših prijateljev (Holliday 2013, 11)

Ko so se trdno naselili v predsedniškem uradu, sta Bašarjev stil vodenja in uradno oblikovanje strategij temeljila na postopnem in mešanem pristopu. V smislu oblikovanja notranje politike ni želel uvesti nobenih temeljnih političnih reform, čeprav je določena stopnja liberalizacije medijev in vzpon organizacij civilnih družb opozarjal na tiho odpiranje sirske družbe (Dostal 2014, 155). Na gospodarskem področju je nadaljeval pristop postopne liberalizacije, ki je bila že vzpostavljena za časa vladavine njegovega očeta. Kljub povečani stopnji liberalizacije gospodarstva po letu 2005 je potrebno poudariti vse večje nastajanje zavezništev državnega razreda z novo buržoazijo. Z vidika zunanje politike je Sirija še naprej sodelovala v paktu »osi odpora« z Iranom in Hezbolahom v Libanon (prav tam). Poleg tega je Bašar ohranjeval pan-arabske nacionalistične zahteve, kot tudi podporo Palestincem in tudi sirske zahtevo Izraelu po vrnitvi Golanske planote Siriji. Prizadeval si je tudi za izboljšanje odnosov z ZDA in EU. Njegova prizadevanja niso padla na rodovitna tla, saj so si ameriški oblikovalci politike prizadevali za vzpostavitev pro-izraelskega ameriškega pakta v regiji in posledično zavračali kakršne koli legitimne arabske in sirske zahteve (Hinnebusch v Dostal 2014, 155).

Dostal (2014, 155) Bašar al Assadovo avtoritarno predsedovanje razdeli na naslednja obdobja: (1) prehodno obdobje, v času prevzema funkcije do začetka ameriške okupacije sosednjega Iraka v letih 2000-2003; (2) prvo obdobje trajnega zunanjega pritiska, ko je ZDA grozila spremembi režima od zunaj v letih 2003-2005; (3) drugo obdobje trajnega pritiska, v katerem je bila Sirija prisiljena umakniti vojaško prisotnost v sosednjem Libanonu leta 2005; (4) kratkoročno obdobje neposrednega dvoboja »osi odpora« v času mejne vojne med Izraelom in Hezbolahom v Libanonu leta 2006; (5) povečan prehod sirskega režima k gospodarski liberalizaciji med desetim po vrsti Sirskim pet letnim načrtom med leti 2005-2010; (6) obdobje med začetkom Arabske pomladi in vzponom javnih protestov v Siriji v letih 2010–2011; (7) hitro slabšanje sirskega domačega političnega položaja od marca 2011 in tiha prizadevanja režima reagirati s političnimi reformami.

Takoj po prevzemu oblasti je bil novi predsednik Bašar al Assad »pozdravljen« z gibanjem civilne družbe z levičarskim in liberalnim profilom, ki je bil poimenovan kot »Pomlad v Damasku«. To gibanje je bila posledica intelektualcev, ki so zahtevali ukinitvev izrednega stanja, izpustitev političnih zapornikov in uvedbo večstrankarskega sistema v Siriji. Kljub vsemu trudu si intelektualci niso uspeli pridobiti dodatne podpore sirske populacije, ki bi jih podprla v njihovih zahtevah (Eckelt v Dostal 2014, 155). Varnostne službe so gibanje zatrle ob koncu leta 2001 in nekaj ljudi je bilo aretiranih. Sodilo se jim je za prekrške zoper nacionalni zakonodajni varnosti. Ob tem je država izpustila nekatere politične zapornike in tolerirala določeno stopnjo politične aktivnosti liberalne opozicije. Vprašanje domače demokratizacije je bilo postavljeno na stranski tir, vendar je takoj po posegu ZDA in posledični okupaciji Iraka leta 2003 prišlo do zaključka rangiranja sirskega vodstva in sirske populacije na splošno (Dostal 2014, 155).

Med letoma 2003 in 2005 se je zdelo, da bo sirsko vodstvo naslednje na seznamu ameriškega vojaškega »sponzoriranja« režima v regiji. Sirija je bila celo v resni nevarnosti, da bi postala žrtev druge vojaške intervencije ZDA. Posredovanje ZDA v Iraku, hitri zlom iraške države v polnem obsegu vzdolž sektaških linij, visoki denarni in politični stroški ter poznejša nasprotna prizadevanja upornikov ZDA proti svojemu vodstvu so bila jasna iztočnica, da dodatna vojaška akcija za ZDA ne bi bila prav priporočljiva (Dostal 2014, 155). Z vidika sirskega vodstva je propad sosedne iraške države služil kot opozorilo, da bi se Sirija utegnila spremeniti v »drugi Irak« (prav tam). Ta strah je v veliki večini ponotranjilo sirsko prebivalstvo, z razlago prisotnosti 1.5 milijona iraških beguncev na ulicah Sirije, odkar jim je sirska vlada odprla meje in dovolila vstop v državo, da bi se tako lahko izognili divjajoči sektaški vojni v Iraku. V ta namen je sirski režim organiziral obsežne javne shode na ulicah Sirije, v katerih so bila glavna sporočila kampanje omejena na prosirske, provladno in prostabilno podporo. Ti shodi so bili resnični politični uspeh za sirsko vlado in so bili osnovani na strahu, da bi se v tem času lahko vojna razširila tudi v Sirijo (Hinnebusch v Dostal 2014, 155).

V letu 2005 so se izzivanja med sirskega vodstvom in ameriško koalicijo dokaj hitro premaknila z meje med Sirijo in Irakom na območje sosednega Libanona. Tam je umor nekdanjega libanonskega predsednika vlade Rafiq al Haririja, ki je bil močno

povezan s saudskimi in francoskimi interesi, 14. februarja 2005 sprožil oblikovanje francosko-ameriške koalicije, ki je za njegovo smrt krivila Sirijo in zahtevala umik sirskih enot iz Libanona (Dostal 2014, 156). Skrivnost umora ni bila nikoli razrešena, prav tako ni bila krivda Siriji nikoli dokazana, a je bil pritisk nanjo tako velik, da je do konca maja 2005 ukazala umik svojih enot iz Libanona. Ta umik je amortiziral regionalno geopolitično vlogo Sirije, katere je intervencija v libanonski državljanski vojni leta 1976 bila sprejeta s strani ZDA, Izraela in drugih sil v izogib varnostnemu vakuumu in v ohranitev ravnovesja med različnimi političnimi silami in sektami v Libanonu. Leta 2006 se je Izrael takoj podal v obmejno vojno s Hezbolahom na jugu Libanona, s ciljem oslabitve šiitsko-političnega gibanja in njegove razorožitve (prav tam). Namesto da bi poročali o hitrem vojaškem porazu Hezbolaha, so 34-dnevno vojno v arabskem svetu razlagali kot vojaški neodločen in strateški uspeh »osi odpora«, kateri je pripadala Sirija. Tako je bilo obdobje po neposrednem soočenju Hezbolaha z Izraelom v Libanonu leta 2006 verjetno najuspešnejša točka Bašarjevega predsedstva v zvezi z zunanjo politiko. Njegovo zavezništvo s Hezbolahom se je odražalo na močnem regionalnem položaju Sirije ne glede na pretekli umik iz Libanona (Hinnebusch in drugi v Dostal 2014, 156).

Politika ZDA se je izkazala za pomembnega akterja Bašarjevega predsedovanja in predvsem je pomembno vplivala na nadaljno življenje Sircev. Pod velikimi pritiski ZDA in ameriško koalicijskim pregonom Sirije iz Libanona si je Bašar al Assad prizadeval za vzpostavitev večih zavezništev tako na regionalni kot na mednarodni ravni, s katerimi si je želel omiliti pritiske na Sirijo in si zagotoviti lažji dostop do zunanjih sredstev (Hinnebusch v Dostal 2014, 156). Poleg tega so se v Siriji začeli zavedati dejstva, da se je sirsko politično vodstvo zaradi svojega privilegirane statusa v arabskem svetu, sposobno upreti pritiskom ZDA. Kazalo je tudi, da je za pakt »osi odpornosti« možno vzpostaviti tudi popolno ravnovesje med konzervativnimi zalivskimi arabskimi državami. Retrospektivno gledano, je ta razlaga geopolitičnega potenciala Sirije očitno preveč daljnosežna, saj so podcenjevali bogato naravno obdaritev z viri v konzervativnih arabskih državah in njihovo pripravljenost, da bi te vire uporabili proti Siriji (s povečanjem Irana) (Chivers in Schmitt 2013 in Khalaf in Fielding-Smith 2013 v Dostal 2014, 156). Poleg tega so se oblikovalci ameriške politike po iraški invaziji nekoliko dvignili nad svojo najnižjo točko – odstranjevanje sunitskega temeljnega režima Sadama Huseina je dejansko

služilo krepitvi moči šiitskega Irana, saj je bila post-Sadamova iraška centralna vlada predvsem šiitska. Hersh (v Dostal 2014, 156) je prepričan, da je obstajalo celo veliko dokazov o tem, da so ameriški oblikovalci politike po tistem ostali zavezani projektu menjave režima v Siriji v srednjeročnem obdobju.

Poleg geopolitičnih vprašaj se je Sirija znova spopadala z nujno potrebo po ponovni tehtni preučitvi domače gospodarske strategije. V obdobju po letu 2005 so se mednarodne finančne institucije, kot so Mednarodni denarni sklad, Svetovna banka in nekateri sirski akterji, zavezali k liberalni ekonomiji, saj so trdili, da se obeti Sirije kot države zakupodajalke neizmerno slabšajo (IMF v Dostal 2014, 156). Trdili so, da bi za reševanje padajočih zakupnin iz naftnega sektorja država morala zmanjšati državne subvencije in število zaposlenih v javnem sektorju medtem, ko bi zasebnemu sektorju omogočili vodilno vlogo gospodarstva v smislu privabljanja naložb in ustvarjanja novih delovnih mest. Ta predlagana politika je bila podana kot samoumeven sklep, s katero bi zavezali Sirijo k režimu proste trgovine, kot ga je EU uveljavila v Pridružitvenem sporazumu Evropske sosedске politike. Dostal (v Dostal 2014, 156) navaja, da bi takšen sporazum po kratkem prehodnem obdobju omogočal državam članicam EU prost dostop do sirskega trga, vključno z domačimi storitvami in sirske javnimi naročili, medtem ko bi prepovedoval kakršne koli subvencije domačim podjetjem v javnem sektorju.

Ofenziva liberalnega gospodarstva v Siriji v praksi ostaja še vedno velik izziv. Dejali bi lahko, da gre le še za dodatno polje konkurence med gospodarskimi liberalisti in zagovorniki »popravljalnih ukrepov«, ki so bili očitni že v času vladavine Hafiz al Assada (Ehteshami in drugi v Dostal 2014, 156): prvo koalicijo bi lahko poimenovali kot »internacionalno« (sestavljeno iz podjetnikov, investitorjev in bankirjev), medtem ko bi drugo lahko poimenovali kot »državno-nacionalistično« (sestavljeno iz vojske, javnega sektorja in populističnih volilnih enot). Ta dejanja ponovno poudarjajo, da je oblikovanje državne politike zakupodajalske države sledilo podobni logiki skozi čas (Dostal 2014, 156). Z Bašarjevega vidika bi se spor moral razrešiti v korist enemu izmed obeh okrožij. Glede na Bašarjevo stališče o gospodarskem upravljanju, se je ta zavzemal za postopen pristop, ki bi temeljil na nadaljnjem obstoju javnega sektorja, medtem ko bi odpiranje sirskega trga služilo naložbam zasebnega sektorja. Ta predlog je bil podan sirski vladi v obravnavo kot premik k »socialnemu tržnemu

gospodarstvu« ali kot »kitajski model«, v katerem je zasebni sektor dovoljeno širiti, medtem ko bi javni sektor ohranili in bi ga reformirali vzporedno (prav tam).

Sirski prehod na tržno gospodarstvo je trpel številne pomanjklivosti, saj je vodstvo delovalo v korist zmanjšanja možnosti svobodnih reform in je še najprej trdno vzpostavljalo svojo hegemonijo. Velika večina sirskih domačih kapitalistov ni bila sposobna delovati v okviru resničnega trga ali pa konkurirati z mednarodnim kapitalom. Njihov poslovni uspeh je bil izrecno odvisen od povezanosti z vlado. Gre za tako imenovani »pajdaški kapitalizem«, njegov najbolj znani zastopnik v režimu pa je bil Rami Makhlouf, bratranec predsednika Bašarja (Dostal 2014, 156–157). Zadolžen je bil za veliko domačih poslovnih podvigov Sirije, med drugim tudi mobilnega omrežja Syria Tel. Prizadevanja »pajdaškega kapitalizma« za vzpostavitev poslovnih povezav s kapitalom tujih držav so bila zaradi bojkota ZDA vedno neuspešna. Amerika je poskrbela tudi za njihovo izključitev iz poslovnih priložnosti zunaj osi Sirije. Želji, da bi pritegnili mednarodne in predvsem zalivske arabske naložbe v Sirijo, je pot vedno preprečil geopolitični konflikt s Savdsko Arabijo in drugimi državami. Čeprav je Siriji uspelo pritegniti nekaj naložb, je sirsko vodstvo ta skromen delež iz procesa zadnjega naftnega buma investiralo v omejena luksuzna področja, predvsem za visoko kakovostne hotele in luksuzne potrebe svojega ožjega elitnega družbeno pomembnega razreda. V smislu dejanskega strukturnega odpiranja gospodarstva je Sirija omogočala vedno večji dostop turškim poslovnim interesom v Siriji, ki so takoj začeli ogrožati konkurenčnost sirskih domačih proizvajalcev, na primer tekstilne industrije (Dostal 2014, 157). Sirska poteza zagona zasebnega sektorja ni odpravila strukturnih težav kriznega zakupnega gospodarstva, saj je bila možnost zasebnega sektorja za ustvarjanje novih delovnih mest in sprememba gospodarske dejavnosti v javnem sektorju preveč omejena (prav tam).

Vidimo, da je bilo še vedno zelo pomembno ugoditi državno-nacionalističnim interesom in javnemu sektorju. Najpomembnejše vprašanje politične ekonomije je bilo, v kolikšni meri bi lahko država poskrbela za dovolj sredstev za zadovoljitev družbenih interesov vseh frakcij državnega razreda. Lahko bi sprostili novi dohodek od zakupov in zmanjšali luknje v državnem proračunu ali pa s pomočjo varčevanja izboljšali državne finance (Dostal 2014, 157). Na podlagi dohodkov iz zakupa nafte in njegove redistribucije je bilo predlagano, da bi sirska družba oblikovala piramido, ki

bi jo tvorile različne plasti zakupov, v katerem bi se večjem delu prebivalstva nižal dobiček od nacionalnega prihodka zakupnin (Eckelt v Dostal 157). V tem smislu bi bilo potrebno analizirati, kako javni sektor primerja plače z življenjskimi stroški v daljšem časovnem obdobju in kakšne (če sploh so) državne subvencije so na voljo tistim Sircem, ki nimajo dostopa do zaposlitve v javnem sektorju. Poudariti gre, da se je zaposlovanje v javnem sektorju v Siriji nudilo približno le 20 % odraslega prebivalstva. Dejanski obseg sirskega vladnega zaposlovanja je bil odvisen od tega, kako je predsednik konceptualiziral različne kategorije, kot so centralna vlada, pomožna vlada, šolstvo, zdravstvo, javna podjetja in oborožene sile. Zgodovinsko gledano so le nekatere skupine izmed teh kategorij uživale privilegij zaposlovanja v javnem sektorju. Poleg tega, da je bila zaposlenost v javnem sektorju pristransko omejena, je bil dostop do zaposlovanja onemogočen tudi visoko izobraženemu sloju prebivalstva z visoko in univerzitetno izobrazbo, kar je posledično samo še krepilo obstoječe socialne razkole (Buckner in Saba v Dostal 2014, 157). Mimo javnega sektorja je državno subvencioniranje osnovnih živil, bencina in kurilnega plina praviloma predstavljalo le splošno razpoložljivo socialno politiko. Takšen ciljni neuravnovešeni sistem usmerjevanja socialne politike je bil sestavni del socialne pogodbe za zaščito prebivalstva pred skrajno revščino. S tako slabo dodelanim programom boja proti revščini in omejeno administrativno zmogljivostjo sirske države je bilo praktično nemogoče izboljšati zelo slabe življenjske pogoje preostalega 80 % prebivalstva Sirije. Vsak poseg države v te, že tako minimalne, redke in bedne subvencije, je v preteklosti izzval obsežno nezadovoljstvo v večini arabskih držav (Dostal 2014, 157).

Nikakor ni presenetljivo, da je zato sirska državna politika še naprej temeljila na kompromisu z interesi javnega sektorja. Zgodnje obdobje Bašarjevega predsedovanja pred letom 2003 je uživalo nepričakovane dobičke od naftnih zakupov, tudi na račun iraškega prenosa – gre za politiko, s katero so spodkopavali ameriške sankcije iraški prodaji nafte. Kljub temu so se razmere v Siriji samo še slabšale: delež sirske javnofinančnih prihodkov od zakupov in prodaje nafte je po vladnih virih upadel iz 58 % v letu 2001 na borih 27 % ob koncu desetletja (Al-Thawra v Dostal 2014, 157). Začetno povečanje dohodka zakupov je povzročilo prosperitetno povečanje novih delovnih mest v javnem sektorju, vendar so kasnejši hitri padec zakupnih prihodkov, sumljiva poraba sirskega državnega denarja in vprašljive odločitve vlade privedle do

dejstva, da je vlada začela »rezati« po socialnih transferjih že tako siromašnega ljudstva in dodatne vire prihodkov črpati na plečih sirskega prebivalstva (Dostal 2014, 157). Tako so se na primer jamstva kmetijskih cen, ki so bila dodeljena sirskega kmetijskim proizvajalcem za zakup nafte, ob hkratnem nadzorovanju cen za urbane potrošnike, zmanjšala s 3,7 na 2 % BDP med letoma 2000 in 2005. Subvencioniranje cen osnovnih živil (tudi motornega in dizelskega goriva) se je postopoma, a vztrajno zmanjševalo. Po drugi strani pa je bila v korist državnega (elitnega alavitskega) razreda v polnem obsegu preprečena privatizacija podjetij v javnem sektorju (prav tam). Slednji si je nadomestilo za naraščanje cen in povišanje življenjskih stroškov nadomeščal kar z nenehnim vzporednim povečevanjem plač javnega sektorja (politično vodstvo si je torej samo sebi poviševalo plače).

Ko govorimo o sirskega gospodarstvu, moramo poudariti, da poteza države, da bi zaščitila svojo volilno enoto in svojo favorizirano sekto Alavitov pred učinki inflacije, ni bila zadostna za ohranitev socialnega miru. Podeželje so poleg dolgega obdobja suše močno prizadele še gospodarske reforme in zmanjšanje subvencij. Medtem ko so liberalni vladni reformisti pod okvirom vodenja ministra za gospodarstvo Abdulaha al Dardara poskušali razširiti neutemeljeno prepričanje, da so bile pavšalne splošne subvencije predrage, da bi jih ohranili, in da je nujno potrebno zamenjati obstoječi sistem na podlagi posega v subvencije, je bila ta politika brez predhodne pomoči prebivalstvu ali nadomestnega dohodka že sprejeta (Dostal 2014, 157–158). V samem začetku kolapsa sirske države se je politika še držala za »rešilno« bilko v okviru zakupodajalske politike države, politični reformisti so bili kot vedno strogo nadzorovani in nikoli bolj ogroženi. Kot taki so prostovoljno začeli zapuščati politični prostor. Pod takšnim pritiskom, slabimi življenjskimi razmerami v državi in nezadovoljstvom prebivalstva z državnim stanjem, se je leta 2011 začel rušiti več kot 40-letni trajajoči avtoritarni (alavitski) politični režim v Siriji (prav tam).

Kratka analiza konflikta 2011

Nestabilne politične razmere, favorizirani ozko omejeni alavitski elitni državni razred, korupcija v državnem sistemu, visoka stopnja nezaposlenosti, revščina, pavšalna socialna politika in predvsem trda roka avtoritarne Bašarjeve vladavine na čelu z Baathsko stranko so tudi v Siriji, kot drugod v arabskem svetu, sprožili proteste in

upore nezadovoljnega prebivalstva. Arabska pomlad oziroma vsesplošni upor arabskega sveta proti avtoritarnim vladam se je začel leta 2010 z vstajami civilistov v Tuniziji, Egiptu, Jemenu in Libiji. Zahodni analitiki so bili enotnega mnenja, da se protesti ne bodo razširili v Sirijo. Sam Bašar al Assad je v javnih nastopih trdil, da se v Siriji kaj takega ne more zgoditi (ali ponoviti – vstaja muslimanske Bratovščine proti avtoritarnemu režimu Hafiza al Assada) odkar je »država rešena vseh težav« in odkar je »oblast blizu ljudem« (Kawakibi 2013, 2). Bašar je bil prepričan, da se njegovemu režimu ne bo potrebno dokazovati. Še več, ko so v nekaterih arabskih državah mesta preplavile množice protestnikov, je sirski režim govoril o uspešnem gospodarskem napredku in objavljajl neutemeljene in izmišljene statistične podatke. Prepričan v to, da bo poplava sprva miroljubnih protestov v arabskem svetu Sirijo obšla, je javno govoril, da režimu ni potrebno odgovarjati na pritožbe ljudi in da je povsem normalno, da mu ni potrebno segati v roko opoziciji ter obnavljati zaupanja in graditi mostovov dialoga (prav tam). Pa ni bilo povsem tako. Tako kot Bašar so se zmotili tudi zahodni analitiki Bližnjega vzhoda.

Za začetek protestov v Siriji lahko štejemo 26. januar 2011, ko je nek človek napadel policiste sredi ulice v Damasku. Napadalca so brutalno pretepli in ga zatem še priprli. Posledično so se za tem dogodkom začeli zbirati protestniki, ki so sprva miroljubno protestirali in zahtevali svobodo za aretiranega moškega (Podlesnik 2012, 37). V začetku februarja so se upori in vstaje proti režimu širili, vendar je šlo samo za manjše proteste, ki so minevali mirno. Nemiri in nezadovoljstvo z obstoječim režimom so se prevesili tudi v naslednji mesec. V februarju 2011 so mladi ljudje z mirnimi protesti v starem delu Damaska izrazili nezadovoljstvo s trenutnim avtoritarnim režimom predsednika Bašarja al Asada s protestnim sloganom '*Sirskega prebivalstva ne bodo poniževali*'. Ta protest sirske mladine se je končal z nadlegovanjem enega izmed policistov in varnostnih enot režima, ki se je nesramno obnašal do enega izmed protestnikov. V spopad na ulici se je vmešal takratni minister za notranje zadeve, ki jih je kritiziral češ: »Ali vi ne poznate sramu? To je protest, da veste!« Režim ni mogel razumeti, da lahko mladi visoko izobraženi in obenem brez kakršnih koli možnosti za zaposlitev izražajo svoje skrbi, potrebe in jezo (Kawakibi 2013, 2). Temu izgredu je 18. marca v južnem delu mesta Daraa sledila aretacija šolskih otrok, ki so bili kasneje v zaporu brutalno mučeni zato, ker so na zid šole zapisali '*dol z režimom*'. To so bile besede, ki se niso nehale uporabljati na televizijskih sprejemnikih ob

komentiranju protestov v Tuniziji in Kairu. Tihi in majhni protesti so se nemudoma sprevrgli v množične proteste po vsej Siriji. S to potezo otrok pa se je uradno začela neke vrste sektaška vojna oziroma vojna skupin, ki imajo različna prepričanja (Olwan in Shiyab 2012; Kawakibi 2013, 1–3). Glede na novo nastalo situacijo v državi je opozicija (sprva so to predstavljali le protestniki) zahtevala, da vladni organi prevzamejo svoje odgovornosti in pametno zavzamejo svoja stališča v zvezi z vprašanjem demokratičnega prehoda skozi glas nacionalnega dialoga (Kawakibi 2013, 2). Da bi bil ta dialog možen, so najprej zahtevali zapis Deklaracije Damaska, ki bi vseboval osvoboditev političnih zapornikov, razveljavitev prisilnih zakonov in spoštovanje pravic do javne svobode in združevanja. Režim je na vse to odgovoril zelo hitro, še bolj pa nasilno. Demonstracije je obsojal, demonstratorji so bili mučeni in obtoženi manipuliranja s strani »sovražnikov« Sirije (Kawakibi 2013, 2–3).

Z marčevskim začetkom konflikta v Siriji se je kot eksplozija hitro začela širiti tudi stopnja nasilja po vsej Siriji. Neposredni oboroženi spopadi anti-vladne opozicije s pro-vladnim režimom so hitro sprožili notranjo razseljenost ljudi. Prvi eksodus Sircev se je zgodil kaj kmalu po izbruhu konflikta marca 2011, ko je prvih 250 emigrantov prestopilo mejo in zbežalo v Turčijo, točneje v regijo Hatay. Dva meseca pozneje so se sirski prebivalci izognili nasilju v Talkalakh, mestecu v pokrajini Homs. Večina jih je zbežala v severni Libanon (Ferris in drugi 2013, 5). Junija 2011 je vojaško obleganje Jisr al-Shughoura v severni Siriji zaradi močnega obstreljevanja in spopadov spodbudilo na tisoče migrantov k prečkanju meje s sosednjo Turčijo. Do sredine meseca je število naseljenih beguncev v taboriščih v Turčiji preseglo število 7.000 (prav tam). Število razseljenih ljudi je bilo v začetnem obdobju konflikta skopo, a se je kasneje zaradi večje stopnje lokalnega nasilja sirska populacija vedno bolj preseljevala iz kritičnih točk žarišča (prav tam). Po obdobju negotovosti je sirski predsednik javnosti dostavil dva govora, ki pa nista izpolnjevala pričakovanj strank v sporu, ki so bile željne reform in svobode (Kawakibi 2013, 2). To potezo sirskega predsednika in njegovega režima so regionalni in mednarodni politični podporniki opozicije sirskega prebivalstva kot so Turčija, Katar in Francija videli kot poskus ošabno posmehljive mediacije (prav tam). Drugače misleča uporniška gibanja so začela uporabljati enaka vstajniška orodja, slogane in postopke kot so jih poprej uporabljala protestna gibanja v Tuniziji in Egiptu. Socialno omrežje je zaradi odsotnosti nevtralne medijske pokritosti v sirski vstaji odigralo pomembno vlogo.

Mednarodne medije je režim v državi prepovedal. Vsakršni »popravljalni procesi« (tako je vstajo posmehljivo dojemal Bašar al Assad) niso nikakor smeli ugledati luč sveta in svetovne politike. Bašar si ni želel, da bi se vest o nemirih v Siriji razširila po svetu (prav tam).

Nacionalno enotnost so prvič pokazali protestniki, ki so se želeli rešiti nevarno izkazanih razsežnosti manjšinsko bogate družbe. Slišati je bilo slogane protestnikov *'Bog, Sirija in svoboda, to je vse*, kateremu je režim odgovarjal z *'Bog, Sirija in Bašar, to je vse'*. To dejansko pomeni, da si je širša sirska družba v luči trpežnega režima in njegovih simbolov želela izbojevati lastno svobodo in demokracijo (Kawakibi 2013, 2). Na začetku vstaje so bile zahteve vstajnikov snovane na ukrepih, ki so bili tesno povezani s postopno demokratizacijo. Protesti, ki so se odvijali kot zahteva po svobodnem življenju in demokratizaciji, niso bili odvisni od želja tujih sil. Te so se jim pozneje priključile, predvsem v vojaškem smislu, kot pomoč zaveznikov iz tujine. Njihova želja po dialogu z režimom je bila iskrena. V resnici je opozicija skupaj z intelektualci predlagala več točk. Vendar je bil režim izredno samosvoj in precej sektaški in se je raje posluževal vojaške zlorabe moči in tveganj zloma osnovne sirske skupnosti (Kawakibi 2013, 3). Sirci, ki se ne bojijo nacionalnih delitev, so se organizirali v upanju mirnega in postopnega prehoda z željo hitrega okončanja nasilja. Prepričani so bili, da njihova prihodnost temelji na državni enotnosti s temeljem demokratične in laične države. Ravno slednja je tvegala razdelitev na različne vojskujoče se strani. Pozabiti ne gre, da je sirska zgodovina dotlej beležila dolgo miroljubno sobivanje različnih verskih skupnosti (prav tam).

Narava sirske razseljenosti je dosegla svojo kritično točko v času največje intenzivnosti konflikta v letu 2012. Operacije v Zabadanu, Dumi in Damasku konec januarja in njegovo režimsko brutalno zatrtje upora v februarju v mestu Homs je pomenilo velik premik v smeri protirevolucionarne vladne strategije. Ta prehod od ciljnega zatiranja do nesorazmerne uporabe vojaške sile zoper civilnega prebivalstva je povzročil uporabo težke artilerije in sistematičnega bombardiranja celotnih sosesk, kot je Baba Amr, povzročil neznatno povečanje sirske brezdomcev in vodil k eksponentnemu porastu števila beguncev in notranje razseljenih oseb (samo v mestecu Homs je bilo v tem času že 60.000 notranje razseljenih). Velik pritok sirske beguncev, ki so poskušali uiti oboroženim spopadom v osrednji in severni Siriji, je

bežal v sosednje države. Do marca 2012 so presegli številko 40.000 (Ferris in drugi 2013, 5). V odgovor naraščajoči humanitarni krizi je UNHCR skupaj s sedmimi ostalimi agencijami ZN pripravila ugovor, ki je dodeljeval 84 milijonov dolarjev pomoči sirskim beguncem, skupaj s šest mesečnim planom regionalne odgovornosti, ki bi zajemal analizo vseh potrebnih pomoči sirskim beguncem (prav tam). Medtem je odposlanec ZN in Arabske lige za Sirijo Kofi Anan uveljavljal mednarodno in sirsko mirovno pobudo v šestih točkah, ki je vključevala prekinitev ognja med vladnimi vojaškimi enotami in uporniškimi silami. Vseeno pa se je stopnja intenzivnosti nasilja kljub uradnemu datumu 10. aprila, ko naj bi po Ananovem načrtu prišlo do prekinitve ognja, dramatično povečala. Dne 5. aprila 2012 je kar 2.800 beguncev prečkalo turško-sirsko mejo, kar je bila najvišja zabeležena stopnja prečkanja meje v enem dnevu. ZN so 10. aprila poročali, da je število sirskih beguncev v Jordanu, Iraku, Libanonu in Turčiji poskočilo za 40 % v odnosu na pretekle tedne in je tako znašalo 55.000 registriranih beguncev, medtem ko je bilo več kot 200.000 Sircev razseljenih znotraj države (Ferris in drugi 2013, 6). Jasno je, da so se torej kljub premirju, na katerega so se pripravljali predstavniki ZN, po vsej državi spopadi nadaljevali. Posledično je 12. junija 2012 OZN tudi uradno potrdila, da je Sirija vstopila v obdobje državljanske vojne (Podlesnik 2012, 38). Julija 2012 pa je Mednarodni odbor Rdečega križa (International Committee of the Red Cross – ICRC) na podlagi svojih analiz potrdil teze ZN in javno priznal, da so sirski oboroženi spopadi zajeli razsežnosti državljanske vojne (Tear Fund 2014).

Poletje 2012 je prineslo za sabo še večji porast števila beguncev, migracij in notranje razseljenih oseb. K temu je v veliki meri prispevala uporniška ofenziva v mestih Damask in Aleppo. Po bombnem napadu 18. julija 2012, v katerem je bil ubit Assadov zet, minister za obrambo in ostali visoko rangirani uradniki v Damasku, so ZN poročali, da je več kot 300.000 ljudi v 48 urah prečkalo mejo Masnaa in pribežalo v Libanon (BBC News v Ferris in drugi 2013, 6; Brom in drugi 2014, 38). Po podatkih BBC so intenzivni spopadi v Aleppu povzročili, da je mesto do konca julija zapustilo 200.000 ljudi na tisoče pa jih je prečkalo mejo s Turčijo. Ko je vlada okreplila napade na severu mesta, so ZN do konca avgusta 2012 zabeležili odhod 100.000 ljudi iz države. To je bil največji mesečni val prisilnih emigracij dotlej in tako je državo v samo enem mesecu zapustilo kar 235.000 beguncev. Ti vzorci hitrega premikanja in nekontroliranih gibanj beguncev so bili močno opozorilo, kaj se lahko

zgori v prihodnosti, če osrednje ulice Damaska (z ocenjeno populacijo 1.7 milijona ljudi) zajamejo visoko intenzivni oboroženi spopadi (BBC v Ferris in drugi 2013, 6).

Od sredine leta 2012 se je sirska begunska kriza vztrajno širila in se v dvanajstih mesecih povečala kar desetkratno. V začetku septembra 2013 je po mnenju UNHCR, medtem ko je milijon ljudi že zapustilo Sirijo v enem letu, preostali milijon pobegnil iz države v samo šestih mesecih. Število notranje razseljenih oseb se je v tem letu gibalo med 4.2 in 5.1 milijona (Ferris in drugi 2013, 6).

Če se vprašamo, zakaj ljudje zapuščajo svoje domove, lahko ugotovimo, da so bežali pred brutalno dinamiko oboroženih spopadov in grozodejstev na obeh straneh konflikta. Chalok Beyani, posebni poročevalec ZN za človekove pravice notranje razseljenih oseb, je v svojem poročilu Generalni skupščini ZN zapisal, da »hude kršitve mednarodnih človekovih pravic in mednarodnega humanitarnega prava s strani vladnih sil in disidentskih oboroženih skupin še vedno predstavljajo ključno gonilno silo notranje razseljenosti« (Ferris in drugi 2013, 6). Neodvisna mednarodna preiskovalna komisija za Siro arabsko republiko (Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic – CoI) Sveta ZN za človekove pravice je ugotovila, da se vojni zločini in brutalne kršitve človekovih pravic še naprej dogajajo v vedno večjem obsegu sorazmerno z eskalacijo nasilja, in dejala, da so bile tako vladne sile in njihove pridružitvene milice kot tudi anti-vladne oborožene skupine vpletene v te zločine. Ob tem priznava, da je bilo več grozodejstva storjenega na vladni strani (UN Human Rights Council v Ferris in drugi 2013 6–7). Oborožena skupina *shabiha*, ki deluje v podporo sirske vladi, je ustrahovala civiliste. CoI je svoje ugotovitve v zvezi z vladnimi silami in pridružitvenimi milicami pojasnjeval z ugotovitvami, da so slednje zagrešile umore, mučenja, posilstva, prisilne migracije, prisilna izginotja in druga nečloveška dejanja. Večina teh zločinov je bila storjenih v okviru razširjenih in sistematičnih napadov na civilno prebivalstvo, kar predstavlja zločine proti človečnosti. Storjeni so bili vojni zločini in zabeležene hude kršitve mednarodnega prava človekovih pravic, ki vključujejo usmrtitve, samovoljne aretacije in pridržanja, nezakonite napade, napade varovanih objektov, kakor tudi plenjenje in uničevanje lastnine (UN Human Rights Council v Ferris in drugi 2013, 7). Po drugi strani je CoI pod drobnogled vzel tudi anti-vladne oborožene skupine. Ugotovil je, da je tudi ta stran v državljanski vojni v Siriji zagrešila vojne zločine vključno z umori,

obsodbami in usmrtnitvami brez sojenja, mučenja, ugrabitve in ropanja. Ogrožali so civilno prebivalstvo s pozicioniranjem vojaških ciljev v civilnih območjih. Kršitve in zlorabe, ki so jih zagrešile te sile, niso dosegle jakosti in dimenzije tistih, storjenih s strani vladnih sil skupaj s podporo milic (prav tam). Obstajajo informacije, da so za pomoč anti-vladnim oboroženim silam kurdske oborožene sile novačile mladoletnike in jih uporabljale kot otroško vojaško silo v sovražnostih.

V svojem poročilu junija 2013 je CoI izrazil »utemeljene razloge« za skrb, da so bila dotlej v vojni v Siriji že uporabljena kemična sredstva kot takšna vrsta orožja (UN Human Rights Council 2013, 7). Generalni sekretar ZN Ban Ki-moon je v marcu 2013 imenoval švedskega znanstvenika dr. Ake Sellstroma, kot vodjo preiskave ZN o domnevnih poročanjih uporabe kemičnega orožja v Siriji, ki je bil sprožen na podlagi uradne zahteve sirske vlade (UN News Centre v Ferris in drugi 2013, 7). Kljub začetnim sumom in oblikovanju preiskovalne skupine ZN o uporabi kemičnega orožja v državljanski vojni ga je Sirija uporabila tudi uradno, v napadu 21. avgusta 2013, v predmestju Damaska. V spopadu je umrlo več sto ljudi. ZDA so, kljub dosedanjemu nevmešavanju v konflikt, Siriji zagrozile s sankcijami. Slednja je zato na predlog svoje zaveznice Rusije predlagala razorožitev Sirije in pristop h Konvenciji o kemičnem orožju. Organizacija za preprečevanje orožja (The Organization of Chemical Weapons – OPCW) je začela devet mesečni postopek razorožitve Sirije, ki naj bi bil zaključen do 30. junija. V času nastajanja tega dela, torej tudi v juliju 2014, postopek razorožitve še ni dokončan in še vedno poteka. Dodamo naj, da so v istem obdobju potekala prva Ženevska pogajanja sa sklenitev premirja, ki so bila brez sirske prisotnosti, kasneje je v Ženevi prišlo še do drugih pogajanj, a kljub temu da je Sirija tokrat sedla za pogajalsko mizo, ni prišlo do prekinitve ognja (Asseburg in Wimmen 2014, 3–4). Sirski režim, ki po podpisu Konvencije demonstrira v zvezi s popolno implementacijo razorožitve, sodeluje z inšpektorji OPCW (Brom in drugi 2014, 40)

Sirska vojaška opozicija vključuje izbor različnih skupin, nekaterih pod nominalnim nadzorom vrhovnega vojaškega sveta in drugih bolj osredotočenih na obrambo skupnosti (Pollack M. v Ferris in drugi 2013, 8). Poleg tega se ocenjuje, da naj bi se v Siriji bojevalo še nekje med 5.000-10.000 tujih džihadistov (Foreign Policy v Ferris in drugi 2013, 8). Vzpon radikalnih skupin skrajnejšev in njihovo utrjevanje položaja upornikov na ozemlju sta se izkazala kot destabilizacijski faktor za lokalne prebivalce,

zaradi česar so mnogi zapustili domove. V zadnjem letu so džihadske skupine, kot so Jabhat al-Nusra (JAN) in Islamska država Iraka in Shama (Islamic State of Iraq and Sham – ISIS), v povezavi z Al Kaido vzpostavile številna šeriatska sodišča in linijo strogih upravnih struktur v svojem prizadevanju, da bi upravljali »osvobojena« območja, kot je na primer Raqqa, in tako postopoma vzpostavili temelje za ustanovitev Islamske države Sirije ali v nekaterih primerih kalifata (Szybala v Ferris in drugi 2013, 8). Ta prisiljena uvedba šeriatskega prava, vključno s pogostimi primeri pregona in v nekaterih primerih pobojev takfirskih skupin¹², je spodbudila številne zmerne Sirce in zlasti manjšine k odmiku od vladavine Al Kaide. Nedavna posledica tega pojava je bil val kurdskih beguncev, ki so se od severozahodne Sirije pomikali k Iraku. Nekateri izmed njih so bežali tudi pred zadnjimi napadi ISIS-a na kurdske večinske vasi in mesta poleti 2013.

Pri mnogih analitikih sirske državljanske vojne je prisotna vse večja zaskrbljenost sektaške narave konflikta. Etnični in sektaški konflikti ponavadi ne vodijo samo k obsežnim, ampak tudi dolgotrajnim migracijam. Sirija je država z 20 milijonskim prebivalstvom, njeno populacijo naj bi tvorilo 74 % sunitskih muslimanov, 10-12 % Alavitov, 10 % kristjanov in manjše število Druzov in drugih manjšin. Alavitsko prevladujoči Assadov režim je bil še posebej večč pri preigravanju z manjšinami in širjenju zelenih sporočil, ki jih je še posebno posvečal Alavitom in kristjanom, češ da »je trenutni režim njihov zaveznik in da sunitsko arabski nasledniki lahko izbirajo tudi med možnostimi izrednega sektaškega pravila in posledično uporabo islamskega zagona in zakola« (Hof v Ferris in drugi 2013, 8–9). Kristjani, Druzi, Alaviti in tudi nekateri sekularitivni ter režimu zvesti Suniti, so režim podpirali v strahu pred »islamističnimi grožnjami«. Torej grožnjami, ki so bile izmišljene in podpihovane s strani režima samo zato, da si je slednji lahko pridobil njihovo podporo (Hamade 2014, 116). Režim je uporabljal tudi »sektaške kartice«, s katerimi je vlival strah v kosti vsem manjšinam, tudi favorizirani alavitski skupnosti, saj jih je želel prepričati, da je njihova prihodnost v rokah režima (Hof v Ferris in drugi 2013, 8–9). Po drugi strani so tudi islamistične frakcije opozicije in njihovih zavezništev uporabljale sektaške kartice, ki so jim služile za vpoklic in mobilizacijo njihovih podpornikov znotraj in zunaj Sirije. (Hamade 2014 116–117). Oba strani pa sta se znotraj tabora

---

¹² Muslimani, ki obtožujejo druge muslimane odpadništva (Ferris in drugi 2013, 8).

borili s svojo največjo skupino – skupino neodločenih. Tistih, ki so se borili s krizo identitete nacionalizma, religijske identitete, sekularne pripadnosti in pan-arabizma. (Hamade 2014, 117). Mednarodna krizna skupina (International Crisis Group – ICG) je leta 2011 zapisala, da so se Sirci v iskanju krivca za državljansko vojno od krivitve režima preusmerili k izločitvi alavitske skupnosti (ICG v Ferris in drugi 2013, 9). Sektaške napetosti se zaostrojujejo in postajajo še bolj napete predvsem v zadnjih letih konflikta.

Poleg represije in destrukcije, ki ga izvaja Bašar al Assadov režim, pa nasilje v rokah opozicijskih oboroženih skupin predstavlja obete za še večji sektaški konflikt. Sirci so postali tudi predmet rastočega kaznivega nasilja, kot so ugrabitve in razbojništvo. Vojna v Siriji je pripeljala do zloma gospodarstva in javnih storitev, kar je mnogim Sircem doma povzročilo neznosno življenje in jih prisililo k zapuščanju svojih skupnosti in države (Ferris in drugi 2013, 9). Poleg vse večjega poglobljanja konflikta, dokazom uporabe kemičnega orožja sirske vlade 21. avgusta 2013 v predmestju Damaska, ameriškim grožnjam sankcij in posledičnem prisilnem kemičnem razoroževanju Sirije, se je število prisilnih migracij znotraj in izven Sirije vsakodnevno povečevalo. Visoki komisar ZN za begunce Antonio Guterres opozarja, da bi se Sirija »lahko znašla tik na robu prepada«, ob hkratnem predvidevanju povečanja števila beguncev še za dva milijona. Eno leto po uporabi kemičnega orožja nad civilnim prebivalstvom v Siriji več kot 10.000 Sircev vsakodnevno prečka mejo z Libanonom, medtem ko jih je na deset tisoče obtičalo na meji z Jordanom in so nezmožni zapustiti državo ali se vrniti nazaj v svoje domove (Baker v Ferris in drugi 2013, 9). Glede na nadaljnjo verjetnost stopnjevanja vojaškega konflikta predvsem v okolici Damaska in najmanj verjetnemu doseganju politične rešitve kot kadar koli prej, se humanitarna kriza v Siriji samo še pogloblja. V torek, 3. junija 2014, po štirih letih trajajoče vojne, so bile v Siriji prvič izvedene volitve, na katerih je kandidiral več kot en sam kandidat (Blanchard in drugi 2014, 10). Vseeno so bile seveda te po pričakovanjih pripravljene že vnaprej, ZDA in ostali »prijatelji Sirije« so zavrnil Assadovo kandidaturo (prav tam). Volitve so potekale samo na območjih Sirije, ki so pod nadzorom režima. Gre za približno 40 % ozemlja, kjer živi kakšnih 60 % od skupno 22 milijonov Sircev. Udeležba na volitvah je bila 73 %, Bašar je zmagal z 88.7 % glasov, medtem ko sta njegova navidezna »slamnata« protikandidata prejela po 4.3 % in 3.2 % glasov. Medtem ko so volitve potekale sredi državljanske

vojne, jih je opozicija bojkotirala in označila za nelegitimne, istočasno pa se Sirija še naprej vrti v primežu ogromne razsežnosti humanitarne katastrofe. Notranja razseljenost in migracije prebivalcev v sosednje države povzročajo spremembe na bojišču, otežuje pa se tudi dostop pomoči humanitarnih akterjev. Medtem ko dnevno včasih celo iz ure v uro uporniške sile prevzemajo nadzor nad mesti in se navidezne frontne linije premikajo, je ocenjevanje ljudi, ki so nujno potrebni pomoči, vedno težje (Ferris in drugi 2013, 9).

4.2 Sirija in problem migracij pred izbruhom vojne

Državlјanska vojna v Siriji beleži velik tok migracij prebivalstva Sirije v sosednje države. UNHCR poroča, da je samo do vključno 23. aprila 2013 državo zapustilo 1.387.806 Sircev ter odšlo v sosednje države in nekatere bolj oddaljene kraje. Te vključujejo Jordan (32.0 %), Libanon (31.2 %), Turčijo (22.6 %), Irak (9.8 %), Egipt (3.6 %) in preostale Severno Afriške države (0.7 %). Kar 84 % teh prisiljeno izvedenih migracij (do sredine leta 2013) je registriranih pri UNHCR. Najvišja stopnja registriranih je zabeležena v Iraku (100 %), Turčiji (89.4 %) in Jordanu (87.6 %). Potrebno je poudariti, da se je v letu 2013, ko se je stopnja intenzivnosti konflikta le še povečevala, število migracijskih tokov v samo šestih mesecih neznatno povečalo, saj je bilo poprej do 23. oktobra 2012 v Siriji registriranih »samo« 281.144 beguncev (MPC Team 2013). V sosednji Izrael sirski begunci ne zahajajo, saj je Sirija z Izraelom uradno še vedno v vojni. Na tem mestu je nujno potrebno poudariti, da Irak, Jordan in Libanon države, ki niso podpisnice *Konvencije o beguncih iz leta 1951*, Sircem ne nudijo zaščite v okviru gostov in jim ne priznavajo statusa begunca. Le Turčija, v katero se sirski begunci tudi zatekajo, je podpisnica Konvencije iz leta 1951, in še ta se sklicuje na geografske omejitve in priznava status begunca samo tistim, ki so to postali pred dogodki 1. januarja 1951 (Fargues in Fandrich 2012a, 1). Da bi bila analiza državljanske vojne in z njo slika migracij, do katerih je posledično prišlo, celovita, bom na tem mestu analizirala še problem migracij Sirije v preteklosti. Z že podrobno opravljeno analizo vzrokov za nastanek državljanske vojne v povezavi s problemi migracij pred državljansko vojno leta 2011 bom omogočila razumevanje kompleksnih nadaljnjih problemov in posledic migracij, ki so se zgodile po arabski pomladi v Siriji.

Skupno število prebivalcev v Siriji je bilo leta 2009 ocenjenih na 20.1 milijona prebivalcev, z letno rastjo 2.4 %, potem ko je padla s 3.4 % v 80-ih in zgodnjih 90-ih letih. Okoli 60 % te populacije je mlajših od 24 let, zaradi česar se večja pritisk na vlado po boljši izobrazbi, posledično pa se večja tudi vstop mladih na delovni trg. Kljub 5 % rasti gospodarstva v obdobju 2001-2009 se število individualno zaposlenih ni povečevalo oziroma je ostalo isto. Glede na to, da je bilo odprtih samo majhno število novih delovnih mest, je bil to eden od glavnih dejavnikov, ki je potiskal Sirce v tujino, predvsem mlade, ki so od doma odhaja s trebuhom za kruhom. Po drugi strani pa je nedavni prehod na socialno tržno gospodarstvo v letu 2005, ki je za sabo prinesel uveljavitev tudi gospodarskih in pravnih reform, prispeval k privabljanju tujih in domačih naložb, še posebej naložbe v novo odprtih sektorjih, kot so telekomunikacije, bančništvo in zavarovanja (Mehchy in Doko 2010, 1). Poleg tega so spremembe potrošnje skupaj s prilagojenimi predpisi prinesle nove navade v sirske družine, kot je zaposlovanje domačih delavcev iz južne Azije, ki je trenutno ocenjueno na 75.000-100.000 zaposlenih. Takšen razvoj je dramatično povečal zaposlovanje tujih delavcev v Siriji (Mehchy in Doko 2010, 2).

Tudi socialno politični razvoj, gospodarska nihanja in visoka stopnja brezposelnosti so v Siriji igrali eno glavnih vlog pri določanju obsega in časa migracijskih tokov iz, preko in v Sirijo. Za Sirijo so značilni trije migracijski tokovi (Mehchy in Doko 2010, 2; MPC Team 2013, 1):

- Prvi zajema obdobje 19. stoletja, ko je zaradi slabih življenjskih razmer in obveznega služenja vojaškega roka, ki se je v tistem času izvajal v Otomanskem cesarstvu. Glavne destinacije, po katerih so Sirci posegali, so bile ZDA, Južna Amerika, Evropa in Avstralija.
- Drugo obdobje zajema čas med 1958 in 1970, ko so se pojavile emigracije predvsem sirske podjetnikov, kapitalistov in izobražencev, ki so se družinsko selili predvsem v Libanon, Zalivske države in Evropo. Z migracijami so se skušali izogniti izdanim togim predpisom socialističnega režima doma in bi imeli korist od cvetočih tržnih možnosti za delo v ciljnih državah.
- Tretje obdobje sirske emigracij sega v začetek 1990 leta, ko na tisoče Sircev odhaja na začasná dela v Libanon. Ta sirski priliv v Libanon se počasi oslabi

leta 2005 zaradi umora libanonskega predsednika vlade, kateremu je sledila politična nestabilnost države.

Ko govorimo o migracijah Sirije, moramo poleg emigracij vključiti tudi imigracije v državo. MPC (2013, 1) ugotavlja, da je bila Sirija vse do sirske krize leta 2011 najpomembnejša gostujoča država beguncev in notranje razseljenih oseb v regiji. Svoje imigrante je delila na begunce, delovne migrante in prehodne/transitne migrante. Največjo skupino so sestavljali begunci. Ti v državo pridejo iz preostalih arabskih držav, iz katerih bežijo zaradi vojn in v glavnem pred političnimi konflikti. Prvi veliki tok imigracij v Sirijo se zgodi v letu 1948, po arabsko-izraelski vojni, ko si na deset tisoče Palestincev zavetišče poišče v Siriji. Naslednji veliki tok imigracij v Sirijo se zgodi leta 1967, ko ta sprejme na deset tisoče beguncev, ki v državo pridejo iz izraelskih okupiranih območij. Zadnji veliki tok imigracij sproži invazija Iraka leta 2003, v kateri več kot milijon Iračanov vstopi v Sirijo z namenom tranzita ali pa trajne naselitve (Mehchy in Doko 2010, 2; MPC Team 2013, 1).

IOM migranta definira kot posameznika, ki prečka mednarodne meje z namenom zamenjave svoje države bivanja za obdobje vsaj treh mesecev. V Siriji poznamo dve kategoriji migrantov: (1) »emigrante«, ki so zapustili državo in se v bližnji prihodnosti nimajo namena vrniti domov in (2) »krožne migrante«, ki vključujejo posameznike, ki so Sirijo zapustili predvsem zaradi dela in so se po relativno kratkem obdobju vrnili. Obe kategoriji migrantov štejemo kot vir nacionalnega dohodka za Sirijo na podlagi denarnih nakazil, ki jih pošiljajo v domovino in za katere se zdi, da igrajo vse večjo vlogo v nacionalnem gospodarstvu (Mehchy in Doko 2010, 2).

Sirsko ministrstvo za izseljence je v letu 2010 sirska diasporo v tujini ocenilo na 15 milijonov. Seveda ta številka ni natančna ne točno definirana, saj je znano, da ima Sirija zelo nenatančne podatke o svojih emigracijah. Barrou (Mehchy in Doko 2010, 2) sirska diasporo od sredine 19. stoletja ocenjuje na nekje 9.8 milijonov. Število emigrantov pojasnjuje s sirske družinske odhodi, ki so Sirijo zapuščali pred letom 1922 in so šteli okoli 500.000 emigrantov, potem pa je z 2.5 % naraščanjem to število poskočilo na 4.180.444 v letu 2007. Število izseljencev med letoma 1922 in 2007 je ocenjeno na 4.208.138 in temelji na sedanjem številu prebivalstva Sirije s pomožno ocenjeno letno stopnjo migracij in izseljensko stopnjo rasti v ciljnih državah. Skupaj

je ta ocena enaka približno 9.8 milijona. Študija Svetovne banke je v letu 2010 ugotovila, da je emigracijska populacija predstavlja 4.2 % celotne populacije. To v praksi pomeni, da je celotno število emigrantov manjše od enega milijona (World Bank v Mehchy in Doko 2010, 2).

Destinacije migracij so različne glede na različna obdobja migracij. Tako so bile na primer leta 1960 in 1970 Zalivske države, Libija, Libanon in nekatere afriške države na vrhu seznama izbire sirskih emigrantov. Pozneje je začetek 20. stoletja beležil gromozanske nove destinacijske migracijske tokove v ZDA, Južno Ameriko, Evropo in staro destinacijske posege v Zalivske države, Libanon, Kanado in Avstralijo. Podatki Svetovne banke in Konzorcija za uporabne raziskave mednarodnih migracij (Consortium for Applied Research on International Migration – CARIM) navajajo, da je okoli 75 % sirskih emigrantov migriralo v Arabske države (Humphrey 1993, 4–5; Mehchy in Doko 2010, 3). Del notranje razseljenih sirskih migrantov naj bi iz Libanona svojo pot nadaljeval naprej v Jordan, od njih naj bi samo okoli 3.700 migrantov pridobilo delovna dovoljenja. Gre za domneve, saj trdnih dokazov o tem ne poseduje nihče (al Khouri v Edwards B. 2005, 11). Prva na seznamu evropskih držav je Švedska z 2.7 % gostujočih sirskih imigrantov (Aita 2010, 241).

Podatki iz statistik ciljnih držav (katere je zbrala OECD leta 2000) kažejo, da so sirski migrantje od 15 let starosti naprej skoraj enako porazdeljeni med tremi stopnjami izobrazbe: osnovnošolska raven izobraževanja in še ne zaključena srednješolska izobrazba (33 %), srednješolska in poklicna raven (32 %) in univerzitetna raven (30 %). Isti podatki kažejo, da je stopnja aktivnega prebivalstva med sirskimi emigranti, starimi 15 let in več, približno 55 % in da je stopnja brezposelnosti okoli 10 % (Winckler 1997, 116; Khawaja 2002, 62–69; Mehchy in Doko 2010, 3).

Edini uradni podatki o migracijah, ki jih Sirija ima, temeljijo na čistem letnem pretoku Sircev v in izven države. Ta podatek ne odraža migracijske stopnje, saj ne zajema mednarodno sprejete definicije imigranta niti ne zajema posameznikov, ki so zapustili Sirijo ob koncu leta in se vrnili v začetku naslednjega. Ob protislovnih ocenah sirskega prebivalstva v tujini in pomanjkanju informacij o njihovih socialno-ekonomskih značilnostih, se opozarja na potrebo po posodobitvi in verodostojnosti

uradnih podatkov, torej podatkov, ki bi temeljili na jasnih in znanstvenih metodologijah (Mehchy in Doko 2010, 3).

Ko analiziramo stanje migracij v Siriji pred državljansko vojno 2011, ne moremo mimo posebnih krožnih migracij. Krožne migracije se nanašajo na gibanje ljudi med dvema državama predsvem zaradi dela, kasneje pa se po končanem izteku dela v tujini migrant vrne domov. Ponavadi gre za začasna ali sezonska dela kot odziv na povečanje povpraševanja po delovni sili v državah gostiteljicah in visoki ponudbi delovne sile v državah izseljevanja. V tem primeru krožnih migracij je Sirija opredeljena kot država pošiljateljica, iz katere se na tisoče Sircev začasno emigrira v sosednje države, še posebej v Libanon. Krožne migracije med Sirijo in Libanonom so dolgoletne in njeni začetki segajo predvsem v povojno obdobje med leti 1990-2005. Gre za obdobje ukinitve vizumskih postopkov med državama, ki so znatno blažili prehode med obema poleg dejstva, da ni institucionaliziranih migracij, ki bi delavcem zagotavljale veliko fleksibilnost v smislu delovnih mest in vrst zaposlitev. Zopet nimamo natančnih podatkov o sirskih delavcih v Libanonu, a se ocene gibljejo med 300.000 in 500.000 emigranti med povojnim obdobjem, kar predstavlja 10-15% celotne sirske delovne sile (Infopro v Mehchy in Doko 2010, 3). Po podatkih baze InfoPro 75 % Sircev v Libanonu dela v gradbenem sektorju, 15 % je zaposlenih kot čistilcev in 10 % jih deluje kot potujočih trgovcev. Migracijska slika je seveda zelo odvisna od političnih pogojev in odnosov med dvema državama. Tako se je na primer po Haririjevem umoru in umiku sirskih enot iz Libanona leta 2005 ta številka drastično zmanjšala. Kljub temu je libanonsko Ministrstvo za delo poskušalo poskušalo institucionalizirati krožne migracije med Sirijo in Libanonom, vendar vse doslej še ni bilo izdanih nobenih uredb ali predpisov (prav tam). Pri krožnih migracijah gre predvsem za migracije ljudi z nizko izobrazbo. Študije ZN dokazujejo, da je poleg 35 % visoko izobraženih Sircev, ki so do leta 2000 emigrirali v OECD, zraven državo zapustilo še 31.2 % ljudi z dokončano srednjo šolo. Po podatkih Svetovne Banke je do leta 2010 zapustilo Sirijo kar 9.5 % ljudi z dokončanim doktoratom. »Beg možganov« iz Sirije je v resnici še večji. Nemčija beleži 18.000 sirskih imigrantov z doktorsko izobrazbo, medtem ko jih je v ZDA 6.000 (Aita 2010, 241).

Denarna nakazila razumemo kot kratkoročna zasebna nakazila migrantskih delavcev, ki prebivajo v državi gostiteljici več kot eno leto ne glede na njihov status priseljence, prejemnika v njihovi matični državi. Po navadi v Sirijo pošiljajo nakazila v majhnih in ilegalnih količinah in se porabijo za življenjske potrebščine ali pa se shranjujejo. Do leta 2006 je bil za Sirijo značilen večji pritok kot pa odtok denarnih nakazil. Po letu 2006 se situacija obrne predvsem zaradi tujih investicij in povečanega števila imigrantov v Siriji. Barrot (v Mehchy in Doko 2010, 3–4) je mnenja, da je nenadno povečanje priliva nakazil v državo po letu 2005 posledica selitve sirskega kapitala iz Libanona v Sirijo predvsem zaradi turbolentnih odnosov z Libanonom in rastočih naložb s strani izseljencev v Siriji, še posebej, ko so zasebne banke dosegle določeno stopnjo zrelosti in strokovnosti. Prav tako naj bi se trend pritoka denarnih prilivov povečeval med leti 2006-2008, kar bi moralo blagodejno vplivati na sirsko gospodarstvo, a se je že po letu 2009 znatno zmanjšal, kar je predvsem posledica svetovne finančne krize (Mehchy in Doko 2010, 4; Aita 2010, 242).

Nakazila sirskih emigrantov, ki jih iz držav Sveta za sodelovanje v zalivu (Gulf Cooperation Council – GCC) pošiljajo domov (predvsem iz Savdske Arabije), predstavljajo največji delež vseh nakazil. Znesek nakazil iz arabskih držav, poslanih v Sirijo, je v letu 2010 znašal 555.8 milijonov USD, kar predstavlja okoli 40 % celotnega priliva nakazil. Poleg uradnih poti sirski prenos nakazil poteka tudi prek ilegalnih poteh (zunaj bančnega sistema in prenosa denarja). Po podatkih Centralne Banke Sirije je bila tako med leti 2000-2006 vrednost ilegalnih prilivov nakazil ocenjena med 512 in 769 milijonov USD (Mehchy in Doko 2010, 5; Aita 2010, 242).

Kljub temu da je Sirija država, ki je znana po velikih tokih emigracij, pa so jo spreminjajoče se razmere družbeno političnega okolja na Bližnjem vzhodu v odnosu na pan-arabske politike naredile za eno najpomembnejših držav sprejemnic imigrantov v regiji. Kot smo že omenili, se ti imigrantje lahko razdelijo na begunce (ti tvorijo 90 % vseh imigrantov v Siriji), ki so bili prisiljeni zapustiti svoje domove, delavce (v Sirijo pridejo po službene priložnosti) in ne nazadnje prehodne ali tranzitne migrante, ki v Sirijo pridejo za kratek čas z namenom prestopa v drugo državo (legalno ali ilegalno). Ni zanemarljiv podatek, da se je povprečna letna stopnja migracijske populacije povečala s 3.4 % med letoma 1990 in 2000 na 13.9 % med obdobjem 2001 do 2010, v povprečju približno za 11 %. Močan porast v zadnjem

desetletju (pred sirsko državljansko vojno) je predvsem posledica toka imigracij iraških beguncev (Mehchy in Doko 2010, 5).

Sirija je sprejela mednarodno opredelitev beguncev, opredeljeno v Konvenciji ZN o beguncih iz leta 1951 (1967 protokol) in Konvencijo OAU iz leta 1969. Do leta 2010 je skupno število beguncev štelo približno 1.232 milijonov beguncev z dodatnimi 300.000 osebami brez državljanstva. Glede na državo porekla so begunci v Siriji (Mehchy in Doko 2010, 5):

- Palestinci: Večina palestinskih beguncev je prišla iz različnih predelov Palestine v Sirijo po okupaciji Izraela v letu 1948. Dodatni begunci prispejo v letu 1967, število beguncev v Siriji pa se še znatno poveča leta 1970 zaradi vojaške kampanje v Jordanu v tem času. Dodaten tok migracij v državo je povzročil ponoven prihod palestinskih beguncev po izraelski invaziji na Libanon leta 1982. Uradni podatki UNRWA kažejo, da je bilo v Siriji do leta 2009 uradno 472.000 registriranih beguncev. Palestinci živijo v UNRWA taboriščih, katerih konstrukcija je zelo preprosta. Hiške so grajene iz surovega blata ali kartonskih in slabih betonskih blokov. UNRWA je zadolžena za odstranjevanje odpadnih voda, trdih odpadkov in za nadzor nad napadi. Sirska vlada jim zagotavlja osnovne storitve v taboriščih, kjer pa oskrba z vodo ni konstantna, ulice pogosto niso tlakovane, kanalizacija ni urejena (Shafie 2003, 2). Okoli 26 % palestinskih družin živi pod pragom revščine, medtem ko 22 % palestinskih migrantov v Siriji živi na samem pragu revščine. Ob tem 29.643 registriranih imigrantov pri UNRWA živi v težkih življenjskih razmerah (prav tam). Palestinski begunci se lahko po vseh delih Sirije prosto gibljejo, saj jim je dodeljena potna listina, ki velja za obdobje šestih let, kot veljajo tudi sirski potni listi, obenem pa je v skladu z 20. členom Zakona 1311 imetniku listine omogočeno, da se vrne v Sirijo brez vizuma. V skladu s sirsko zakonodajo palestinski begunci ne potrebujejo delovnega dovoljenja in so lahko zaposleni tudi v vladi. Nimajo lastninskih zemljiških pravic, vsakemu posamezniku pa je dovoljeno posedovati eno hišo (Mehchy in Doko 2010, 5–6). Izobraženim Palestincem je omogočena zaposlitev v zdravstvu in izobraževalnem sistemu, medtem ko je mladim omogočeno šolanje v sirskih šolah. Lahko se izobražujejo tudi na sirskih univerzah in imajo v izobraževalnem sistemu iste pravice kot državljani Sirije (Brand v Shafie 2003, 4). Sirija je v sodelovanju z

Palestinskim rdečim polmesečem (Palestine Red Crescent Society – PRCS) postavila tudi taborišče Yarmouk v Damasku. Ta oskrbuje osem zasebnih zdravstvenih centrov, tri ambulante, tri bolnišnice, kjer nudi pomoč tako registriranim kot neregistriranim Palestincem in Sircem, ki so si nezmožni privoščiti osnovno zdravstveno zavarovanje. PRSC pomaga palestinskim imigrantom v Siriji priti do služb in poklicno usposablja ženske (PRCS Syria Branch v Shafie 2003, 5).

- Iračani: Od leta 2003 naprej in po ameriški invaziji na Irak je Sirija postala primarna destinacija za iraške begunce, odkar je s sirskimi predpisi določeno, da slednji ne potrebujejo vize za vstop v državo. Okoli 60 % teh beguncev je v Sirijo vstopilo med leti 2005 in 2007. Vrnec iraških imigracij v Sirijo je bil dosežen leta 2007, ko je v državo prispelo 1.2 milijona individualnih beguncev. Po uradnih podatkih UNHCR se je to število zmanjšalo na 750.000 beguncev v letu 2010, od katerih je le še 167.000 beguncev prejelo pomoč s strani UNHCR. Iraški begunci se morajo registrirati pri UNHCR, od katerega Rdeči polmeseč prejema denarno pomoč, ki pa ne zadostuje za vse begunce. Iraškim beguncem je zagotovljena najbolj osnovna zdravstvena pomoč in nadaljevanje samo osnovne izobrazbe (Khalidi in drugi 2007, 31). Zaradi onemogočanja šolanja otrok se le-ti kmalu zaposlijo v restavracijah, trgovinah in v gradbeništvu (s temi dohodki preživljajo celotno družino) in tako vstopajo na trg otroške delovne sile (Khalidi in drugi 2007, 33). Do leta 2011 se je zaradi izboljšanja socialno-političnega in gospodarskega okolja v Iraku število beguncev znižalo na skupno 260.000 beguncev. Do leta 2007 je bil Iračanom dovoljen vstop v Sirijo brez vize. Kljub temu je oktobra 2007 sirska vlada uzakonila nujno potrebno pridobitev vize za vstop Iračanov v Sirijo, katero bi slednji pridobili v sirski ambasadi v Bagdadu. Sirija je namreč ustražovala, da bi iraški begunci v Siriji širili islamizem, ki bi za seboj prinesel razširitev sektaškega konflikta iz iraških na sirsko tla (Ferris 2007, 15). Iračanom brez vize torej vstop v državo ni več dovoljen. Sirski režim politični razvoj iraške kurdske populacije vidi kot še eno nevarnost lastnemu sistemu. Posledično jih obravnava kot peto kolo in jim omejuje pravice (Ferris 2007, 16). Iraškim beguncem v Siriji ni dovoljeno delati ali odpreti svojih lastnih podjetij. V celoti so odvisni od zunanje denarne pomoči, vključujoče prihranke, denarna nakazila in humanitarno pomoč, medtem ko njihovi

prihranki hitro poidejo, saj postajajo življenjski stroški v Siriji vse večji. Ta položaj je večje število beguncev prisilil k temu, da so začeli iskati zaposlitev v neformalnem sektorju, vključujoč ilegalna delovna mesta (Mehchy in Doko 2010, 6). Takšen položaj je privedel do tega, da so se v nekaterih primerih vsi člani družine začeli ukvarjati s prostitucijo ali pa so v to silili svoje hčerke. Posledično se je kar za 20 % tudi povišala stopnja nasija v predelih, kjer so nastanjeni iraški begunci (Miqdad 2007). Ponekod so se začela tudi odkrita podpihovanja ovraštva lokalnega sirskega prebivalstva nad iraškimi imigranti (Lischer K. 2008, 107).

- Ostali: Po podatkih UNHCR je Sirija do leta 2010 gostila 10.000 beguncev in prosilcev azila iz drugih držav in ne Palestine in Iraka. Ti begunci so v Sirijo prišli večinoma iz Afganistana, islamske republike Irana, Somalije in Sudana. Poleg tega Sirija gosti še 300.000 Kurdiv, ki nimajo državljanstva in kot taki brez temeljnih državljanskih pravic v Siriji bivajo že od leta 1962 (Mehchy in Doko 2010, 6).

Po prehodu na socialno tržno gospodarstvo in glede na potrošniške spremembe, ki so se pojavile med nekaterimi sorskimi družinami, se je število tujih delavcev v zadnjih desetih letih znatno povečalo. Te delavce razvrščamo na (Mehchy in Doko 2010, 6–7):

- visoko usposobljene delavce: pojav te kategorije je zapolnil vrzeli med povpraševanjem trga delovne sile po visoko kvalificiranih delavcih na razvijajočih se področjih in relativno šibko lokalno ponudbo v številnih sektorjih, kot so bančništvo, zavarovalništvo in naložbe. Beleženje zaposlitev takšnih imigrantov se je začelo leta 2010, ko je Ministrstvo za socialne zadeve in delo (Ministry of Social Affairs and Labor – MOSAL) izdalo delovno zakonodajo št. 17, v kateri je določeno, da morajo tuji delavci opraviti registracijo in istočasno izpolnjevati več pogojev za delo v Siriji. Ti pogoji so zahtevali, da morajo ti delavci posedovati strokovno znanje, katerega Sirija ne more dobiti od svojih državljanov, saj ga ti ne posedujejo in morajo v relativno kratkem času izuriti in naučiti vseh znanj tudi sirske delavce. Uradne statistike, ki jih je objavil MOSAL kažejo, da je bilo do junija 2010 registriranih 995 zaposlenih tujih strokovnjakov. Poleg tega je v Siriji še

veliko število neregistriranih delujočih strokovnjakov, ki delujejo v različnih sektorjih in tam bivajo že več kot eno leto. Pomembno je poudariti, da obstajajo nekateri pomembni dokazi, ki kažejo na prisotnost visoko kvalificiranih tehnoloških strokovnjakov predvsem iz Rusije, ki imajo s svojimi družinami v Siriji urejeno stalno prebivališče in tu živijo že relativno dolgo obdobje. Nimamo uradnih podatkov, a več časopisnih medijev poroča o tem, da gre za približno 5.000-7.500 posameznikov.

- zaposleni v gospodinjstvih: v letu 2001 je Sirija legalizirala zaposlovanje tujih državljanov kot hišnih pomočnikov in od takrat se je povpraševanje in imigracija teh delavcev v Sirijo drastično povečala. Do leta 2010 je v Sirijo imigriralo med 75.000-100.000 tujih hišnih pomočnic in pomočnikov predvsem iz Indonezije, Filipinov in Etiopije. V letu 2006 je MOSAL legaliziral agencije za delo, ki so novačile tuje migrante za hišne delavce v Sirijo, in z odlokom št. 81 določil pogoje, pod katerimi morajo te agencije delovati.

Zadnji del problema migracij, ki zadeva Sirijo, predstavljajo prehodni oziroma tranzitni migrantje. Ti bivajo v Siriji začasno z namenom nadaljnjega imigriranja v neko drugo državo, ki pa ni prvotno država njihovega porekla. V tem kontekstu Sirija loči dve vrsti imigrantov: (1) posameznike, ki v Sirijo vstopijo ilegalno in se nameravajo ali pa so se prisiljeni preseliti v drugo državo (to vključuje tudi trgovanje z ljudmi) in (2) begunce, pretežno Iračane, ki čakajo na emigracijo v EU, ZDA, ali Kanado. Direktorat za priseljevanje Ministrstva za notranje zadeve v Siriji ocenjuje, da je od iraške vojne naprej težko ocenjevati in meriti ilegalno priseljevanje v Sirijo (Mehchy in Doko 2010, 7). Uradni podatki ilegalnih migracij pred letom 2004 navajajo, da je leta 2003 v državo vstopilo 261 posameznih ilegalnih migrantov. Sirija prav tako ne operira z uradnimi podatki o žrtvah trgovanja z ljudmi, je pa državna zakonodaja do leta 2010 izdala odlok o boju proti tej trgovini.

V okviru begunskih imigrantov v Siriji je UNHCR 33.000 Iračanom med leti 2007-2009 že zagotovil ponovno naselitev, medtem ko na to čaka še 32.000 neregistriranih iraških beguncev v Siriji, ki so upravičeni do te trajne rešitve (prav tam).

4.3 Vloga migrantov v sirijski državljanski vojni

Povsem očitno je, kako so emigracije iz Sirije delno blažilno vplivale na njeno gospodarstvo. V celoti jim je to seveda preprečil avtoritarni režim, ki je denarna nakazila izkoristil le v korist državnega razreda. Da bi lahko razumeli sirsko izjemo v nizu arabske pomladi, smo v ta namen analizirali tudi problem imigracij (Palestincev, Iračanov in v manjšem deležu pripadnikov drugih držav) v Sirijo. Z izpopolnjeno sliko prisotnih sirskih imigrantov v državi pred vojno in tistimi, ki so to postali prisilno zaradi izbruha nemirov, na tem mestu nadaljujemo analizo sirskega konflikta skozi luč migrantov, ki jih je producerala sama vojna.

IOM ocenjuje, da je državljanska vojna v Siriji najprej udarila po imigrantskih delavcih, ki jih je bilo do začetka vojne med 120.000-150.000. Med njimi jih je bilo 15.000 nujno potrebnih evakuacije že pred vojno, saj so bili že takrat podvrženi večjim stopnjam zlorabe. Najbolj ogroženi so bili tisti, ki so v Sirijo vstopili ilegalno in jim jo je bilo zato po izbruhu vojne skorajda nemogoče zapustiti. Takšnih je bilo okoli 700.000, s pomočjo mednarodne skupnosti pa je do avgusta 2013 uspelo državo zapustiti le 650-im. Poleg tega je divjajoča vojna v Siriji zelo prizadela tudi palestinske in iraške begunce. Januarja 2011 je bilo v Siriji pri UNHCR registriranih 500.000 palestinskih beguncev, od katerih jih je približno 30 % bivalo v taboriščih. UNRWA ocenjuje, da je bila do konca avgusta 2013 približno polovica registriranih notranje razseljena v Siriji ali v sosednjih državah (Ferris in drugi 2013, 10). Od 235.000 razseljenih znotraj Sirije, jih je skoraj 200.000 iskalo zavetišča v Damasku. UNRWA poroča, da so bila vsa palestinska taborišča v krizi poškodovana in da palestinska civilna zaščita ter nevtralnost nista bili več spoštovani. Uničevanje njihovih domov, taborišč, nasilje, nezmerni življenjski pogoji, usahnjeni prihranki in pomanjkanje pomoči so jih prisilili k poskusu zapustitve države, v kateri divja vojna. Večina palestinskih beguncev je imela v Siriji status notranje razseljenih oseb in zato so bili ob poskusu prečkanja meje in iskanju zavetja v sosednjih državah na meji ustavljeni in poslani nazaj domov. Avgusta 2013 je libanonski parlament na meji postavil več kot 200 ovir in sirskim Palestincem onemogočil vstop v Libanon (Ferris in drugi 2013, 11). Veliko manj informacij je dostopnih o iraških beguncih. Po začetku krize v Siriji, torej do maja 2011, je bilo v Siriji registriranih 127.000 iraških beguncev. Realno je številka mnogo večja (1-1.5 milijona), saj je znano, da se večina

Iračanov pri sirskih oblasteh sploh ni registrirala. V tem primeru se je večina Iračanov zaradi krize vrnila nazaj domov v Irak. Do julija 2012 se je ob postopnem naraščanju konflikta število vrnitev domov povečalo. V obdobju samo devetih dni je Sirijo zapustilo okoli 20.000 sirsko-iraških beguncev (Ferris in drugi 2013, 11). Poleg tega se je ob vstaji prebudila tudi sirska kurdska populacija, ki živi v bližini turško-iraške meje, pa tudi v večjih sirskih mestih. Kurdski borci se tako v okviru Sirsko-kurdske demokratične unije (The Democratic Union Party – PYD) in Kurdske delavske stranke (The Kurdistan Workers – PKK) borijo za svoje pravice. Dosegli so celo nadzor nad nekaterimi mesti, tudi za to populacijo pa je značilna velika stopnja prisiljenih migracij in notranje razseljenosti (Ferris in drugi 2013, 18).

Od marca 2011 se je število notranje razseljenih Sircev neznatno povečalo. Veliko razpršenost in notranje premike migrantov v državi povzročijo nediskriminirani napadi na civilno prebivalstvo in nenehno bombardiranje. Veliko sirskih beguncev je iz sosednjih držav poročalo, da so zbežali predvsem zaradi neposrednih napadov in strahu pred tem, da bi bili tarča vojaške akcije. Poleg tega je zapuščanje države povzročilo tudi nenehno kršenje človekovih pravic, predvsem strah pred povečano stopnjo sektaškega konflikta in spolnim nasiljem. Med notranje razseljenimi osebami je velik motiv bega iz države povzročal tudi strah pred posilstvi. CoI poroča, da je vlada povzročala prisilne migracije in notranjo razseljenost skupaj z bombardiranjem civilnih lokacij, zločini proti človeštvu in vojnimi zločini (Ferris in drugi 2013, 11). Ljudje se niso izseljevali samo zaradi neposrednih spopadov in nasilja, ampak tudi zaradi nemogočih življenjskih razmer. Ko ljudje izgubijo svoje službe in si ne morejo več privoščiti osnovnih življenjskih potrebščin, se migrirajo v države, kjer so boljši pogoji za življenje. Sprva se selijo znotraj države, kasneje pa prek meja. Vpliv državljanske vojne na življenje v Siriji je težko oceniti. Uradna poročila agencij ZN govorijo o mračni sliki posledic vojne ob upoštevanju samo tistih podatkov, ki nam podajajo samo delni pogled na situacijo zaradi omejitev zbiranja informacij sredi trajajočega konflikta. Uničevanje javnih storitev in infrastrukture ter paraliziranje osnovnih storitev, kot so sanacija, elektrika, gorivo, izobraževanje in zdravstvena oskrba, je povzročilo moteno delovanje življenja na vseh ravneh (Ferris in drugi 2013, 12). Nasilje, devalvacija sirske valute, prirejanje brezposelnosti, zmanjšanje proizvodnje žit in reja živinoreje povzročajo motnjo oskrbe s prehrano in posledično zvišanje cen hrane, kar povzroča negotovost preskrbe s hrano v državi. Po podatkih

Svetovnega programa za hrano (World Food Programme – WFP) se od izbruha konflikta 2011 dalje medletna inflacija zvišuje za 50 %, cene hrane se zvišujejo za 300 % in več, kot je zabeleženo v mestih Al Hassakeh, Hama in Aleppo (WFP v Ferris in drugi 2013, 13). To je znatno vplivalo na prehranske razmere za otroke mlajše od petih let in druge ranljive skupine, kot so doječe matere (Save the Children v Ferris in drugi 2013, 13). Mednarodne agencije so ukrepale s svojimi programi pomoči, vendar so njihov trud ovirale varnostne razmere na terenu. V juliju 2013 je bil WFP prisiljen zmanjšati število zagotavljanja svojih obrokov zaradi nezadostnega financiranja in je tako namesto načrtovanim 3 milijonom beguncev hrano nudil le še 2.4 milijonom na mesec. To je jasen znak vpliva vojne na stanje ljudi (WFP v Ferris in drugi 2013, 13). Do konca leta je WFP želel nahraniti še vsaj 6.5 milijonov Sircev, vključno s 4 milijoni ljudi znotraj Sirije in 2.5 milijona beguncev v sosednjih državah (WFP v Ferris in drugi 2013, 13).

Odkar se je začela kriza, se je državni BDP zmanjšal za 40-60 %, kar 50 % populacije pa je izgubilo svojo službo. Tistim, ki še imajo službo, pa je onemogočen dostop do dela zaradi nevarnosti na ulicah in velikega števila kontrolnih točk. Javni sektor, ki je zaposloval 30 % državne delovne sile, je bil manj prizadet, zato so bile njihove plače še toliko bolj pomembne za gospodarstvo. Zaradi motenj povezave z internetom in škode na bankomatih banke pogosto niso mogle zagotoviti storitev za svoje stranke ali izvesti izplačila plač delavcem prek teh bank (Syria Needs Analysis Project v Ferris in drugi 2013, 13).

Zdravstveno varstvo, nekoč močan sektor v Siriji, se je poslabšalo zaradi konflikta in velikega toka migracij. Zdravstveni delavci in zdravstveni objekti so bili kot »vojna taktika« tarča obeh strani konflikta, zato se je v nekaterih območjih zdravstvo »preselilo« v podzemne prikrita zasilna lokacije (UN Human Rights Council v Ferris in drugi 2013, 13). Veliko sirskih zdravnikov in ostalega medicinskega osebja je ali zapustilo državo, postalo notranje razseljenih, umrlo v spopadih, bilo aretirani, zaprtih ali pa so bili umorjeni s strani režima, saj jih je ta obravnaval kot sovražnike, ki so oskrbovali ranjence v državljanski vojni (Government of the Syrian Arab Republic in OCHA v Ferris in drugi 2013, 13). V Aleppu je število zdravnikov menda upadlo z 2.000 na približno 35-100, delali so na frontnih črtah ali v njihovi bližini in kar polovica od dvanajstih državnih bolnišnic so prenehale delovati. Do junija 2013 je

bilo vsaj 57 % javnih bolnišnic poškodovanih in večina državnih reševalnih avtomobilov ni bilo več delujočih (Government of the Syrian Arab Republic in OCHA v Ferris in drugi 2013, 14). Lokalna proizvodnja zdravil se je zmanjšala za 90 % in krvne banke so bile poškodovane ali ogrožene (Macfarquhar in Droubi v Ferris in drugi 2013, 14). Obstaja bojazen, da bi okvara sistema za oskrbo z vodo posledično povečala tveganje poslabšanja zdravja in nizke pokritosti imunizacije ter povečevanje prekinitve sanacije. Poleg tega je prišlo do izbruha nalezljivih bolezni, kot sta kožna lišmanioza in trebušni tifus (OCHA v Ferris in drugi 2013, 14). Na nekaterih področjih je bila stopnja rojevanja s pomočjo carskega reza za kar 3-5 krat višja kot v normalnih razmerah, saj so se ženske bale, da zaradi cestnih zapor in konflikta ne bodo uspele pravočasno priti v bolnišnico (SNAP v Ferris in drugi 2013, 14). Tistim, ki imajo kronične bolezni, kot so diabetes in bolezni srca, je bil otežen dostop do potrebnih zdravil in zdravstvene nege (Waldman v Ferris in drugi 2013, 14).

Razpoložljivost vode na prebivalca v Siriji se je pred začetkom konflikta zmanjšala za eno tretjino. Večina sistemov v državi z javnimi vodami bodisi ni bila funkcionalna ali pa so bila predmet večjih motenj pri storitvah. Pomanjkanje kemikalij za čiščenje vode, kot je klor, povečuje raven odvajanja neprečiščenih odpadnih voda, ne kontaminira podtalnice in površinske vode in vpliva na razpoložljivost pitne vode. Po ocenah vlade je bilo poškodovanih 35 % čistilnih naprav v državi (SNAP v Ferris in drugi 2013, 14).

Z vidika direktnih in nedirektnih vplivov konflikta, je na milijone Sircev zapustilo svoje domove v iskanju varnosti ter preživetja in se v iskanju varnosti selilo še naprej. Razseljenost v Siriji kot tudi drugod je dinamičen proces. Ljudje se domov vračajo, da bi preverili svojo lastnino in sorodnike, s sorodniki migrirajo na lokacije, ki veljajo za bolj varne in se potem zopet selijo, ko uvidijo, da tudi poslednja lokacija zavetišča ni več varna. Tako je Ministrstvo za zunanje zadeve Jordana dejalo, da je Jordan država, ki je običajno četrta postaja sirskih beguncev. Pred tem naj bi bili Sirci vsaj 3-krat razseljeni znotraj Sirije (Fargues in Fandrich 2012b, 11; Ferris v Ferris 2013, 15).

Za tiste razseljene znotraj Sirije zavetišče pomeni takojšen in resen problem. Velika večina razseljenih oseb (85 %) je ostala pri sorodnikih ali prijateljih ali najela nastanitvene objekte v skupnostih, kamor so prišli (UN General Assembly v Ferris in

drugi 2013, 15). V primerih, ko zmanjka sredstev ali ko notranje razseljene osebe nimajo sorodnikov ali prijateljev, pri katerih bi ostali, ti iščejo alternativne namestitve. Notranje razseljene osebe, ki živijo v začasnih zbirnih centrih, živijo v prenatrpanih pogojih in pomanjkanju dostopa do čiste vode, električne energije in ravnanju z odpadki (prav tam). Ta skupina v kolektivnih zavetiščih se sooča z največjimi tveganji. Glede na pomanjkanje sistematičnih informacij o notranje razseljenih osebah in njihovi razpršenosti v skupnosti je težko oblikovati sklepe o skupini, ki je še posebej ranljiva (Ferris in drugi 2013, 15).

V primerjavi z begunci so razseljeni znotraj Sirije verjetno bolj ranljiva skupina (saj so bližje konfliktu), za njih je manj verjetno, da bodo pravilno všteti v statistiko, imajo verjetno manjši dostop do mednarodne pomoči in so verjetno bolj ranljivi kot skupine, ki so emigrirale iz države. Tako na primer starejši ljudje težje potujejo. Medtem ko starejši od 65 let tvorijo 6 % delež predvojne populacije, jih je samo 6 % registriranih kot begunci (SRRR v Ferris in drugi 2013, 15).

Notranje razseljene osebe se soočajo z resnimi potrebami zaščite, povezanimi s trenutnim navzkrižnim konfliktom. Družine so ločene, obstaja velika stopnja tveganja spolnega nasilja in otroških doživetij travme. Tako notranje razseljene osebe ženskega spola in begunke poročajo o domačem nasilju in pritiski, naj sprejmejo negativne odločitve, ko sta prostitucija in zgodnje poroke (Global Protection Cluster v Ferris in drugi 2013, 15). NRO, ki živijo v zasilnih taboriščih v bližini turške meje, so bile napadene. Širjenje orožja malega kalibra in razširjenost poročanja o prisotnosti min in neeksploziranih ubojnih sredstev je predstavljalo še posebej veliko nevarnost za otroke. V Siriji so se otroci uporabljali kot živi ščit in so se pridruževali vojski zlasti na strani oboroženih opozicijskih skupin medtem, ko so bili v Libanonu nekateri vpleteni neposredno v oborožene spopade (UN General Assembly v Ferris in drugi 2013, 15). Obstajo bojazni, da NRO ne bodo registrirale svojih novorojenčkov zaradi razseljenosti, motenj v registracijskem sistemu in strahu pred tem, da bodo definirani kot taki, da prihajajo s strani anti-vladnih skupnosti v primeru registriranja na njihovem mestu preseljevanja. NRO se srečujejo tudi s tveganji zaščite zaradi izgube socialnih mrež, ki lahko ljudi v konfliktih zaščitijo z zagotavljanjem zaupanja koristnih napotkov o varnostnih vprašanjih (Ferris in drugi 2013, 15–16). Večina notranje razseljenih otrok se zaradi pomanjkanja varnosti in finančne podpore ne

more šolati. Starši so zaradi pomanjkanja sredstev za oskrbo ali prevoza nezmožni pošiljati otroke v šolo (UN General Assembly v Ferris in drugi 2013, 16). Kar 20 % od vseh 22.000 sirskih šol ne deluje, saj so poškodovane ali pa služijo kot zavetišče NRO (prav tam). Večino so jih okupirali tudi obe stranki v krizi. Analize kažejo, da je bilo le 43 % šol v sedmih pokrajinah funkcionalnih in so se uporabljale v izobraževalne namene (J-RANS II v Ferris in drugi 2013, 16). Neuradna poročila kažejo, da je skoraj polovica vseh notranje razseljenih otrok prekinila šolanje, nekateri otroci pa so izgubili že dve leti izobraževanja. Govorimo o tako imenovani »izgubljeni generaciji«. Ob tem se zapostavljajo tudi psihološke potrebe otrok, ki se zaradi nasilja in neobičajnih razmer znajdejo v primežu nenehnega nenadzorovanega joka. Zaradi sistematičnega posiljevanja se uradne državne vojske in opozicijske Sirske osvobodilne vojske srečujejo s problemom mladoletnih nosečnic, deklet starih med 14-15 let (Kawakibi 2013, 5).

Zagotavljanje mednarodne humanitarne pomoči NRO znotraj Sirije je bilo še posebej težavno. ZN, ICRC in NVO so delovale v sodelovanju s Sirsko-arabskim rdečim polmesecom (Syrian Arab Red Crescent – SARC), ustanovili so humanitarna vozlišča v Homsu in Tartousu. Prišlo je tudi do navzkrižne linije konvojev na območjih, ki so bili prej nedostopni. V povezavi z varnostjo so ovire dostopa vključevale aktivne spopade in vojaške operacije, zaprtje glavnih dovoznih poti ter formalnih in neformalnih kontrolnih točk. V že štiri leta trajajoči sirski krizi je bilo ubitih, poškodovanih in napadenih večje število humanitarnih delavcev in uslužbencev ZN, obenem pa so se povečevali tudi napadi na blago in naprave ZN, vključno z njihovimi vozili (Amos v Ferris in drugi 2013, 16). WPF en mesec ni mogel dostopati do svojih skladišč v Damasku zaradi oboroženih spopadov na tem območju. Poročila kažejo, da mnogi humanitarni delavci ne morejo priti do pisarn in so včasih v njih ujeti v eksplozijah in streljanju. Zloraba pomoči z opozicijske in vladne strani je bila pogost pojav. Dvajset vozil UNRWA je bilo ukradenih in je bilo vse do konca julija 2013 še vedno pogrešanih (SNAP v Ferris in drugi 2013, 17).

Za konflikt v Siriji je značilna tudi visoka stopnja birokratskih ovir. Vlada je skrbno in zelo počasi odobrvala seznam NVO in mednarodnih nevladnih organizacij (MNVO), ki bi delovale v državi. Humanitarni delavci poročajo tudi o vizumskih omejitvah za osebje ZN in NVO, omejitvah pri uvozu opreme in vozil, pretiranimi

upravnimi postopki za humanitarne misije in posebne omejitve glede dobave medicinske opreme ter zalog na opozicijsko nadzorovana območja (Amos v Ferris in drugi 2013, 17). Junija 2013 je v prizadevanju kaznovanja čezmejnih dejavnosti sirska vlada razglasila nov zakon, ki je predvideval zaporno in denarno kazen v višini 50.000 dolarjev za vsakogar, ki bi v državo vstopil nezakonito (SNAP v Ferris in drugi 2013, 17).

Ena od taktik sirske vojne je bila nenehno obleganje mest, kot sta na primer Aleppo in Homs, zaradi česar sta mesti dobili samo malo ali pa sploh nič pomoči. Pozicijska in vladna stran sta na ta način odrezali dele in mesta od preostalih pokrajin (SNAP v Ferris in drugi 2013, 17). V skadu s tem je humanitarna pomoč šibka zaradi omejene dostopnosti goriva, poškodovane infrastrukture in pomanjkanja voznikov ter transportnih podjetij, ki bi želeli delovati na nekaterih območjih države. Kar 79 % podokrožij je poročalo o težavah dostopa do humanitarne pomoči, zato poskušajo za humanitarne akterje in prizadeto populacijo najti nove rešitve lažjega dostopanja. Analiza govori tudi o tem, da so tisti, ki se nahajajo ob meji s Turčijo, deležni večje pomoči kot ostali (prav tam). To kaže na skupni paradoks humanitarne pomoči, saj se tisti, ki so najbolj potrebni pomoči, nahajajo na območjih, do katerih je najtežje dostopati. Nenazadnje je sposobnost zagotavljanja pomoči razseljenim osebam v Siriji povezana tudi s finančnimi omejitvami. Do sredine avgusta 2013 je bilo za pomoč Sircem potrebnih 1.41 milijarde dolarjev, od katerih je bilo v okviru Načrta za odziv za humanitarno pomoč za Sirijo (Syrian Humanitarian Assistance Responce Plan – SHARP) zagotovljenih samo 48 % tega zneska (Financial Tracking Service v Ferris in drugi 2013, 17). WFP je po zmanjševanju razdeljevanja števila obrokov v mesecu juliju 2013 zaradi pomanjkanja finančnih sredstev z delitvijo malic prenehal v sredini avgusta 2013. Kljub temu razdeljevanje hrane ni bilo povsem prekinjeno, a cilj, da bi nahranili tri milijone ljudi mesečno, tudi ni bil dosežen. WFP je uspel nahraniti le še 600.000 lačnih ust (WFP v Ferris in drugi 2013, 17).

5 MIGRACIJE V REGIJI

Od leta 2011 in predvsem od sredine 2012 je bil migracijski tok beguncev iz Sirije v sosednje države množičen in obenem hiter. V obdobju 18 mesecev je število

beguncev naraslo iz 40.000 v marcu 2012 na 2 milijona v septembru 2013. To število zajema samo uradno registrirane begunce in tiste, ki uradno še čakajo na registracijo. Poleg teh ne smemo pozabiti tistih Sircev, ki v sosednjih držav živijo kot begunci že daljše obdobje, ilegalne sirske migrante v sosednjih državah, ki delujejo brez dokumentacije in ki se pri oblasteh niso registrirali (Ferris in drugi 2013, 20). V Turčiji in Libanonu se tako državni uradniki sklicujejo na pol milijona Sircev, ki čakajo na postopek registracije, medtem ko je veliko število Sircev že v registracijskem postopku. Medtem ko je veliki tok migracij Sircev v Libanon potekal nezakonito, so ti v primeru Turčije v državo vstopili povsem legalno na podlagi svojih potnih listin (Sirci za vstop v Turčijo ne potrebujejo vizuma), a so vseeno nekateri med njimi prekoračili dovoljeno dobo bivanja (prav tam).

Tabela 5.1: Število prebivalstva glede na oceno številke sirskih beguncev

Gostujoča država	Celotna nacionalna populacija (v milijonih)	Število registriranih beguncev	Število čakajočih na registracijo
Libanon	4.1	636.000	103.823
Turčija	80.7	450.584	13.301
Egipt	85.3	99.712	17.758
Jordan	6.5	492.526	24.150
Irak	31.8	200.000	24.734

Vir: Ferris in drugi (2013, 21).

Sedanji premik sirskih beguncev poleg prejšnjih migracijskih tokov palestinskih in iraških beguncev sodi v sam vrh, kot lahko vidimo v spodnji tabeli (Tabela 5.2). Odziv na sedanje pritoke Sircev je v Jordaniji in Libanonu definiran na podlagi izkušenj z minulimi palestinskimi migracijskimi tokovi. Tako v Jordaniji kot v Libanonu so državni uradniki pazljivi z definiranjem prisotnosti beguncev in se izogibajo vsem prizadevanjem in programom, da bi sirski imigranti v njihovi državi ostali za stalno. Tako sta na primer libanonska in jordanska oblast prepovedali vse programe preživljanja in usposabljanja, v primeru Libanona pa celo izgradnjo trajnih taborišč (Ferris in drugi 2013, 21).

Tabela 5.2: Palestinski in iraški begunci po državah gostiteljicah do leta 2013

Država	Število iraških beguncev (od decembra 2012)	Število palestinskih beguncev(od januarja 2013)	Število razseljenih palestinskih beguncev (od marca 2013)
Irak	/	11.740	neznano
Sirija	62.700	499.189	235.000 (avgust 2013)
Jordan	63.000	2,034.641	4.794
Turčija	9.500	neznano	neznano
Libanon	6.500	33.500	33.500
Egipt	5.700	neznano	neznano

Vir: Ferris in drugi (2013, 22).

Več kot 90 % beguncev, ki zapuščajo Sirijo in odhajajo v sosednje države, se je identificiralo za sunitske muslimane z le nekaj manjšimi registriranimi verskimi manjšinami pri UNHCR. Predvsem v Libanonu je nekaj verskih manjšin, predvsem kristjanov, ki so vstopili v državo, a se zaradi strahu pred vplivom sunitsih beguncev ali pa strahu pred režimom kot taki niso registrirali. Pred registracijo ustrahujejo tudi zaradi morebitnih prisilnih vračanj domov, kjer bi jih režim obravnaval kot izdajalce, saj so varnost iskali izven meja svoje države (USCIRF v Ferris in drugi 2013, 22). V Turčiji pa so na primer postavljena posebna taborišča za Alawite, s čimer se izogibajo dodatnim napetostim med sirskimi begunci znotraj svojih meja.

Sirski begunci imajo na sosednje države velik vpliv na politično dinamiko svojih držav gostiteljic. Z izjemo Egipta, Izraela in Jemna ni nobena država Bližnjega vzhoda podpisnica Konvencije o beguncih iz leta 1951. Turčija, podpisnica Konvencije, se kljub temu sklicuje na geografske omejitve, ki Evropejcem omejuje status begunca, vendar je od konca leta 2011 uradno razširila začasno zaščito Sircev. Medtem ko so državam podpisnicam Konvencije z uradno priznanim statusom begunca določeni pogoji možnosti zaposlovanja, dostopa do javnih storitev, zdravstva in izobraževanja, pa se je sirskim beguncem v državah gostiteljicah godilo drugače (Ferris in drugi 2013, 22–23).

5.1 Migracije v Turčijo

Prve migracije sirskih beguncev v Turčijo se začnejo v aprilu 2011, ko 250 sirskih beguncev vstopi v pokrajino Hatay. Ob izbruhu državljanske vojne turški zunanji minister javno pove, da je Turčija pripravljena dovoliti vstop tistim Sircem, ki »doma niso srečni«. V juniju 2011 je tako v Turčijo prispelo 7.000 Sircev, za katere je turška vlada zgradila šest begunskih taborišč. Z decembrom 2011 število migracij sirskih beguncev v Turčiji samo še narašča. Decembra se je število beguncev povzpelo na 8.000 registriranih, do 15. januarja 2012 na 9.500 in na koncu februarja 10.500. V sredini aprila se je število imigrantov podvojilo, torej je šlo za 24.000 registriranih beguncev, do julija pa jih je bilo v Turčiji že 35.000. Številke so se neizmerno povečevale predvsem v sredini leta 2012, ko so v avgustu iz 80.000 registriranih beguncev do konca novembra zabeležili 120.000 registriranih Sircev v Turčiji. Do junija 2014 je bilo v Turčiji 714.552 vseh oskrbovanih oseb, od tega je bilo 714.552 registriranih. Te številke ne vključujejo tistih, ki živijo izven taborišč ali so najeli stanovanja v mestnih predelih. Po podatkih UNHCR naj bi jih bilo med 60.000-70.000, čeprav mediji govorijo o znatno višji številki. Leta 2012 je Turško ministrstvo za notranje zadeve izdalo zakon, ki določa, da je tistim beguncem, ki so v državo vstopili s potnimi listi, dovoljeno v njej ostati eno leto. Turški finančni minister je tudi sporočil, da je turška vlada za potrebe in pomoč Sircem v letu 2012 porabila 533 milijonov turških lir (Cagaptay 2013, 2; Ozden 2013, 1). Trenutno je v Turčiji osnovanih 15 begunskih taborišč v sedmih obmejnih pokrajinah. Do konca leta 2013 so postavili še dve taborišči in dodatne šotore (Duveli 2013, 278). Poleg nastanitve v taboriščih je gosta koncentracija sirskih beguncev tudi v Istanbulu, Anakari in Bursi. Naraslo je tudi število bivajočih sirskih beguncev izven taborišč. Po lokalnih ocenah naj bi šlo za 100.000 Sircev. Neregistrirani sirski begunci so večinoma locirani na obmejnih provincah Turčije, kot so Hatay, Kilis, Gaziantep in Sanliurfa. Po podatkih naj bi jih bilo 50.000 v provinci Hatay, 30.000 v Kilisu, 20.000 v Gaziantepu in 20.000 v Sanliurfu (Ozden 2013, 2).

Kar 80 % Sircev, ki zavetišče poiščejo v Turčiji, jih prihaja iz severnih provinc Sirije, pretežno iz Idliba, Latakije, Azaza in severnega Aleppa, medtem ko jih manjše število prihaja tudi iz Damaska. Predvsem gre za mlade politične aktiviste, ki v Turčiji živijo izven taborišč in so državo morali zapustiti, ker so politično sodelovali v domačem

uporu, zaradi česar so se znašli na seznamu črne liste sirskega režima. V Turčijo so prišli, da bi se izognili mučenju, zaporu in preganjanju (Ozden 2013, 3). Profil sirskih beguncev v taboriščih je tvoril sliko, ki je kazala na to, da v taboriščih biva kar 99 % sirskih družin. Velikokrat so najprej v turška taborišča prispeli mame z otroki, katerim se je kasneje pridružil še oče. Večinoma so to kmetje, hišni vzdrževalci in učitelji. Kar 80 % taboriščne populacije pa tvorijo že poprej omenjene mame z otroki (Parliamentary Assembly 2011, 3).

S tem, ko se je stopnja nasilja režima doma povečevala in so se ob tem slabšali pogoji za življenje, so Sirci množično začeli zapuščati državo. Večina tistih, ki so iz države zbežali prvo leto po konfliktu zatrjujejo, da so pribežali zaradi poslabšanja humanitarnega stanja v domači državi. Ali so bile njihove hiše porušene, ali so v njihovem okolišu bombardirali ali pa je problem predstavljal omejenost režima. Doma so bili sredi zime brez kakršnega koli ogrevanja, zaradi nenehnega obleganja pa si je bilo sploh nemogoče zagotoviti osnovne potrebščine, kot je kruh (Ozden 2013, 3). Veliko beguncev, ki je prispelo v Turčijo, je poročalo o pomembnosti sorodstvenih in prijateljskih odnosov, saj so jim le-ti v veliki meri uspeli prečkati mejo. Veliko vlogo so poleg sirskih sorodnikov v Turčiji odigrali tudi turški poslovni partnerji, ki so se na mejah zavzemali za posameznike in jih na ta način varno spravili v državo. Sirski begunci so na meji s Turčijo čakali tudi po več ur. Ko je Osvobodilna sirska vojska osvobodila meje, jim je turška stran odprla vrata v državo, begunci pa so bili dobrodošlo sprejeti pri sorodnikih v Turčiji (prav tam). Poleg tega precejšen preostali del beguncev pride v Turčijo zaradi oskrbe v bolnišnicah. Prebivalci Sirije so utrpeli resne poškodbe možganov in izgube okončin. Na turški strani meje je redno čakala nujna zdravniška pomoč, ki je poleg civilistov oskrbovala tudi člane Osvobodilne sirske vojske. Analize, ki so opravljene po pogovih s sirskimi begunci v Turčiji kažejo, da si civilisti zaradi slabih življenjskih razmer ne želijo nazaj v Sirijo in želijo svojo prihodnost zgraditi v Turčiji. Član opozicijske vojske, ki se je oskrboval v turški bolnišnici je povedal, da je bila njegova vojaška plača edini prihodek v družini in se zato takoj po okrevanju namerava vrniti domov ter se še naprej izpostavljati nevarnostim. Po drugi strani pa je pripadnik državne vojske izdal, da jim je režim prepovedal vse stike s sorodniki in da so vojaki do konca prvega leta vojne mislili, da se bojujejo s turško-izraelsko vojsko in ne z domačimi uporniki (Ozden 2013, 4). Tisti, ki so uspeli pribežati v Turčijo, so se domov v Sirijo vračali po živila in cigarete, da so jih lahko preprodajali ostalim sirskim beguncem in na ta način nekaj

zaslužili. Določeni, ki so vojno uspeli zapustiti v njenem prvem obdobju, so bili predvsem bogati Sirci, ki so si najeli stanovanja v velikih mestih, kot je Istanbul. Ostali, bolj revni, bivajo v taboriščih, medtem ko so tisti najbolj revni ostali doma, ker niso imeli niti toliko sredstev, da bi si lahko plačali pot v Turčijo. Turško prebivalstvo gleda na sirske begunce v taboriščih zviška. Obtožujejo jih sektaštva in povzročanja domačih nemirov, zavedajo pa se turških interesov v Siriji in dejstva, da Erdoganova vlada arabske sunitske upornike podpira (prav tam).

Kot je bilo že omenjeno, je Turčija podpisnica Konvencije o statusu beguncev iz leta 1951, a se sklicuje na geografsko in časovno omejitev, kar pomeni, da pravico do statusa begunca in pravico do azila priznava samo osebam, ki so postali begunci zaradi dogodkov, storjenih na območju Evrope. Ostali prosilci azila se obravnavajo v sodelovanju z UNHCR in dobijo začasno zaščito, dokler se ne odloči drugače. Tisti, ki so kasneje sprejeti kot begunci, so s pomočjo UNHCR naseljeni v tretje države. V skladu z geografsko omejitvijo so Sirci v Turčiji obravnavani kot »gostje« in ne kot »begunci«, tako so tudi turška taborišča namenjena Sircem »gostujoča taborišča« in ne »begunska taborišča« (Ozden 2013, 5). Sirske begunce v Turčiji tudi ne obravnavajo kot prosilce za azil, ki prihajajo iz neevropskih držav. Obenem se begunci ne morejo registrirati pri UNHCR, kjer bi zaprosili za premestitev v tretjo državo. Obstajali so poskusi registriranja pri UNHCR, a je to turška vlada hitro preprečila, da ne bi poskušali NVO ali UNHCR upravljati z njihovimi odločitvami o azilih. Kljub temu pa so turške oblasti sprejele začasni zaščitni režim, ki je določal politiko odprtih meja, nobenih prisilnih vrnitev in registracijo pri turških oblasteh z zagotovljeno pomočjo znotraj taborišč. S tem, ko Turčija Sircem ne priznava statusa begunca, ampak status gosta, jim istočasno podeljuje status brez pravic. Ta način poimenovanja je še bolj zaskrbljujoč in dodatno dela to skupino še bolj ranljivo, po drugi strani pa se s poimenovanjem statusa gosta ustvarja splošno negativno mnenje do beguncev (prav tam). Ustvarja se splošna napetost med domačim prebivalstvom, saj vladi zamerijo nastanitev sirskih beguncev in jih označujejo za berače, plenilce in izkoriščevalce, ki jemljejo denar turškim potresnim žrtvam.

Kljub temu da je Turčija odprla meje, Sircem vstop v državo ni bil vedno dovoljen. V Turčijo so lahko vstopili samo tisti z veljavnimi potnimi listi, medtem ko je bil ostalim vstop onemogočen. Zaradi težav na meji so Sirci poskušali v državo priti ilegalno in so tako prečkali minska polja ter tvegali svoja življenja. Nekateri turški

policisti so ob ilegalnem prečkanju celo streljali na sirske begunce, a to ni povzročilo večje pozornosti niti v lokalnih niti v mednarodnih medijih (Ozden 2013, 5). Poleg politike odprtih meja je veljala tudi politika neprisilnega deportiranja domov. Kljub temu Sirci iz Turčije poročajo, da so pogoji v taboriščih pozimi tako slabi in da zaradi neogrevanja prostorov umirajo dojenčki, kar jih sili v to, da se sami vračajo domov v Sirijo. Dokumentirano je celo, da so begunci v taborišču v Kilisu izrazili svoje nezadovoljstvo s pogoji bivanja in prosili za premestitev v druga taborišča. Ker so bila ta prezasedena, so jih oblasti deportirale domov (Ozden 2013, 6). Ob vstopu v Turčijo so bili sirski imigranti registrirani pri Upravi za katastrofalne in krizne razmere (The Turkish Disaster and Emergency Management – AFAD). Raszseljeni Sirci so nameščeni v taborišča, kjer dobijo osebne izkaznice. Turška vlada v sodelovanju z AFAD-om in Turškim rdečim polmesecem zagotavlja Sircem osnovne potrebe, kot sta hrana in zdravila. UNHCR Turčiji zagotavlja tehnično podporo pri registraciji in identifikaciji oseb, od leta 2011 pa je za pomoč Sircem namenila že 28 milijonov dolarjev (Alan 2012, 3). Prizadeva si tudi z apeliranjem po donacijah na mednarodno skupnost. Kljub priznanjem Sircev, da so pogoji v turških taboriščih daleč boljši od tistih v Libanonu in Jordanu, imajo veliko pritožb nad hrano (Ozden 2013, 6). V taboriščih imajo zagotovljene tri dnevne obroke, a naj bi prihajalo do zastupitev s hrano zaradi pretečenih rokov uporabe. Sirci so vlado prosili, da bi jim priskrbela sestavine in bi si sami kuhali, a jim ta zaradi bojazni požarov v taboriščih ni ugodila. Nekateri podatki govorijo o tem, da so sirski Turki prejeli več pomoči in sredstev, zato so jih morali zaradi nenehnih konfliktov v taborišču prostorsko ločiti. Pritožujejo se tudi nad neenakomernimi razdelitvami potrebščin. Tisti, ki naj bi bivali na območjih taborišč, ki so bližja taboriščni administraciji, naj bi prejeli večkrat in večje količine hrane in higienskih pripomočkov. Upravljalci turških taborišč se obenem pritožujejo nad slabimi prevajalci, ki ne znajo govoriti arabsko, kar predstavlja velik problem, ko gre za zdravniško pomoč. Tudi zdravniki naj bi bili samo splošni in ne specializirani. Sirsko nezadovoljstvo v taboriščih se je odražalo tudi zaradi neprimernih življenjskih pogojev pozimi. Ob prvem dežju in rahlem snegu je voda zalivala v notranje prostore in so zato trdili, da živijo kakor živali (prav tam). Zaradi nehigiene in problemov z zdravstveno oskrbo so sirski zdravniki znotraj taborišč pričeli z ustanavljanjem šol, kjer učijo prve pomoči. Natančneje 30 sirskih zdravnikov poučuje 710 študentov osnovnih zdravstvenih znanj. Prihajajo tudi informacije o nasilnem obnašanju turških vojakov, ki so zadolženi za vzdrževanje

reda in miru v taboriščih (Ozden 2013, 7). Vojakom ni dovoljen vstop v taborišča. Ti bi morali delati obhode okoli taborišč, a Sirci poročajo o grdem ravnanju in obnašanju z ljudmi. Vojaki Sirce žalijo, grozijo jim s pištolami, streljajo na njih in izvajajo razna nasilja nad prebivajočimi v taboriščih, kar negativno vpliva na zavest otrok, ki so bila priča eskalaciji nasilja v vojni. Poleg tega je potrebno omeniti, da velika večina Sircev izven taborišč živi v veliki revščini in pomanjkanju. Tudi tistim, ki so si sprva lahko najemali stanovanja, so prihranki hitro pošli in so se znašli na cestah. Posledično jih veliko spi v mošejah ali v parkih (prav tam).

Sircem, ki so se zatekli v Turčijo, ni dovoljeno delati. Ta položaj jih sili v opravljanje del brez potrebnih dovoljenj. Tako je 30. januarja v eksploziji v tovarni v Gaziantepu umrlo večje število Sircev, ki so tu delali ilegalno v zelo slabih pogojih in za minimalni denar. Novica o tem je izbruhnila v medijih, zaradi česar je turška vlada morala obljubiti, da jim bo poskušala omogočiti pridobitev delovnih dovoljenj (Ozden 2013, 7). Kljub temu so Sirci, potrebni denarja, še naprej brez delovnih dovoljenj delali v restavracijah, v gradbeništvu in tovarnah. S tem delom so želeli zaslužiti za najem stanovanj v obdobju zimskih dni, čeprav je to realno povsem nemogoče. Povprečno so dnevno zaslužili 15 turških lir ali manj, kar pomeni manj kot 7 evrov (prav tam).

Zaradi poceni sirske delovne sile so tako tudi delodajalci začeli raje zaposlovati sirske migrante kot pa domače prebivalstvo. Eno izmed taborišč je celo omogočilo dnevne prevoze Sircem, ki so hodili delat na polja in v tovarne. Od jutra do mraka so delali za zelo minimalna plačila. Turška vlada je sirske študentom omogočila nadaljevanje študija na sedmih obmejnih univerzah. Za nadaljevanje izobraževanja Sircem ni bilo potrebno prilagati nobenih potrdil o tem, da so se pred vojno izobraževali na sirske univerzah. Proti tej gesti se je pojavil odpor med lokalnim prebivalstvom, saj naj bi sirski študentje jemali izobraževalne možnosti domačim turškim (Ozden 2013, 8). V povezavi z delovnimi in izobraževalnimi možnostmi migrantov v Turčiji so se turški podjetniki odločili del proizvodnje zaradi poceni delovne sile preseliti v Turčijo. Ta odločitev podjetnikov in delodajalcev je še bolj vzpodbudila sovraštvo turškega lokalnega prebivalstva do »sirskih gostov« (prav tam).

Migracije v Turčijo so vplivale tudi na nekatere NVO, ki so želele pomagati Sircem. Zaradi tega je turška vlada prepovedala neavtoriziranim organizacijam vstop v taborišča, zato so ti svojo glavno pomoč usmerili k Sircem, ki živijo izven njih. Tako je Humanitarna fundacija za pomoč (Humanitarian Relief Foundation – IHH)

namenila kar 45 % pomoči NRO v Turčiji in 55 % pomoči NRO v Siriji. Turška nevladna organizacija (Turkish Non-Governmental Organization – KYM) se je angažirala v dostavljanju pomoči Sircem v Libanonu in Jordaniji, medtem ko je Sircem v Turčiji gradila sanitarije. Sircem je pomoč nudil tudi Karitas, ki jih je oskrboval predvsem s hrano, pijačo in odejami (Ozden 2013, 9). Ob velikem številu angažiranja NVO so pomoč sirskim begunskim imigrantom v Turčiji ponudili Zdravniki brez meja. Turška vlada jim ni pustila delovati na njihovem ozemlju, zato so ti pomoč nudili neposredno na sirskih tleh. Zaradi vse večjega števila imigrantov v Turčiji je bila sirska vlada prisiljena dovoliti sodelovanje med sirskimi posamezniki in turškimi NVO: posledično so ustanavljali polletne šole, kjer so Sirce poučevali sirski učitelji in tako poskušali preprečevati nastanek »izgubljene generacije« (Ozden 2013, 10).

5.2 Migracije v Libanon

Število registriranih oseb v Libanonu je po podatkih UNHCR in Visokega odbora za pomoč v Libanonu (The High Relief Committee – HRC) postopoma, a vztrajno naraščalo: s 3.798 posameznikov ob koncu novembra 2011 na 6.374 do konca januarja 2012 in z enormnim porastom beguncev do 27. septembra 2012 na kar 56.947 sirskih beguncev (Naufal 2012, 1; Loveless 2013, 66). Po podatkih iz junija 2014 naj bi bilo vseh oskrbovanih oseb v Libanonu 1.029.473 in registriranih 981.820 ter 47.653 beguncev, ki čakajo na registracijo. Realno naj bi se na libanonskih tleh nahajalo še veliko več Sircev, a se zaradi bojazni pred tem, da bi libanonska oblast posredovala seznam imen sirskih beguncev domači vladi, večina ne upa registrirati. Zaradi očitnega porasta imigracij v Libanon in neregistriranja beguncev, je oblast v Libanonu formalizirala, da se morjao begunci nujno uradno registrirati, saj v nasprotnem primeru niso upravičeni do pomoči. Obljubili so jim pomoč pri registraciji in iskanju služb tako starim sirskim imigrantim kot novim, ki izhajajo iz sirske državljanske vojne (Naufal 2012, 2).

Večina sirskih beguncev si je po marcu 2012 zavetje v Libanonu poiskala v regiji Bekaa. Ker je bil prihod beguncev v zelo kratkem obdobju drastičen, je libanonska oblast hitro ukrepala in omejila vstop družin na le dve družini na dan. Samo 14 % je

bilo gostujočih pri libanonskih družinah. Podatek je neprimerljiv z gostoljubljem v pokrajini Akkar, kjer je bilo kar 90 % gostujočih Sircev dobrodošlih pri libanonskih družinah. V Aarsalu in Baalbacku na severu Bekae, je gostovalo kar 70 % beguncev, ki so prišli v ta kraj. V ti dve mesti so zahajali predvsem bolj izobraženi begunci, a pomembno je dejstvo, da sta obe libanonski mesti zelo omejeni z možnostimi zaposlovanja. Analize kažejo, da kar 50 % sirskih beguncev v Libanonu biva v najetih hišah, 26 % v nomadskih taboriščih in 24 % pri gostujočih družinah ali v zavetiščih lokalne skupnosti (Naufal 2012, 2).

Nedokumentirano število družin je v Libanon vstopilo s prostim pešačenjem prek gora in zasneženih regijah, nekateri so v državo vstopili s prečkanjem meja na mejnih točkah Al-Qaa in Masnaa, medtem ko so preostali v državo imigrirali ilegalno oziroma s pomočjo tihotapljenja ljudi (Naufal 2012, 3).

Večina sirskih beguncev iz Sirije prihaja iz Homsa, Idleba, Damaska in Aleppa (Naufal 2012, 4). Večina se jih ustavi v severnem Libanonu, predvsem v pokrajini Bekaa. Po drugi strani pa se sirski palestinski begunci v Libanonu ustavijo v že obstoječih palestinskih taboriščih v Libanonu (Naufal 2012, 5).

Tisti bolj revni sirski begunci se v Libanonu ustavijo v revnih predelih, medtem ko se bogati Sirci naseljujejo v Bejrutu in ob libanonski obali, kjer so stroški bivanja in prestiža zelo visoki. Sirski milijonarji so si v Libanonu kupili stanovanja in hiše ter tako sploh niso občutili posledic domače vojne.

Prvi val migracij v Libanon je predstavljala populacija žensk in otrok. V primežu stopnjevanja konflikta v Siriji so se pri migracijah v Libanon ženskam in otrokom pridružili tudi moški. Spodnja tabela (Tabela 5.3) kaže, da se je odstotek migracij moških zvišal na 49 %. Vidimo tudi, da je med imigranti v Libanonu 18.3 % otroške populacije mlajše od 5 let starosti, 19.1 % jih je med 5-11 letom starosti, 34.3 % med 12-29 letom in 28.7 % starih 30 let in več (Naufal 2012, 6).

Tabela 5.3: Porazdelitev v sirskih beguncih v Libanonu glede na spol in starost v %

Starost	Moški	Ženske
0-4	9.5	8.8
5-11	9.9	9.2
12-17	6.5	6.4

18-29	9.6	11.8
30-39	6.2	7.1
40-49	4.0	4.1
50-59	2.1	2.0
60+	1.6	1.6
Skupaj	49.4	51.0

Vir: Naufal (2012, 6).

Okvir libanonske pomoči velikemu toku Sircev zajema 28 nevladnih organizacij (predvsem islamističnih), ki so se prostovoljno organizirale za pomoč sirskim beguncem. Zaradi velikega števila NVO so se povezali v koalicijo pomoči predvsem s sirsko diasporo v tujini. Ta je s svojim delovanjem uspela najeti dve nadstropji psihoterapevtskega centra, kamor so nastanili 300 sirskih beguncev. Pomagali so jim tudi zdravstveno (Naufal 2012, 7). Libanon je beguncem pomagal tudi z zdravstveno oskrbo v bolnišnicah, zdravstveno pomoč so pošiljali tudi na mejo s Sirijo, od koder so libanonska reševalna vozila ranjence vodila v domače bolnišnice in jih tam oskrbovala. Od septembra 2011 je ICRC zagotavljal podporo Libanonskemu Rdečemu križu in jim pomagal oskrbeti 500 individualnih ranjencev. S sodelovanjem sta sirskim beguncem zagotavljala prevoz do bolnišnic, medicinsko podporo, hrano, pijačo in odeje. Tudi UNHCR je sodeloval v humanitarni pomoči. Ustanavljal je donacijske programe za pomoč beguncem in gostujočim skupnostim, ki so vključevali najbolj ranljive skupine beguncev, vključno z obnovo njihovih hiš, šol in skupinskih centrov (Naufal 2012, 8). UNHCR se je trudil tudi zagotoviti osnovna živila Sircem. Pri libanonskih oblasteh si je prizadeval za potrdila o registracijah, ki bi sirskim beguncem omogočala prosto gibanje po Libanonu. Libanonska vlada je tistim registriranim pri HRC in UNHCR podelila potrebna potrdila (prijelo jih je 260 družin). Libanonska vlada si je prizadevala tudi za nadaljnje šolanje otrok. V sodelovanju z UNICEF-om so financirali izobraževalne programe, psihosocialno pomoč in igrišča za begunske otroke. Zagotavljali so jim tudi cepljenje in zdravstveno oskrbo. WFP je poskrbel za predvideno pomoč hrane. V nizu NVO je sirskim beguncem pomoč nudil tudi Karitas. Že v začetku junija 2011 je z odejami, hrano in zdravili oskrbel 60 družin (prav tam). Predsednik Karitasa je dejal, da so sirski

begunci pod njihovim okriljem tako muslimani kot tudi kristjani ter da so ljudje zelo izčrpani od vojne, da ne želijo biti več fotografirani in intervjuvani – radi bi bili samo neimenovani. Ker je bila večina sirskih beguncev v Libanonu žensk in otrok, se je oblast odločila, da jim bo nudila mesečno pomoč. V sklopu pomoči so prejeli hrano in denar. Na splošno so bili begunci s strani libanonske skupnosti lepo sprejeti, a so bila nekatera mnenja različna. Obstajajo tudi tisti, ki so se jih bali in so mislili, da se bo zaradi njihove prisotnosti vojna preselila tudi na libanonska tla. Begunci, ki so tudi po zdravljenju v libanonskih bolnišnicah izgubili življenje, so bili predvsem moški. Ti so bili ranjeni predvsem zaradi neposrednega sodelovanja v vojni in nasprotovanja režimu (Van Vilet in Hourani 2012, 35–38; Nufal 2012, 9).

Libanonske oblasti sirskih beguncev ne obravnavajo kot take, temveč jih dojemajo kot *razseljene osebe*. Glede na to, da se jim trudijo omogočiti nadaljevanje šolanja in zdravstveno oskrbo, oblast apelira na domače prebivalstvo in NVO, naj jim pomagajo pri zagotavljanju strehe nad glavo. Tripoli je mesto, kjer je lokalna skupnost z veliko dobrodošlico sprejela Sirce. V sodelovanju s HRC begunce oskrbujejo z otroškim mlekom, posteljami, hrano, zdravili in pijačo. V mesecu ramadana pa dodatno oskrbujejo sirske begunce z oblekami in sladkarijami (Naufal 2012, 10). S skupnim sodelovanjem ljudi dobre volje so v Libanonu ustanovili 23 begunskih centrov (Nufal 2012, 11; Midgley in Eldebo 2013, 19–20).

Libanon je v političnem okviru utrpel precejšnje posledice zaradi prisotnosti sirske begunske populacije. Kljub zgodovinsko dobrim odnosom z Libanom je prišlo do večih incidentov sirskega režima in sirske državne vojske (včasih tudi Sirske osvobodilne vojske) na Libanon in libanonsko prebivalstvo. Libanon ni podpisnik Ženevske konvencije o statusu beguncev iz leta 1951 in tako sirske beguncem pomaga na pobudo NVO, ki želijo pomagati beguncem. Kljub temu da Sirce obravnavajo kot razseljene osebe in ne begunce, pa tudi termina »razseljenih oseb« libanonska ustava ne pozna. V ustavi imajo definiran le pojem prosilcev za azil, ki nastane z definiranjem splošne varnosti s pristojnostmi UNHCR. Libanon se drži politike odprtih meja, ki beguncem omogoča uiti pred bombardiranjem in nasiljem (Naufal 2012, 12). Kljub radodarnosti libanonske vlade pa ta zavrača postavitev uradnih taborišč predvsem zaradi političnih razlogov ali natančneje Hezbolaha, ki je zelo blizu sirijskemu režimu, a ne nasprotujejo dejstvu, da je sirske beguncem nujno potrebno nuditi pomoč (Naufal 2012, 13). Poleg tega so svojo utemeljitev razlagali z možnimi zlorabami v taboriščih, obenem pa je ta čas Libanon zajela huda suša in se je

začelo libanonsko prebivalstvo upirati tolikšni pomoči Sircem. Kmetje so se združevali in izražali nejevoljo, češ da oni rabijo prav tako denarno pomoč in želijo, da se denar nameni njim in ne več Sircem (Naufal 2012, 14). Raziskave, ki so jih opravili analitiki na terenu kažejo na to, da se želijo sirski begunci po prenehanju agreseije doma kljub dolgemu gostoljubju Libanona vrniti v domačo Sirijo (Naufal 2012, 16).

Pomembno je poudariti, da Sirci lahko hodijo v Libanon brez vize. Glede na geografske, gospodarske, družbene in politične odnose med državama »sirski razseljenci v Libanonu« ne morejo biti pravi begunci, saj jim za delo niso potrebna delovna dovoljenja. Zgodovinsko gledano je bil Libanon prva destinacija sirskih delovnih imigrantov in sirskih družin, ki so na tem območju dolga leta služila denar (Naufal 2012, 16). Lokalno prebivalstvo si je delilo različna mnenja. Medtem ko so jim nekateri brezmejno pomagali, so bili drugi mnenja, da se Libanon ne bi smel vmešavati v sirske zadeve in da je potrebno ločevati med civilnimi begunci in vojaškimi begunci, ki na njihovem ozemlju ustanavljajo vojaške baze (Naufal 2012, 17). V nekaterih predelih Libanona je prebivalstvo prepričano, da so se begunci prišli vojaško izobraževati in temu izrecno nasprotujejo (prav tam). Glede na to, da Libanon ni postavil uradnih begunskih taborišč, so zapostavljene psihološke potrebe otrok. Libanon je obenem država, ki koraka skozi dolgoročno obdobje gospodarske krize, visoke stopnje brezposelnosti, velike stopnje sezonskih delavcev in šibke psihološke, zdravstvene in izobrazbene infrastrukture (Christophersen in Thorleifsson 2013; Masterson in drugi 2014, 7). Po drugi strani pa dejstvo, da Libanonci pomagajo Sircem, ni sprejeto prav z velikim zadovoljstvom s sirske strani (Naufal 2012, 18).

5.3 Migracije v Jordanijo

Ker je Jordanija blizu Siriji tako družbeno, geografsko kot tudi gospodarsko, je bila kot tudi ciljna destinacija za nekatere sirske begunce. Do maja 2011 se je v Jordaniji pri UNHCR registriralo 13.854 beguncev, medtem ko je bilo zabeleženih 4.500 prošenj za azil. V državi je bil od 8. aprila 1998 dalje UNHCR zadolžen za to, da ugotovi in identificira, kdo od imigrantov je begunec in kdo ne. Do junija 2014 je bilo registriranih 589.792 vseh oskrbovanih oseb, medtem ko ni dostopnih podatkov o beguncih, ki bi še čakali na registracijo. Sirski begunci v Jordanijo odhajajo predvsem

zaradi tega, ker ima veliko Sircev tam družino in prijatelje, ki so jim v času krize ponudili streho nad glavo. Sirci se nekako počutijo tudi dosti domače z jordanskim družbenim življenjem. Ni prav pogosto videti, da bi sirski begunci množično živeli v jordanskih taboriščih, saj jih večina živi pri sorodnikih, prijateljih, znancih, v najetih hišah in stanovanjih, ki so jim dostopna po zelo nizkih cenah ali doniranih stanovanjih, ki so jih nekateri od njih prejeli. Večina Sircev je v državo vstopila legalno, čeprav so nekateri med njimi zaradi omejitev pri sirskih oblasteh morali mejo prečkati ilegalno (Olwan in Shiyab 2012, 1). Veliki del sirskih študentov je v Jordaniji nadaljeval svoj študij. Ocenjuje se, da naj bi se do sredine leta 2012 kar 5.500 sirskih študentov še naprej izobraževalo, ta številka pa naj bi iz dneva v dan še bolj naraščala. Okoli 666 študentov naj bi se v istem letu izobraževalo na privatnih univerzah. Glede na ugodne pogoje bivanja naj bi se migracijski tok v to državo intenzivno povečeval, obenem naj bi naraščalo tudi število prosilcev za azil. Analitiki sklepajo, da je število prihajajočih imigrantov v Jordanijo veliko v odnosu na to, da ima država 6 milijonsko populacijo. Sem dodajamo še registrirane palestinske begunce pri UNHCR (2 milijona beguncev, od katerih jih 17 % biva v desetih uradnih begunskih taboriščih) in iraške begunce. Po teh podatkih se Jordanija uvršča v sam vrh svetovnega merila gostujočih držav beguncev glede na skupno število beguncev (Olwan in Shiyab 2012, 2). Potencialna slika podatkov o sirskih beguncih v tej gostujoči državi je bolj skopa, kot smo jo lahko videli v primeru Turčije in Libanona. Analize kažejo, da imajo Sirci veliko bivajočih sorodnikov v Jordaniji, ki poleg tega da nudijo streho nad glavo, poskušajo pomagati tudi njihovim prijateljem. Sem v glavnem pridejo zaradi dolgoletne gospodarske vezi med Jordanijo in Sirijo. Velika večina jih iz Sirije ni želela migrirati v drugo državo. Približno polovica otrok nadaljuje srednješolsko šolanje, saj ni zanemarljiv podatek, da so sirski begunci v Jordaniji populacija, ki zajema bolj odraslo mladino in ne toliko otrok (Olwan in Shiyab 2012, 3–4). Število šolanja otrok naj bi se povečalo, saj je veliko Sircev zaprosilo za azil za nadaljnja šolska leta. Tako se jih bo veliko na novo vpisalo v začetno osnovnošolsko izobraževanje, kar predstavlja veliko breme za državo. Jordanska vlada jim zagotavlja pogoje zdravstvene oskrbe v bolnišnicah in v državnih zdravstvenih centrih. Begunci v Jordaniji ne čutijo strahu pred jordanskim izgonom oblasti, saj vladi popolnoma zaupajo. Analize raziskav dokazujejo, da kar 99 % ljudi poroča o tem, da niso imeli nobenih težav z jordanskimi varnostnimi silami zaradi svojega bivanja v Jordaniji. Podatek nakazuje, da jordanska vlada razume in sočustvuje z begunsko situacijo. Sirci

so zadovoljni z zaščito, ki jo dobivajo s strani gostiteljice. Še več, nikomur se ne pritožujejo nad pogoji bivanja in pomoči in čutijo veliko svobodo v odnosu do jordanske oblasti. Ob povečanem številu migracij v Jordanijo se vse bolj povečuje tudi potreba po bivalnih prostorih, a se v odnosu na gostoljublje domačih državljanov do sirskih beguncev država še vedna obotavlja s postavitvijo uradnih begunskih taborišč. Nekateri begunci so tako popolnoma odvisni od sorodnikov, prijateljev in NVO. Kljub temu pa se Jordanija v sodelovanju z NVO spopada z velikimi notranjimi izzivi saj sirskim beguncem zagotavlja zdravstveno, materialno in denarno pomoč (Olwan in Shiyab 2012, 4; Becker F. 2013, 34–36).

Poročanja iz Jordanije kažejo, da se sirski migranti spopadajo s težko ekonomsko situacijo. Kljub temu da jim sorodniki v Jordaniji nudijo bivališče, jim niso zmožno denarno pomagati. Zaradi tega so Sirci odvisni od denarne pomoči države, ki pa jim komaj zadostuje za lastno preživetje (za denarno pomoč so jim zelo hvaležni). Na ta način Sirci, ki so zavetišče našli v tej sosednji državi, ne morejo denarno pomagati ostali družini, ki je ostala v Siriji. Le slabemu delu Sircev je uspelo najti službo, medtem ko so ostali prepričani, da si jo bodo tudi v prihodnje težko zagotovili in bo zato njihova denarna odvisnost od države zelo visoka (prav tam).

Država ima na podlagi suverenosti seveda pravico do nadzora in deportiranja ljudi tujih državljanov. Jordanija je podpisnica številnih konvencij, ki definirajo človekove pravice, ni pa podpisnica Konvencije o statusu beguncev iz leta 1951 in Protokola 1967. Zaradi tega so sirski begunci tu obravnavani kot tuji državljani. V nobenem zakonu Jordanija neposredno ne omenja beguncev, res pa je, da nekateri zakoni vsebujejo določila o definiranju prisilcev za azil. Kljub temu Jordanija Sircem dovoljuje vstop v državo na podlagi veljavnih potnih dokumentov brez vize. Navkljub vsemu, pa Sirci za delo potrebujejo delovno dovoljenje. Država se pridržuje pravic in ne misli integrirati sirskega prebivalstva v svoji državi, a je vseeno sprejela sklep, da sirskih beguncev ne bodo prisilno deportirali domov – pa naj so v državo vstopili legalno, ilegalno ali pa se sploh niso registrirali pri UNHCR (Olwan in Shiyab 2012, 5).

5.4 Migracije v Irak

Že nešteto krat omenjeno dejstvo, da Sirija že dolga leta gosti na svojih tleh iraške begunce, pa državljanska vojna 2011 povzroči tudi povratni sirski tok migracij beguncev v Irak. Do junija 2014 je bilo v Iraku 219.579 vseh oskrbovanih oseb, od katerih je bilo 219.579 registriranih in kar 78.732 naštetih gospodinjev.

Migracijsko sirsko populacijo v Iraku predstavlja predvsem mlada populacija, ki je bila najbolj ogrožena s strani sirskega avtoritarnega režima. Ti so novačili mlade moške med vojaške enote, po drugi strani pa jih jih je k pridružitvi silila tudi Osvobodilna sirska vojska. Ti se odločijo za premik v Irak, saj so doma izgubili domove, ker si želijo živeti v bolj mirnem okolju in si želijo poslovnih priložnosti. Gre za sirske Kurde in arabske Sirce, ki so živeli na območju Kurdske regije. Večinoma so vsi islamske veroispovednosti. Pogosto gre za družinske migracije v Irak, v katerih družine sestavljajo 2-5 družinskih članov in 1-13 članov družine. Po navadi gre za veliko število sinov in manjše število hčerk v družini. Analitiki ugotavljajo, da so družine poleg prisilnih rekrutiranj v vojsko na obeh straneh strahovale pred spolnim nasiljem nad hčerkami (posilstva), strahu pred fizičnim nasiljem in uporabe živega ščita in drugih nasilij v različnih oblikah (Salman 2012, 3–4). Večina sirske beguncev, ki pride v Irak, je bila prej v Siriji zaposlena, a so bili zaradi vojne ob službo. Preostali del so bili študentje, gosopodinje in hišne pomočnice, med sirske begunci v Iraku pa so se znašli tudi prej zaposleni v sirske javnem sektorju (Salman 2012, 3).

Večina jih je v Irak prišla peš, saj je bilo prenevarno, da bi uporabili kakršne koli prevoze. Po drugi strani, pa so tisti, ki so v Irak bežali v drugem časovnem obdobju kot prejšnji, uporabili zasebne prevoze, taksije ali skupinske prevoze tovornjakov in traktorjev, ki so istočasno prevažali veliko število družin (Salman 2012, 3). V Irak pridejo zaradi etničnih, verskih in jezikovnih podobnosti in v upanju na boljšo prihodnost. S strani iraške lokalne skupnosti so bili begunci lepo sprejeti, tudi v taboriščih in zunaj taborišč in niso imeli nobenih problemov, prav tako tudi ne z upravljalci taborišč, lokalnimi in mednarodnimi organizacijami (MO). Glede na to, da so to predvsem sirski Kurdi, upajo, da se bodo v Iraku integrirali in bodo imeli enake možnosti za življenje kot pravi Iranci.

Taborišča so bila prezasedena. Tako je na primer taborišče Dohuk sprejelo kar trikrat več beguncev kot je bilo prvotno načrtovano. Večina v taboriščih se je strinjala, da jim iraška oblast glede na število beguncev nudi še dokaj ugodne razmere bivanja. Poleg taborišč Sirci živijo tudi v začasnih šotorih, nekaj pa jih biva tudi v prejetih stanovanjskih enotah. Stanovanjske enote so bile velikokrat v slabših pogojih kot sama taborišča in niso dosegala predpisanih standardov UNHCR. Bivanje v taboriščih je bilo varno, njihovo administrativno vodenje pa učinkovito. Kljub temu pa je mnenje sirskih beguncev glede komunalnih storitev v taboriščih in v njihovi bližini deljeno. Iraška vlada je Sircem omogočila tudi izobraževanje v taboriščih, znotraj taborišč se je šolala le ena tretjina registriranih otrok, saj se ostali zaradi opravljanja raznovrstnih del niso mogli (Salman 2012, 4; IOM 2013, 30–31).

V zdravstvenih centrih so beguncem priskrbeli tudi zdravstveno oskrbo, saj so tisti potrebni zdravil le-ta prejeli zastoj. V taboriščih so se Sirci srečevali s problemom preskrbe s pitno vodo, saj vodna infrastruktura ni bila dokončana. Srečevali so se tudi s problemi pomanjkanja sanitarij in kopalnic, medtem ko jim je bila električna na voljo večji del dneva. O dostopnosti komunikacijskih sredstev so begunska mnenja različna (Salman 2012, 5).

UNHCR je v sodelovanju s kurdsko vlado poskrbel, da so begunci v taboriščih prejeli pakete s hrano, ki so vsebovali olje, sladkor, riž, moko, mleko in fižol, zraven pa še odeje, obleke in nekatere osnovne kozmetične pripomočke. Sirci poročajo, da ta sredstva niso pokrila njihovih potreb in so morali potrebščine kupovati sami, lastniki trgovin pa so jim blago računali po višjih ali celo dvojnih cenah.

Sirci so se v Iraku priložnostno tudi zaposlovali. Nekateri izmed njih so celo delali v javnem sektorju, medtem ko so spet ostali odpirali male kuhinje v taboriščih, izobraženi del pa je opravljal tudi nekatera opravila pod okriljem vlade (Salman 2012, 5). Lokalna oblast je v bolnišnicah zaposlila tudi nekaj sirskih sester, s čimer je omogočila dodaten prihodek Sircem in povečala možnost samozadostnosti med begunci v taborišču. Med mladimi Sirci se je pojavilo delo na črnem trgu, saj so na ta način lahko preživljali sebe in družino (Salman 2012, 6). Ženske so bile v taboriščih spoštovane, izognile pa so se tudi domačim pritiskom v Siriji, ki so jih silili v zgodnje poroke. UNHCR poroča o določeni stopnji nasilja nad ženskami, a ta naj bi bil v taboriščih izzvan med družinami zaradi pomanjkanja denarja (prav tam). Sirsko-kurdska populacija se po padcu režima in postopnem prehodu demokratizacije

večinoma želi vrniti domov (Salman 2012, 7). Vodilna Kurdska demokratska stranka v Iraku je določila, da se vse begunce sprejme, dokler se situacija v Siriji ne umiri. Upravljalci taborišč med begunci niso opazili nobenih političnih aktivnosti ali vojaških snovanj (Salman 2012, 8; IOM 2013, 34).

Migracijski tok v državo ima seveda lahko znaten vpliv na gospodarstvo države. Vlada veliko zapravlja za pomoč beguncem, obenem obstaja tudi nevarnost dviga cen. Pojavljajo se tudi problemi zaposlovanja. V iraškem primeru so delodajalci veliko rajši začeli zaposlovati sirske priseljence, obenem pa Sirci posedujejo več znanj, zato so začeli zasedati nekatera dobra delovna mesta v javnem sektorju, s čimer pa seveda lokalno iraško prebivalstvo ne more biti zadovoljno (Salman 2012, 9).

5.5 Migracije v Egipt

Leta 2012 je vlada Egipta oznanila spremembo v svoji politiki in Sircem dopustila vstop v državo brez vize in možnost izobraževanja ter zdravstvene oskrbe na isti ravni kot svojim državljanom. Sircem je tako podana možnost neprekinjenega bivanja v Egiptu za tri mesece, vsakih šest mesecev pa jo lahko ponovijo. Težko dobijo delovna dovoljenja, saj morajo egipčanski delodajalci priložiti potrdila, da ni ustreznih domačih egipčanskih delavcev, šele potem lahko na določeno delovno mesto kandidira migrant iz Sirije. Ker Egipt ni postavil begunskih taborišč, begunci večinoma bivajo pri družinah, prijateljih v najetih stanovanjih, predvsem v Kairu in Alexandrii. UNHCR je do konca julija 2013 zabeležil več kot 92.000 beguncev v Egiptu, do sredine leta 2014 pa se je številka povzpela na 135.000 (Ferris in drugi 2013, 42; Fargues 2014, 2). Večina prispelih beguncev v Egipt se ni registrirala, saj je v Egiptu veljala stigmatizacija zoper dejstva, da je nekdo registriran kot sirski begunec. Del beguncev se je zato raje odločil, da bo svoj prihod v državo legaliziral prek normalnih imigracijskih poti. Begunci so iz Sirije v Egipt prišli z letalom (leti iz Damaska v Egipt so bili več tednov v naprej rezervirani) ali iz Libanona in Jordanije, ker je bilo tam že preveč nakopičene begunske populacije. UNHCR poroča, da so prvi begunci, ki v letu 2012 prispejo v Egipt, prišli z veliko količino denarnih prihrankov, medtem ko so tisti, ki so prispeli v letu 2012, imeli bistveno manj sredstev (prav tam). Na drugi strani pa je veliko zgodb o tistih najbolj revnih Sircih, ki so z grozečimi

izkušnjami na morju poskušali vstopiti v državo, saj so bodisi umrli na morju ali pa so bili prijeti in zaradi poskusa ilegalnega vstopa v Egipt deportirani nazaj domov v Sirijo (Human Rights Watch 2013).

Ker je bilo sirskim begunskim otrokom omogočeno šolanje, so bile šole prepolne, otroci so se spopadali z izzivi prilagajanja egiptovskemu narečju in učnemu načrtu, dekleta, pa so se spopadala z napadi spolnega nadlegovanja (UNHCR v Ferris in drugi 2013, 42). Egipt je Sircem omogočil tudi dostop do javnega zdravstvenega sistema, katerega obseg deluje v okviru svojih zmožnosti. Srečujejo se s pomanjkanjem sredstev, zato bo nadaljnja pomoč mednarodnih organizacij še kako potrebna. Po tem, ko se je egipčanski predsednik Mohamed Morsi julija 2013 udeležil sirskega anti-vladnega islamističnega sestanka Sircev v Kairu in egipčansko državno vojsko pozval k priključitvi sirski osvobodilni vojski, je s tem povzročil val domačega zgražanja in vrsto negativnih posledic za sirske begunce v Egiptu. Mediji so začeli propagirati proti prisotnosti sirskih beguncev v državi, vključno s prosilci za azil in uradnimi sirskimi državljani (Human Rights Watch v Ferris in drugi 2013, 43). Sirski begunci so bili obtoženi povezovanja z egipčansko muslimansko Bratovščino in povzročanja političnih nemirov v Egiptu. Nekateri člani parlamenta so celo pozivali k usmrnitvi sirskih in preostalih tujcev v državi (Mousa in Fahim v Ferris in drugi 2013, 43). Zaradi povečanja nemirov med lokalnimi prebivalci in Sirci, so se oblasti julija 2013 ponovno odločile uvesti obvezni vizum za vstop v državo in nujno varnostno preverjanje tujcev (Human Rights Watch v Ferris in drugi 2013, 43). Večina Sircev je bila prisilno deportirana v Zalivske države, Evropo in Turčijo. To je vplivalo tako na Egipčane kot na Sirce, saj bogati sirski poslovneži niso mogli ravnodušno gledati, kaj se dogaja. Umikali so svoje premoženje in prelagali investicije drugi pa so bili zaradi egipčanske odvisnosti zaskrbljeni za svoje imetje (Solovieva v Ferris in drugi 2013, 43). Aretacije in nasilje nad sirskimi begunci so se vrstile, zato ni presenetljivo, da so se tisti bogatejši Sirci sami vračali nazaj domov v Damask. Tiste, ki jih je deportirala egipčanska oblast, je slednja prisilila k podpisu prostovoljnih izjav, češ da samovoljno zapuščajo državo (Human Rights Watch 2013). Po Konvenciji o statusu beguncev jih sploh ne bi smeli deportirati, kaj šele siliti v podpis »prostovoljnih izjav«. Poletje 2013 je zaznamovalo več sirskih kriz na morju. Več kot 1.500 Sircev in Palestinecev (palestinski begunci iz Sirije), med katerimi so bili tako otroci, ženske kot moški, je bilo aretiranih, medtem ko so poskušali med begom iz Egipta v čolnih doseči Evropo.

V tem poskusu so bili samovoljno pridržani na policijskih postajah vzdolž sredozemske obale Egipta (Amnesty International v Amnesty International 2013, 5).

6 ODGOVORNOST EU IN ZDA DO SIRSKÉ BEGUNSKÉ KRIZE

EU je sprejela le majhen del (2.9 %) celotne sirske begunske populacije. V obdobju med marcem 2011 in decembrom 2013 je 28 držav članic EU prejelo 69.740 prošelj za azil s strani sirskih beguncev, od katerih je bilo pozitivnih le 41.695. Splošno gledano ne gre za majhno število, a če ga primerjamo s 2.301.533 sirskimi begunci, ki jih trenutno gostijo Libanon, Jordanija, Turčija in Egipt v istem časovnem obdobju, gre za relativno majhno številko (Fargues 2014, 2). Drugi problem odziva EU na sirske krizo se kaže v tem, da so se evropski narodi na begunsko krizo odzvali na neenakomeren način. Le dve državi članici (DČ) EU sta sprejeli kar dve tretjini pozitivnih prošelj za azil, sprejetih pri EU: Švedska in Nemčija z 23.110 in 20.700 sprejetimi prošnjami ter 11.495 in 16.610 pozitivnimi sklepi. Kot tretjo je vredno omeniti Bolgarijo, ki je prejela 4.545 prošelj za azil od začetka vojne, kar 70 % prošelj, pa je bilo prejetih v štirimesečnem obdobju med avgustom in novembrom 2013. Dodatnih devet držav je prejelo med 1.000 do 3.500 prošelj posamično, preostalih šestnajst držav pa manj kot 1.000, vključno z Avstrijo in Litvo, ki nista sprejeli niti enega samega prosila za azil iz Sirije (Fandrich 2013, 25–26). Medtem ko so možnosti za azil za Sirce v Evropi naraščale, pa te možnosti niso naraščale vzporedno v vojno. Ko je begunska kriza dobivala nov zagon v drugi polovici leta 2011, so se prej obstoječi veljavni tokovi dopolnjevali tako, da so DČ EU prejele skoraj eno tretjino sirskih beguncev v prvem letu krize. Toda Evropa ni odprla vrat beguncem v sorazmerju z njihovimi premiki iz Sirije in deležem migracijskih tokov, ki je z 29.4 % v letu 2011 padel na 4.1 % v letu 2012, in zanemarljiv 2.3 % delež v letu 2013 (prav tam). Naslednje breme, ki ga pripisujemo odgovornosti EU v odnosu na sirske krizo, je povečanje števila ovir, s katerimi se spopadajo prosilci azila na svoji poti v EU. Gre za zabrisano mejo neskladnosti med dvema dejstvoma. Po eni strani se je veliki večini sirskih prosilcev azila, ki so lahko vložili zahtevek pri EU, priznal status begunca ali pa so dobili začasno zaščito (86.7 % delež pozitivnih vlog med 2011-2013), kar je znak odprtosti meja. Po drugi strani pa je število sirskih

beguncev, ki so se obrnili na tihotapce, da bi dosegli Evropo, od začetka krize znatno poskočilo, kar je seveda jasen znak zaprtja meja. Razmerje Sircev, pretihotapljenih po morju v Grčijo ali Italijo, v primerjavi s tistimi, ki uradno zaprosijo za azil v DČ EU, je poskočil s 14.7 % v letu 2011 na 44.7 % v letu 2013. Drugače povedano: 44.7 % tistih, ki so lani poiskali azil v DČ EU, so bili skorajda prisiljeni v nevarnost s tihotapljenjem prek morja (Borreca 2013, 3; Fargues 2014, 3). Vzrok, da so te številke rasle iz 947 v letu 2011 na 8.509 v letu 2012 in 18.972 v letu 2013, je odziv na ovire, kot so policijske patrolje ali žične ograje, ki sta jih postavili Grčija in Bolgarija na njihovi meji s Turčijo. Grčija je nestanovit primer. V prvih treh letih vojne sta grška policija in pristaniška oblast aretirali 16.211 sirskih beguncev pri tihotapljenju na morju, kjer so skoraj vsi želeli doseči evropsko destinacijo, saj je Grčija znana po tem, da ne daje azila Sircem (25 primerov pozitivnih odločb od kar 1.015 skupaj prijetih). Evropa trenutno razpravlja glede delitve bremena odgovornosti med državami članicami, ki so geografsko izpostavljene ilegalnim vstopom, in tistimi, ki niso. Med tem ko bodo imeli ti rezultati vpliv na skupni evropski azilni sistem, pa bodo njihove ugotovitve prepozne za begunce iz Sirije, ki drastično drvijo v prepad. Pomembno je poudariti, da je EU največji donator denarnih sredstev v regiji za pomoč sirskim beguncem, takoj za njo pa sledijo ZDA. O neposredni odgovornosti ZDA težko govorimo, saj so geografsko zelo daleč in imajo zato bistveno manjši (v bistvu neprimerljiv) zabeležen prihod migrantov kot ostale države v regiji in Evropa. Bi pa morala ZDA s pomočjo EU bolj hitro in odzivno odreagirati na največjo humanitarno krizo po drugi svetovni vojni.

7 MIGRACIJE V LETU 2014: UPAD ALI PORAST?

Sirska kriza se je v zadnjih dveh letih močno stopnjevala, s čimer se je povečal begunski tok iz Sirije. Glede na to, da se vojna še nadaljuje, pa je pričakovati, da se bodo begunski tokovi migracij še nadaljevali. Rezultat konflikta še zdaleč ni znan, a kljub temu, da je na volitvah 3. junija 2014 »zmagal« Bašar al Assad, trenutno kaže, da je državljanska vojna v Siriji vojna brez zmagovalca, saj uporniki ne priznavajo legitimnosti predsedniških volitev in se še naprej bojujejo za prehod na demokratizacijo.

Okrevanja po vojni bodo dolgotrajna in stabilnost v državi ne bo dosežena čez noč. Samo v letu 2013 je število registriranih beguncev naraslo za kar 340 % glede na prejšnji dve leti. Posledično povečevanje toka migracij vpliva tudi na sosednje gostujoče države, ki zaradi imigracij v svojo državo čutijo predvsem gospodarske in družbene posledice. Po podatkih UNHCR naj bi se med majem in novembrom 2013 vsak mesec registriralo vsaj 127.000 beguncev. Glede na analize gibanja sirske populacije znotraj in izven meja Sirije, je šesti Regionalni načrt odgovornosti za Sirijo (RRP) napovedal kar 4.1 milijona dodatnih beguncev do konca leta 2014. To pomeni, da Sirci predstavljajo največjo begunsko populacijo na svetu (RRP 2014, 6). Posledično je bil urgentno izoblikovan že omenjen RRP za obdobje šestih mesecev, ki glede na kategorije potreb določa smernice in načrte delovanja in pomoči. RRP je tako pripravil načrt odgovornosti in potreb za sprejem nadaljnjih beguncev, pripravil je tudi jasne ukrepe za ranljivo begunsko populacijo in dodal krizni načrt, ki vsebuje nujno potrebne lokalne prednostne naloge, kot so oskrba z vodo, obnova v manjšem obsegu in oskrba z zdravstvenimi storitvami. Program je bil osnovan na podlagi predvidenih stroškov in pričakovanih razpoložljivih finančnih virov, glede na možnost same izvedbe ter glede na odgovornost do beguncev in donatorjev. Na pričakovano povečanje migracijskih tokov v sosednje države je bil RRP izdelan v sodelovanju z vsemi petimi državami v regiji, ki gostijo sirske begunce, zato RRP vsebuje posamezni Regionalni načrt odgovornosti za Turčijo, Libanon, Jordanijo, Irak in Egipt.

8 SKLEP

Ljudje po svetu ne zapuščajjo svojih domov, skupnosti in držav, dokler to ne postane njihova edina alternativa. Množične in hitre migracije ljudi skoraj 2 milijonov Sircev v samo začetnih dveh letih trajanja sirske krize odraža napako obeh sprtih strani v konfliktu in na drugi strani neuspeh mednarodne skupnosti, da bi preprečila nadaljevanje kršitev človekovih pravic, ki so prisilile kar eno tretjino sirske populacije k prisilnim migracijam. Danes po štirih letih trajanja vojne potekajo razprave o tem, ali bi v začetni fazi konflikta mednarodna skupnost z bolj trdo roko dosegla preprečitev nadaljevanja te planetarne katastrofe. Namiguje se tudi, da bi bila s pomočjo naravnih bogastev in brez neposrednega vmešavanja Rusije in Irana na strani 40-letnega avtoritarnega režima stranke Baath, Sirija danes bogata država s prosperitetnim gospodarstvom in zadovoljnim prebivalstvom.

Prvo raziskovalno vprašanje se je nanašalo na vzroke, ki so povzročili migracijska gibanja. Zanimalo me je, kateri so primarni vzroki toka migrantov iz Sirije v sosednje države v regiji, Evropo in ZDA ter kakšne značilnosti ima ta migrantska populacija.

Glede na to, da je Sirija država, kateri migracije niso tuja stvar in je znana po tem, da ima zgodovinsko gledano popisan velik del z izkušnjami imigracij in emigracij v državo, primarnih vzorkov za tok beguncev leta 2011 ne moremo iskati le v zgodnjih dogodkih iz leta 2010. Izbruh sirskega protesta, ki je sledil nizu vstaj arabske pomladi, ni naključen. Kopičenje nezadovoljstva prebivalcev se ni pojavilo v zadnjem letu, ko so arabski narodi vstajali v Tuniziji, Egiptu, Libiji in Jemnu. Sirija, nekoč bogata država, je pod vodstvom avtoritarnega režima stranke Baath doživela velika dinamična gibanja ter mnogo gospodarskih in političnih reform. Predsedovanje Hafiza al Assada, ki je revnem prebivalstvu obljubljal prenovo gospodarske reforme in obnovo vladavine, je kaj kmalu pokazalo drugo plat. S hitrim porastom nadzora nad državljani se je uveljavil avtoritarni režim, ki je začel nadzorovati družbeno življenje. Bogati so postajali še bolj bogati, revni pa še bolj mizerno revni. Situacija in gospodarsko izkoriščanje državnega denarja, ki je šel v korist samo elitnemu državnemu razredu, je povzročilo velike državne toke migracij iz države. Sirci, nezmožni dostojnega dela, so odhajali na sezonska dela v tujino, predvsem v Libanon, pa tudi v nekatere druge sosednje države. Del populacije je odhajal v ZDA in Kanado.

Sezonska dela so povzročala krožne migracije, saj so se po izteku delovne dobe ljudje vračali domov, kjer so bili zopet brez vseh možnosti zaposlovanja. Študenje z željo po šolanju in zaposlitvah v javnem sektorju so doma ostajali razočarani, saj ni bilo prav nobene možnosti zaposlovanja. Zaposloval se je ozek državni krog manjšinskih Alavitov, ki so v nasprotju z večinskimi sunitskimi muslimani uživali ves prestiž, ki je bil na voljo v državi. Državno, politično, umetno in načrtno vzpodbujanje sektaških linij sovraštva je že v rani zgodovini po osamosvojitvi povzročalo odliv ljudi iz države. Dodatno brezno povzročijo vojne v regiji, na račun katerih Sirija prejme velik del begunske populacije palestinskih in iraških beguncev, in nemalokrat se zazdi, da je za to imigrantsko populacijo bolj skrbela kot za svoje obubožane državljane.

Sirska izjema arabske pomladi je v tem, da se Sirci odzovejo na neposreden napad oblasti, ko ti brutalno mučijo otroke v zaporu po zapisanem geslu na šoli. Brutalen in hiter odziv režima v samo prvih dneh prisili 250 ljudi k odhodu iz države. Poglobljena analiza in intervjuji z begunci na terenu, ki so jih opravili različni imigracijski centri in analitiki, kažejo na to, da sam izbruh nasilja ni edini motiv njihovih migracij. Poleg visoke stopnje nasilja, smrtne nevarnosti, spolnega nasilja nad ženskami analize po gostujočih državah sirskega migrantov kažejo, da je režim ljudi ustrahoval. Vojskujoči se vojski sta prisilno novačili mlade vojake med svoje vrste, še bolj okrutno pa je režim iz obličja Zemlje brisal tiste mlade, ki so se javno izpostavljali in protestirali. Mlada sirska populacija, ki se je vedno bolj izobraževala in kateri država ni dala možnosti, da bi si ustvarila bolj svetlo prihodnost, je na ulicah javno protestirala, kar jih je privedlo do tega, da so se znašli na črni listi sirskega seznama sovražnikov. Glede na politično oblast Sirije je jasno, da so emigracije leta 2011 ne samo posledica revščine, ampak predvsem nasilja. Bolj kot iz humanitarnih namenov gre za strah pred oblastjo in režimom, kar pomeni, da poleg ekonomskih razlogov migracij vidimo motive za premik prebivalstva tudi v političnih vzrokih in stanju države. Pravzaprav je vojna izbruhnila ravno zaradi želje državljanov po prehodu na demokratizacijo.

Drugo raziskovalno vprašanje je bilo usmerjeno na migrante in njihovo soočenje z izzivi, ki so jih doleteli zaradi vojne. Glede na to, da je Sirijo doletela največja humanitarna kriza po obdobju svetovnih vojn in se trenutno spopada z velikim premikom prebivalstva, a ima poleg tega še zgodovinske izkušnje z imigracijami v državo, me je zanimalo, ali bi lahko enačili življenje sirskega migrantov po letu 2011 v taboriščih in izven njih z življenjem sirskega imigrantov pred sirskega krizo leta 2011.

Ob nezaposlovanju in emigriranju ljudi zaradi gospodarskih problemov in upadanja zakupov nafte v zgodovini Sirije, so bili Sirci primorani na začasna sezonska dela v tujino. Država je v tem stanju zaradi okupacije Palestine s strani Izraela in ameriške invazije na Irak prejela enormno število ljudi. Za Palestince je poskrbela bolj velikodušno kot za Iračane. Prve je poistovetila s svojim prebivalstvom in jim večasih dajala celo prednost. Beguncem so bile dodeljene potne listine, s katerimi so se lahko gibal po državi, za delo niso potrebovali delovnih dovoljenj in so lahko posedovali po eno hišo. Lahko so se tudi izobraževali. Živel so sicer v taboriščih, v katerih je bila motena oskrba z vodo. Ob tem moramo vzeti v zakup, da Sirija ni prav bogata država in da se srečuje s težkimi problemi revščine lastnega prebivalstva. Po drugi strani so bili Iračani drugorazredni begunci, katerim Sirija ni namenjala toliko pozornosti kot Palestincem. Iračanom je bila ponujena res samo najbolj osnovna zdravstvena pomoč, otroci so se lahko šolali le na osnovni stopnji (moral so si sami plačati uniforme in knjige). Iračanom delo v Siriji ni bilo dovoljeno, prejeli so nižjo finančno pomoč, zaradi česar so bili prisiljeni k ilegalnemu delu. Oblast Bašarja al Asada je umetno podpihovala sovraštvo državljanov do iraških in kurdskih beguncev, saj jim je to koristilo, ker so se bali, da bi begunci iz Iraka na njihovih tleh širili islamizem. Po drugi strani se sirke emigracije po letu 2011 razlikujejo od omenjenih imigracij v sirsko državo pred letom 2011. Prvič se moramo zavedati dejstva, da so se odvijale veliko bolj dinamično in predvsem v večjem obsegu. Sirske migracije so potekale predvsem v smereh držav v regiji. Begunci so bili v posameznih državah različno sprejeti. Tako so bili na primer begunci iz Sirije v Turčiji sprejeti kot »gostje« in ne kot »begunci«, zaradi česar so bili že v začetku ob nekatere osnovne pravice, ki bi jim ob podeljenem statusu begunca pripadale. Dobili so 17 taborišč, niso smeli delati in lokalna skupnost jih je sovražila. Slednji nimajo želje po tem, da bi se vrnil domov. Glede na to, da je Turčija edina država v regiji poleg ostalih, kamor Sirci bežijo pred vojno, da je podpisnica Konvencije o statusu beguncev iz leta 1951, se še vedno sklicuje na geografske in časovne omejitve pri definiranju beguncev. Tudi Libanon Sircem ne priznava statusa beguncev in jih obravnava kot NRO. Z razliko od Turčije Sircem ne postavi taborišč, a jih nasprotno od Turkov libanonska populacija lepo sprejme. Sirci v Libanonu si z razliko od tistih beguncev v Turčiji želijo vrnitve domov kljub temu, da za delo v Libanonu ne potrebujejo nobenih dovoljenj. Namesto taborišč so dobili 23 begunskih centrov. Povsem nasprotno od poprejšnjih dveh držav so Sirci v Jordaniji obravnavani kot tuji državljani. Taborišč nimajo, a so jim kljub

lastni revščini pripravljani pomagati sami jordanski državljani. V Jordaniji begunci za službovanje potrebujejo delovna dovoljenja. Kljub temu da Jordanija ni podpisnica Konvencije o beguncih, je zanjo še posebej značilno spoštovanje do beguncev, saj doslej niso deportirali nazaj v Sirijo nobenega begunca. Nasprotno od Jordanije, kamor se zateka predvsem bolj odrasla populacija, pa v Irak zahajajo zlasti mladi. Gre za mlado študentsko populacijo, ki v to državo beži družinsko. V Iraku so bila postavljena taborišča in glede na to, da so to begunci, ki so poprej doma imeli službo in so visoko izobraženi, so se zaposlili tudi v Iraku, kjer so nekateri med njimi delali v iraških bolnišnicah, javnem sektorju, nekateri pa celo bolj v vladi. Preostali, ki niso našli uradnih služb, so se posluževali črnega trga. Egipt, zadnja destinacija sirskih beguncev, ki ne meji na Sirijo, je kljub temu, da je podpisnik Konvencije o beguncih, znan po deportiranju slednjih nazaj domov. Sprva so jim ukinili vize, kasneje jih zopet uvedli. Poleg takšnega poigravanja s sirsko begunsko populacijo je Egipt medijsko podpihoval sovraštvo do Sircev. Znani so ogorčenja vredni primeri egipčanskih aretacij beguncev ob obali.

Imigracij v Sirijo pred letom 2011 in emigracij iz Sirije po letu 2011 ne moremo primerjati. Poleg tega, da so potekale v različnem časovnem obdobju in s tem v različnih družbenih pogojih (prve pred začetkom svetovne gospodarske krize in druge po njej), so bile prve migracije manjšega obsega. Potekale so tudi samo v smeri ene države, medtem ko se v primeru sirskih emigracij te odvijajo v smeri najmanj petih držav. Lahko bi rekli, da je za emigracije iz Sirije po letu 2011 delno kriva tudi speča mednarodna skupnost, ki se še ni zbudila iz svojega trdnega spanca, saj nič ne naredi v zvezi z nujnim priznavanjem statusom begunca in pritiskom na EU, da naj končno malo bolj na stežaj odpre vrata sirskim beguncem. Zaključimo lahko, da se je imigrantom v Siriji pred letom 2011 godilo veliko boljše kot sirskim emigrantom. A ta ugotovitev nas še vseeno ne bi pripeljala do rešitve problema migracij, katerim ni videti konca, kot tudi ne vojni, v kateri izgleda, da ni zmagovalca.

9 LITERATURA

1. Abusharif, Ibrahim N. 2014. *Parsing 'Arab Spring'*. Doha: Northwestern University in Qatar.
2. Aita, Samir. 2010. Labour Markets Performance and Migration Flows in Syria. V *Labour Markets Performance and Migration Flows in Arab Mediterranean Countries: Determinants and Effects*, ur. Philippe Fargues in Ivan Martin, 201–248. Brussels: Directorate-General for Economic and Financial Affairs.
3. Alan, Berlan. 2012. *International Dialogue on Migration 2012 from Syria*. Dostopno prek: <https://www.iom.int/jahia/webdav/shared/shared/mainsite/microsites/IDM/workshops/moving-to-safety-complex-crises-2012/speeches-presentations/Session-3-Berlan-Alan-Workshop-in-Geneva-Turkey.pdf> (8. junij 2014).
4. Al Jazeera. 2013. Connecting Syria's allies and enemies. Dostopno prek: <http://www.aljazeera.com/indepth/interactive/2013/08/201383111193558894.html?frommobile> (25. julij 2014).
5. Allagui, Ilhem in Johanne Kuebler. 2011. The Arab Spring and the Role of ICTs Editorial Introduction. *International Journal of Communication* 5: 1435–1442.
6. Amnesty International. 2013. *An International Failure: The Syrian Refugee Crisis*. Dostopno prek: <http://www.amnesty.org/ar/library/asset/ACT34/001/2013/en/8a376b76-d031-48a6-9588-ed9aee651d52/act340012013en.pdf> (16. junij 2014).
7. Anderson, Lisa. 2011. Demystifying the Arab Spring. Council on Foreign Affairs. Dostopno prek: http://www.comfama.com/contenidos/Servicios/GerenciaSocial/Cursos/Universidad%20de%20Columbia%202012/Lecturas/LisaAnderson_DemystifyingtheArabSpring.pdf (2. junij 2014).
8. Ardittis, Solon in Frank Laczko. 2013. Introduction – Special issue on the United Nations High-level Dialogue on Migration and Development: Comparing 2006 and 2013. *Migration Policy Practice* 3 (4): 1–3.

9. Asseburg, Muriel in Heiko Wimmen. 2014. *Geneva II – A Chance to Contain the Syrian Civil War*. Berlin: German Institute for International and Security Affairs.
10. Bade, Klaus J. 2005. Evropa v gibanju: Migracije od poznega 18. stoletja do danes. Ljubljana: Založba *cf.
11. Battistella, Graziano. 2008. Irregular Migration. V *World Migration 2008 – Managing Labour Mobility in the Evolving Global Economy*, ur. Gervais Appave in Ryszard Cholewinski, 201–223. Geneva: International Organization for Migration.
12. BBC News. 2013a. *Arab uprising: Country by country – Tunisia*. Dostopno prek: <http://www.bbc.com/news/world-12482315> (6. julij 2014).
13. --- 2013b. *Arab uprising: Country by country – Egypt*. Dostopno prek: <http://www.bbc.com/news/world-12482291> (6. julij 2014).
14. --- 2013c. *Arab uprising: Country by country – Libya*. Dostopno prek: <http://www.bbc.com/news/world-12482311> (6. julij 2014).
15. --- 2013č. *Arab uprising: Country by country – Yemen*. Dostopno prek: <http://www.bbc.com/news/world-12482293> (6. julij 2014).
16. --- 2014. *Arab uprising: Country by country – Syria*. Dostopno prek: <http://www.bbc.com/news/world-12482309> (6. julij 2014).
17. Becker, David F. 2013. *The Past, Present and Future Transnational Conflict in Jordan: A study of Syrian Refugees in the Hashmite Kingdom*. Masters Capstone Paper Project.
18. Bešter, Romana. 2003. Politike vključevanja priseljencev v večinsko družbo. V *Migracije – globalizacija – Evropska unija*, ur. Romana Bešter, 83–124. Mirovni inštitut: Inštitut za sodobne družbene in politične študije.
19. Blanchard, Christopher M., Carla E. Humud in Mary Beth D. Nikitin, ur. 2014. *Armed Conflict in Syria: Overview and U.S. Response*. CRS Report 7-5700.
20. Borreca, Raffaele. 2013. *The EU and the Syrian civil war: Common policy and states' responses*. Dostopno prek: http://www.cemmis.edu.gr/files/the_eu_and_the_syrian_civil_war.pdf (1. maj 2014).
21. Brom, Shlomo, Benedetta Berti in Mark A. Heller. 2014. Syria: The Civil War with No Winner. V *Strategic survey for Israel 2013-2014*, ur. Shlomo Brom in Anat Kurz, 35–55. Tel Aviv: INSS.

22. Burger, Gina. 2011. *Arab Spring Light – The Protests in Jordan*. Tuebingen: Eberhard Karls University Tuebingen.
23. Cagaptay, Soner. 2013. *The impact of Syria's refugees on southern Turkey*. Washington: The Washington Institute for Near East Policy.
24. Campante, Filipe R. in Davin Chor. 2012. Why was the Arab World Poised for Revolution? Schooling, Economic Opportunities, and the Arab Spring. *Journal of Economic Perspectives* 26 (2): 167–188.
25. Ceccorulli, Michela. 2009. *Migration as a security threat: internal and external dynamics in the European Union*. Dostopno prek: <http://www2.warwick.ac.uk/fac/soc/garnet/workingpapers/6509.pdf> (3. junij 2014).
26. Christophersen, Mona in Cathrine Thorleifsson. 2013. *Lebanese Contradictory Responses to Syrian Refugees Include Stress, Hospitality, Resentment*. Dostopno prek: http://www.aub.edu.lb/ifi/Documents/policy_memo/20130705ifi_memo_Fafo_IFI_Policy_brief_Syrians_in_Lebanon.pdf (1. maj 2014).
27. Collier, Paul in Anke Hoeffler. 2006. Civil War. V *Handbook of Defense Economics*, ur. Todd Sandler in Keith Hartley, 711–739. Department of Economics: University of Oxford.
28. Cornell University Library Guides. 2013. *Arab Spring: A Research & Study Guide*. Dostopno prek: <http://guides.library.cornell.edu/content.php?pid=259276&sid=2163169> (18. junij 2014).
29. De Haas, Hein. 2007. North African Migration Systems: Evolution, Transformations, and Development Linkages. V *Migration and Development: Perspectives from the South*, ur. Stephen Castles in Raul Delgado Wise, 143–174. Rockefeller Foundation: International Organization for Migration.
30. Department for International Development (DFID). 2002. *Conducting Conflict Assessments: Guidance notes*. Dostopno prek: http://www.swisspeace.ch/typo3/fileadmin/user_upload/Media/Topics/Peacebuilding_Analysis___Impact/Resources/Goodhand_Jonathan_Conducting_Conflict_Assessments.pdf (1. februar 2014).
31. Dixon, Marion. 2011. An Arab spring. *Review of African Political Economy* 38 (128): 309–316.

32. Dostal, Jorg M. 2014. Analyzing the Domestic and International Conflict in Syria: Are There Any Useful Lessons from Political Science? V *Thinking Out of the Box: Devising New European Policies to Face the Arab Spring*, ur. Maria do Ceu Pinto, 146–165. Lisboa: Dia'rio Bordo editores. Dostopno prek: <http://nepasproject.files.wordpress.com/2014/03/nepas-ebook.pdf> (22. julij 2014).
33. Doyle, Michael W. in Nicholas Sambanis. 2000. International Peacebuilding: A Theoretical and Quantitative Analysis. *American Political Science Review* 94 (4): 779–801.
34. Duvell, Franck. 2013. *Turkey, the Syrian Refugee Crisis and the Changing Dynamics of Transit Migration*. Dostopno prek: <http://www.iemed.org/observatori/arees-danalisi/arxiu-adjunts/anuari/iemed-2013/Duvell%20Turkey%20Syrian%20Refugees%20EN.pdf> (2. julij 2014).
35. Edwards, Martin B. 2005. Migration in the Middle East and Mediterranean. Dostopno prek: http://iom.ch/jahia/webdav/site/myjahiasite/shared/shared/mainsite/policy_and_research/gcim/rs/RS5.pdf (1. maj 2014).
36. *Encyclopedia Britannica*. 1958. London: Encyclopedia Britannica Ltd.
37. Fandrich, Christine M. 2013. *A Comparative Study on the Asylum Landscapes within the EU for Iraqis after the 2003 Iraq War and Syrians after the 2011 Syrian Civil War*. RSCAS Working Paper 2013/89.
38. Fargues, Philippe in Christine Fandrich. 2012a. *The European Response to the Syrian Refugee Crisis. What Next?* MPC Research Report 2012/14.
39. --- 2012b. *Migration after the Arab Spring*. MPC Research Report 2012/09.
40. --- 2014. *Europe Must Take on its Share of the Syrian Refugee Burden, but How?* MPC Policy Brief 2014/01.
41. Ferris, Elizabeth. 2007. *Security, Displacement and Iraq: A Deadly Combination*. Dostopno prek: <http://www.brookings.edu/~media/research/files/papers/2007/8/27humanrights%20ferris/20070827> (8. junij 2014).
42. --- in drugi. 2013. *Syrian crisis: Massive Displacement, Dire Needs and a Shortage of Solutions*. Washington: The Brookings Institution.

43. Flick, Uwe. 2009. *An Introduction to Qualitative Research*. Četrto izdanje. London: Sage Publications.
44. Gažević, Nikola, ur. 1973. *Vojna enciklopedija*. Drugo izdanje – zvezek št. 6. Beograd: VIZ.
45. Geller, Daniel. 1998. *Nations at War*. United Kingdom: Cambridge University Press.
46. Gersovitz, Mark in Norma Kriger. 2013. *What is a Civil War? A Critical Review of its Definition and (Econometric) Consequences*. Policy Research Working Paper 6397.
47. Giddens, Anthony. 1987. *Social theory and modern sociology*. Oxford: Polity press.
48. Hamade, Bilal. 2014. Sectarianism and State Building in Lebanon and Syria. V *Thinking Out of the Box: Devising New European Policies to Face the Arab Spring*, ur. Maria do Ceu Pinto, 126–138. Lisboa: Dia'rio Bordo editores. Dostopno prek: <http://nepasproject.files.wordpress.com/2014/03/nepas-ebook.pdf> (22. julij 2014).
49. Haralambos, Michael in Martin Holborn. 2005. *Sociologija: teme in pogledi*. Ljubljana: DZS.
50. Holliday, Joseph. 2013. *The Assad Regime from counterinsurgency to civil war*. Middle East Security Report 8.
51. Hollis, Rosemary. 2012. No friend of democratization: Europe's role in the genesis of the 'Arab Spring'. *International Affairs* 88 (1): 81–94.
52. Human Rights First. 2013. *Refuge at Risk. The Syria Crisis and U.S. Leadership*. Dostopno prek: <http://www.humanrightsfirst.org/wp-content/uploads/HRF-Syrian-Refugees-Jordan-Turkey-final.pdf> (1. januar 2014).
53. Human Rights Watch. 2013. *Egypt: Syria Refugees Detained, Coerced to Return*. Dostopno prek: <http://www.hrw.org/news/2013/11/10/egypt-syria-refugees-detained-coerced-return> (15. junij 2014).
54. Humphrey, Michael. 1993. Migrants, Workers and Refugees: The Political Economy of Population Movements in the Middle East. *Middle East Report* (181): 2–7.

55. Huysmans, Jef in Vicki Squire. Migration and Security. V *Handboo of Security Studies*, ur. Myriam Dunn Caveltly in Victor Mauer, 169–179. London: Routledge.
56. Inštitut za ekonomska raziskovanja. 2004. *Migracijska politika in problem bega možganov*. Ljubljana: Inštitut za ekonomska vprašanja.
57. International Organization for Migration. 2013. *Iraq: The impact of the Syria crisis*. Geneva: IOM.
58. Justino, Patricia. 2009. Poverty and Violent Conflict: A Micro Level Perspective on the Causes and Duration of Warfare. MICROCON Research Working Paper 6.
59. Kalyvas, Stathis N. 2007. Civil Wars. V *The Oxford Handbook of Comparative Politics*, ur. Carles Boix in Susan C. Stokes, 416–434. New York: Oxford University Press Inc.
60. Kawakibi, Salam. 2013. *The Syrian crisis and its repercussions: internally displaced persons and refugees*. Florence: MPC Research Report 2013/03.
61. Khalidi, Ashraf, Sophia Hoffmann in Victor Tanner. 2007. *Iraqi Refugees in the Syrian Arab Republic: A Field-Based Snapshot*. Dostopno prek: http://www.brookings.edu/~media/research/files/papers/2007/6/11humanrights%20al%20khalidi/0611humanrights_alkhalidi (10. junij 2014).
62. Khawaja, Marwan. 2002. Internal migrationb in Syria: Findings from a national survey. Fafo-report 375.
63. Kicinger, Anna. 2004. International migration as a non-traditional security threat and the EU responses to this phenomenon. CEFMR Working Paper 2/2004.
64. Klinar, Peter. 1985. *Mednarodne migracije v kriznih razmerah*. Ljubljana: FSPN.
65. Kopač, Erik. 2007. Migracijsko ogrožanje nacionalne varnosti. V *Model celovitega ocenjevanja ogrožanja nacionalne varnosti Republike Slovenije*, ur. Iztok Prezelj, 191–202. Ljubljana: Ministrstvo za obrambo Republike Slovenije.
66. Koser, Khalid. 2005. *Irregular migration, state security and human security*. Dostopno prek: http://iom.int/jahia/webdav/site/myjahiasite/shared/shared/mainsite/policy_and_research/gcim/tp/TP5.pdf (1. junij 2014).

67. Lischer, Sarah K. 2008. Security and Displacement in Iraq. Responding to the Forced Migration Crisis. *International Security* 33 (2): 95–119.
68. Lotan, Gilad, Erhardt Graeff in Mike Ananny, ur. 2011. The Revolutions Were Tweeted: Information Flows During the 2011 Tunisian and Egyptian Revolutions. *International Journal of Communication* 5: 1375–1405.
69. Loveless, Jeremy. 2013. *Crisis in Lebanon: camps for Syrian refugees?* Dostopno prek: <http://www.fmreview.org/en/fragilestates/loveless.pdf> (1. julij 2014).
70. Malešič, Marjan. 2000/2001. Varnostna razsežnost begunskega vprašanja. *Ujma* 14/15: 224–229.
71. Malik, Adeel in Bassem Awadallah. 2013. The Economics of the Arab Spring. World Development.
72. Masterson, Amelia R., Jinan Usta in Jhumka Gupta, ur. 2014. *Assessment of reproductive health and violence against women among displaced Syrians in Lebanon*. Dostopno prek: <http://www.biomedcentral.com/1472-6874/14/25/> (20. maj 2014).
73. Medica, Karmen. 2007. Sodobne migracije in dileme varnosti. *Socialno delo* 46 (3): 125–133.
74. Mehchy, Zaki in Amer Mahdi Doko. 2010. *General Overview of Migration into, through and from Syria*. CARIM Analytic and Synthetic Notes 2011/41.
75. Mehdi, Syed S. 2010. *Illegal Migration, Human Smuggling and Trafficking: From Bangladesh to Pakistan and Beyond*. Dostopno prek: <http://www.befare.org/2nd%20Policy%20Review.pdf> (22. maj 2014).
76. Mertuk, Jure. 2009. Migracije v Evropi – vzroki in posledice. Diplomsko delo. Maribor: Fakulteta za varnostne vede.
77. Midgley, Tim in Johan Eldebo. 2013. *The impact of the Syrian refugee crisis on host communities in Lebanon*. Dostopno prek: http://9bb63f6dda0f744fa444-9471a7fca5768cc513a2e3c4a260910b.r43.cf3.rackcdn.com/files/5413/7388/0401/Lebanon_report_under_pressure_final_v.pdf (2. junij 2014).
78. Migration Policy Centre Team. 2013. Syria. Dostopno prek: http://www.migrationpolicycentre.eu/docs/migration_profiles/Syria.pdf (1. februar 2014).

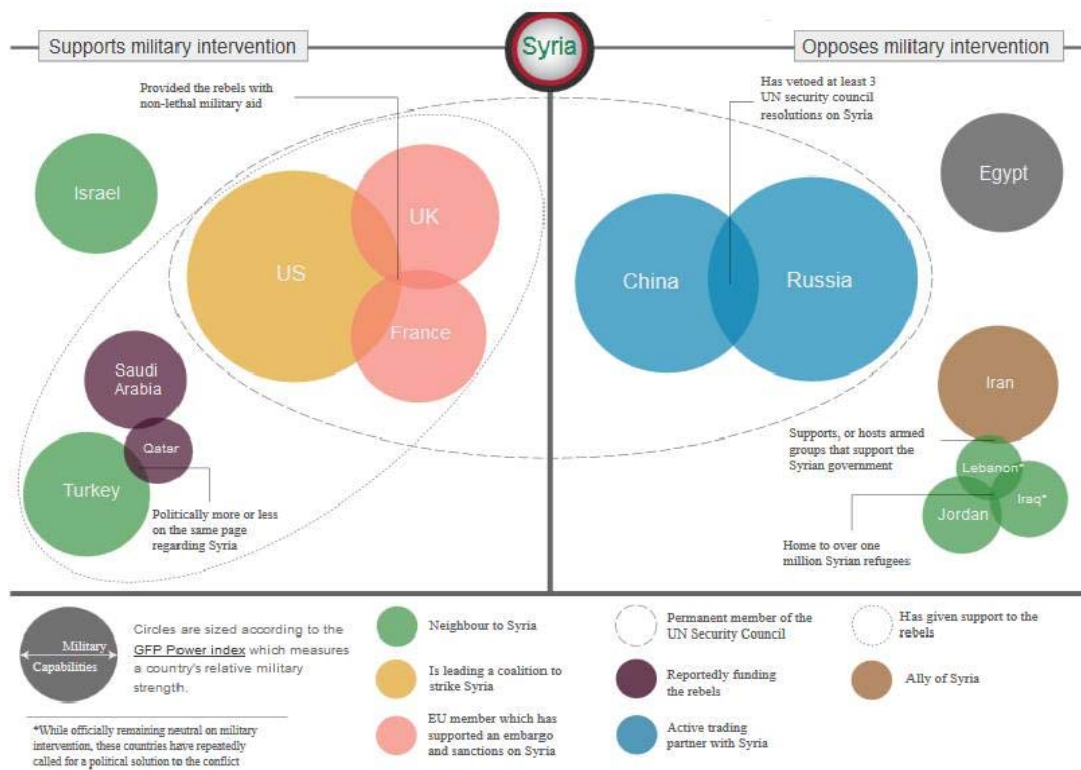
79. Miklič, Laura. 2013. *Vpliv arabske pomladi na bližnjevzhodno regijo; analiza učinkov z vidika objektivnih dejavnikov in subjektov regionalne mednarodne skupnosti*. Magistrsko delo. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
80. Miqdad, Faisal. 2007. *Iraqi refugees in Syria*. Dostopno prek: <http://www.fmreview.org/sites/fmr/files/FMRdownloads/en/FMRpdfs/Iraq/08.pdf> (18. junij 2014).
81. Naufal, Hala. 2012. *Syrian Refugees in Lebanon: the Humanitarian Approach under Political Divisions*. MPC Research Report 2012/13.
82. Nirenstein, Fiamma. 2011. Arab Spring Sprung. V *Journal for the Study of Antisemitism*, ur. Shimon T. Samuels, 221–223. Marlton NJ: Latin American Antisemitism.
83. Olwan, Mohamed in Ahmed Shiyab. 2012. *Forced Migration of Syrians to Jordan: An Exploratory Study*. MPC Research Report 2012/06.
84. Osman, Colonel K. 2012. *Arab Spring Hurricane*. Strategy Research Project.
85. Ozden, Senay. 2013. *Syrian Refugees in Turkey*. MPC Research Report 2013/05.
86. Parliamentary Assembly. 2011. *Syrian refugees on the Turkish border*. Dostopno prek: <http://www.assembly.coe.int/CommitteeDocs/2011/amahlarg042011.pdf> (3. julij 2014).
87. Perruchoud, Richard in Jillyanne Redpath-Cross, ur. 2004. *Glossary on Migration*. Geneva: International Organization for Migration.
88. --- 2006. *Glosar migracij*. Slovenska izdaja – zvezek št. 8. Geneva: International Organization for Migration.
89. --- 2011. *Glossary on Migration*. Drugo izdanje – zvezek št. 25. Geneva: International Organization for Migration.
90. Petročnik, Tjaša. 2012. Se arabska pomlad nadaljuje? Kaj se dogaja v Tuniziji, Egiptu in Libiji? *Amnesty International Slovenije* 9 (4): 6–9.
91. Podlesnik, Samo. 2012. *Arabska pomlad kot izvor terorizma*. Diplomsko delo. Maribor: Fakulteta za varnostne vede.
92. Salman, Mohamed. 2012. *Assessment of the situation of the Syrian refugees in Kurdistan region in Iraq*. MPC Research Report 2012/15.

93. Sambanis, Nicholas. 2004. What is a Civil War? Conceptual and empirical complexities of an operational definition. *The Journal of Conflict Resolution* 48 (6): 814–858.
94. Seeberg, Peter. 2012. *Migration and non-traditional security issues in the MENA-region. The case of pre-revolt Syria*. Dostopno prek: <http://static.sdu.dk/mediafiles/9/6/4/%7B964C3203-08AF-4B82-8965-272355D62B99%7DPS0412.pdf> (1. februar 2014).
95. Shafie, Sherifa. 2003. *Palestinian refugees in Syria*. FMO Research Guide. Dostopno prek: <http://www.forcedmigration.org/research-resources/expert-guides/palestinian-refugees-in-syria/fmo017.pdf> (1. februar 2014).
96. Stivachtis, Yannis A. 2008. *International Migration and the Politics of Identity and Security*. Dostopno prek: <http://www.scientificjournals.org/journals2008/articles/1387.pdf> (1. junij 2014).
97. Suny Levin Institute. 2013. *Migration and Globalization*. Dostopno prek: <http://www.globalization101.org/center-for-migration-studies-and-suny-levin-institute/> (4. marec 2014).
98. Tallmeister, Julia. 2013. *Is Immigration a Threat to Security?* Dostopno prek: <http://www.e-ir.info/2013/08/24/is-immigration-a-threat-to-security/> (22. maj 2014).
99. *Tearfund*. Dostopno prek: <http://www.tearfund.org/en/latest/syria/> (17. junij 2014).
100. The United Nation Refugee Agency. 2014. *Syria Regional Response Plan 2014*. Dostopno prek: <http://www.unhcr.org/syriarrp6/> (1. marec 2014).
101. Torres, Anastasia B. 2005. *FMO Thematic Guide: Armed Conflict, Peace Processes and Forced Migrants*. Dostopno prek: <http://www.forcedmigration.org/research-resources/expert-guides/gender-and-forced-migration/fmo007.pdf> (1. maj 2014).
102. Van Vilet, Sam in Guita Hourani. 2012. *Refugees of the Arab Spring. The Syrian Refugees in Lebanon*. CMRS Paper 2.
103. Verbinc, France. 1974. *Slovar tujk*. Ljubljana: Cankarjeva založba.
104. Walters, William. 2010. Migration and Security. V *The Handbook of New Security Studies*, ur. Peter J. Burgess, 217–228. London: Routledge.

105. Weiner, Myron. 1990. *Security, Stability, and International Migration*. Massachusetts: Cambridge.
106. Winckler, Onn. 1997. Syrian Migration to the Arab Oil-Producing Countries. *Middle Eastern Studies* 33 (1): 107–118.

Priloga A: Povezovanje »zaveznikov« in »sovražnikov« Sirije

Vir: Al Jazeera (2013).

Priloga B: Politika vstopa držav gostiteljic in možnost zaposlovanja sirskih beguncev

Država	Vstop	Zaposlitev
Libanon	Drži se politike odprtih meja. V začetku avgusta 2013 so libanonske oblasti za vstop v državo začele zahtevati veljavne dokumente. Tistim s poškodovanimi osebnimi dokumenti vstop ni bil dovoljen več.	Obstajajo zapisi, da nekateri potrebujejo delovna dovoljenja drugi pa ne. Del sirskih beguncev tu deluje ilegalno.
Jordanija	Nekateri podatki kažejo na to, da jordanske oblasti vse do leta 2014 niso z meje deportirale še nobenega begunca. Spet druge analize kažejo, da je Jordanija Sircem večkrat blokirala vstop v državo tudi po nekaj tednov.	Begunci za delo v Jordaniji potrebujejo delovno dovoljenje.
Turčija	Uradno je sprejela politiko odprtih meja. Sirci naj bi s potnimi listi lahko v državo vstopali brez vizuma. Kljub temu je vlada vstop sirskih beguncev neuradno omejevala.	V Turčiji so za begunce delovna dovoljenja potrebna. Ker Sirce obravnavajo kot goste jim jih posledično ne podelijo. Večina dela ilegalno.
Irak	Irak se drži politike omejevanja vstopa beguncev v državo. Po nekaterih podatkih naj bi celo uvedel dnevne kvote.	Tisti, ki imajo urejena dovoljenja za bivanje v državi se lahko zaposlujejo.
Egipt	Egipt je gojil poseben odnos do sirskih beguncev. Najprej jim je omogočil vstop brez vizuma, ki je bil	Potrebno je delovno dovoljenje, ki pa ga je težko pridobiti, saj mora delodajalec dokazati, da ni primernege Egipčana

	pozneje zopet nujno potreben. Begunci so bili tudi varnostno preverjani. Značilni so množični primeri prisilnih deportiranj.	za razpisano delovno mesto.
--	--	-----------------------------

Vir: prirejeno po Ferris in drugi (2013, 23–24).